

HƏQİQƏT OLDUĞU KİMİ

İkinci cild

Məhəmməd Səməvi Ticani

ƏHLİ-SÜNNƏ VƏ CAMAATIN RƏHBƏR VƏ BAŞÇILARI

1. Əbu Bəkr ibni Əbi Qühafə; birinci xəlifə.
2. Ömər ibni Xəttab; ikinci xəlifə.
3. Osman ibni Əfvan; üçüncü xəlifə.
4. Təlhə ibni Übeydullah.
5. Zübeyr ibni Əvam.
6. Səd ibni Əbi Vəqqas.
7. Əbdürrəhman ibni Ovf.
8. Əbu Bəkrin qızı Aişə.
9. Xalid ibni Vəlid.
10. Əbu Hüreyrə Dusi.
11. Abdullah ibni Ömər.
12. Abdullah ibni Zübeyr.

Bu on iki nəfəri əhli-sünnənin böyük şəxsiyyətlərinin içindən seçmişəm. Onların adı bu firqənin içində daha məşhurdur. Bu insanları çox tərif və dua edirlər. Onların dili ilə desək, bu adları çəkilənlər çoxlu rəvayət etmiş və dərin biliyə malik olmuşlar!!

Biz onların haqqında ayrılıqda və xülasə şəklində danışacağıq. Onların Peyğəmbər (s)-in sünnəsi ilə – bilərəkdən, ya səhv üzündən – müxalifətçilik etməsini sayacağıq. Hər təhqiq əhli bilməlidir ki, əhli-sünnə həqiqəti olmayan bir şeyi iddia edir. Özlərini haqq, başqalarını isə haqdan azmış bilirlər.

ƏBU BƏKR İBNİ ƏBİ QÜHAFƏ

Keçən bəhslərdə qeyd etdiyimiz kimi, o, Peyğəmbər (s)-dən beş yüz hədis yığmış və sonra hamısını yandırmışdı. Öz moizəsində xalqa belə demişdi: Peyğəmbərdən heç nə rəvayət etməyin. Hər kəs sizdən sual etsə deyin: Quran bizimlə sizin aramızdadır. Onun halalını halal və haramını isə haram sayın.

Qeyd etdik ki, o, Peyğəmbər (s)-in vəsiyyəət yazmasında o Həzrətlə müxalifətçilik etmişdi. Ömər in dediyi: “Allah Rəsulu dediyini bilmir, Quran bizə bəsdir” sözündən himayət etmişdir!

Həmçinin, Allah Rəsulundan Əli (ə)-in xilafəti barəsində olan rəvayətə göz yummuş, xilafəti qəsb etmişdi.

Peyğəmbər (s)-in Üsaməni qoşun başçısı təyin etməsi sünnəsi ilə müxalifətçilik etmişdi.

Peyğəmbər (s)-in Zəhra (əleyha-salam) haqqında olan sünnəsini ayaq altına qoymuş, ona əzab verib qəzəbləndirmişdi.

Peyğəmbər (s)-in “müəllifətu qulubihim” haqqında olan sünnətini sındırıb, Ömər in fikrinə itaət etdi. Onların haqqını vermədi.

Peyğəmbər (s)-in xilafət barəsində olan sünnətini sındırıb müsəlmanlarla məsləhət etmədən Ömər i onlara xəlifə təyin etdi.

Bəli, bunlar onun Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalifət etməsinin başqa ünvanlarıdır ki, əhli-sünnənin səhih kitablarında qeyd olunmuş və tarix kitablarında yazılmışdır.

Əgər Peyğəmbər (ə)-in sünnəsi (alimlərin bəyan etdiyi kimi) hər söz, ya iş, ya Peyğəmbər in təyid etməsi

deməkdirsə, onda demək olar ki, Əbu Bəkr onların hamısı ilə müxalifətçilik etmişdir. İndi isə bir neçə nümunəni qeyd edirik:

1-PEYĞƏMBƏRİN SÖZÜ İLƏ MÜXALİFƏTÇİLİK

a) Peyğəmbər (s)-in sözündən biri budur ki:

“Fatimətu bəzətu minni, mən əğzəbəha fəqəd əğzəbəni”

Yəni “Fatimə mənim bədənimin yarısıdır, hər kəs onu qəzəbləndirsə, məni qəzəbləndirmişdir.”

Buxarinin yazdığına görə, həzrət Fatimə (s) dünyadan getdiyi zaman Əbu Bəkrdən qəzəbli olmuşdur.

b) Həmçinin Peyğəmbər buyurmuşdur:

“Ləənəllahu mən təxəlləfə ən cəyšil-Üsamə.”

“Üsamənin qoşunundan qaçan hər kəsə Allah lənət etsin.”

Peyğəmbər bu sözü elə bir zaman buyurmuşdu ki, bir dəstə Üsamənin qoşun başçısı olmasına etiraz etmiş, onunla getməkdən boyun qaçırmışdılar. Bütün bunlara baxmayaraq, Əbu Bəkr yerindən hərəkət etməmiş, xilafəti bəhanə etmişdi.

2-PEYĞƏMBƏRİN ƏMƏLİ İLƏ MÜXALİFƏTÇİLİK

Peyğəmbərin işlərindən biri “müəllifətu qulubihim”lə yaxşı rəftar etməsi idi. Allahın əmri ilə onlara zəkətdən pay ayırmışdı. Amma Əbu Bəkr – Quranın aşkar surətdə onların haqqı olmasını

bildirməsinə baxmayaraq, – onları bu haqdan məhrum etdi. Ömər ibni Xəttabı sevindirmək üçün Peyğəmbərin əməli ilə müxalifətçilik etdi. Ömər onlara demişdi: Mənim sizə ehtiyacım yoxdur.

3-PEYĞƏMBƏRİN TƏSDİQLƏRİ İLƏ MÜXALİFƏTÇİLİK

Peyğəmbərin təsdiqlərindən biri, sünnəsinin yazılmasına icazə verməsi və xalqın içərisində yayılması idi. Amma Əbu Bəkr onları yandırmış və xalqın içərisində yayılmasının qarşısını almışdı!

Bunlardan əlavə, Quranın bir çox hökmlərini bilmirdi. Ondan Quranda hökmü gəlmiş “kəlalə”nin barəsində soruşduqda, dedi: Mən onun barəsində öz şəxsi nəzərimlə söz deyirəm. Düz olduqda, Allah tərəfindən, düz olmadıqda isə mən və Şeytan tərəfindəndir.¹

Allahın öz kitabında hökmünü qeyd etdiyi və Peyğəmbərin öz sünnətində açıqladığı “kəlalə” barəsində müsəlmanların xəlifəsindən sual olduqda, onun Kitabı və sünnəni bir kənara qoyub öz şəxsi nəzərinə əməl etməsini eşitdikdə, necə təəccüb etməyəsən? Bunun ardınca, Şeytanın onun nəzərlərinə hakim olmasını etiraf edir. Bəli, bu, müsəlmanların xəlifəsi Əbu Bəkrdən təəccüblü deyildir. Çünki özü dəfələrlə deyirmiş:

“İnnə li Şeytanən yəturini.”

¹ “Təbərinin təfsiri”, 4-cü cild, səh. 191-192; “İbni Kəsinin təfsiri”, 1-ci cild, səh. 609; “Cəlaləddin Süyutinin təfsiri”, 2-ci cild, səh. 756. (“Nisa” surəsinin 174-cü ayəsinin təfsiri.)

“Mənim Şeytanım vardır ki, mənim damar və dərimdə gəzir.”

İslam alimləri Quran haqqında öz şəxsi nəzərinə əsasən söz deyən hər bir kəsi kafir bilmişlər. Bildiyimiz kimi Peyğəmbər (s) heç vaxt öz şəxsi nəzəri və qiyas üzündən söz deməmişdir. Bundan əlavə Əbu Bəkr deyirdi: “Məni sünnətə əməl etməyə məhkum etməyin ki, ona gücüm çatmaz.” Əgər Əbu Bəkrin sünnətə gücü çatmamışsa, onun ardıcılıqları özlərini hansı haqla əhlisünnə adlandırırlar?!

Bəlkə də sünnətə gücü çatmamasının səbəbi, sünnətin ona Peyğəmbərin yolundan azmasını xatırlatması olmuşdur. Belə deyilsə, onda Allahın kəlamını necə təfsir etmək olar ki, buyurur:

وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ

“Allah dində sizin üçün çətinlik qoymamışdır.”¹

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ

“Allah sizin üçün asanlıq istəyir, çətinlik istəmir.”²

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

“Allah hər bir nəfsə imkanından artıq təklif etmir.”³

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

“Peyğəmbər sizə hər nə versə, götürün və hər şeydən sizi saxladısı, dayanın.”⁴

¹ “Həcc” surəsi, 78-ci ayə.

² “Bəqərə” surəsi, 185-ci ayə.

³ “Bəqərə” surəsi, 286-cı ayə.

⁴ “Həşr” surəsi, 7-ci ayə.

Əbu Bəkrin “Peyğəmbərin sünnətinə gücüm çatmaz” deməsi həqiqətdə bu ayələri rədd etmək deməkdir. Əgər Əbu Bəkrin – ilk xəlifənin o zamanan Peyğəmbər (s)-in sünnətinə gücü çatmırdısa, onda bu günün müsəlmanlarından Allahın Quranda və sünnətdə gəlmiş hökmlərinə əməl etmələrini necə tələb etmək olar?!

Bununla belə, hətta ehtiyacları və zəif müsəlmanların belə bacardığı bəzi asan işlərdə Əbu Bəkrin Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalifətçilik etməsini görürük. Əbu Bəkr Peyğəmbər (s)-in həcdə yerinə yetirdiyi və həmişə əməl olunmasını tapşıracağı qurban kəsməni tərkdir. Bütün müsəlmanlar bildikləri halda, Əbu Bəkr – müsəlmanların xəlifəsi bunu niyə görə tərkdir?!

Şafei öz kitabında və bir çox başqa mühəddislər qeyd etmişlər ki:1 Əbu Bəkr və Ömər həcdə qurban kəsmirdilər. Çünki istəmirdilər ki, xalq onlara iqtida etsin və elə bilsinlər ki, qurbanlıq vacibdir!

Bu düz dəlil yürütmək deyildir və dəlili də yoxdur. Bütün səhabələr Peyğəmbər (s)-dən qurbanlığın vacib deyil, sünnət olmasını öyrənmişdilər. Digər tərəfdən, tutaq ki, camaat onun vacib olmasını güman etsəydilər, nə ola bilərdi? Biz Peyğəmbər (s)-in qarşısını aldığı, nə vacib və nə də müstəhəb olan Ömər təravih namazını bidət qoymasını bilirik, lakin buna baxmayaraq, əhli-sünnətin bir çoxu onu vacib bilirlər.

Ola bilsin, Əbu Bəkr və Ömər Peyğəmbər (s)-in qurbanlıq sünnətini kənara qoymaqla xalqa göstərmək istəyirdilər ki, Peyğəmbərin gördüyü işlərin hamısı

¹ “Əs-sünənül-kubra”, Beyhəqi, 9-cu cild, səh. 265; “Cəmul-cəvame”, Süyuti, 3-cü cild, səh. 45.

vacib deyildir. Beləliklə, onları bir kənara qoyub, etinasız yanaşmaq olar!

Beləliklə, onların “Quran bizə kifayətdir” və Əbu Bəkrin “Peyğəmbərdən heç nə nəql etməyin və Allahın Kitabı bizimlə sizin aranızdadır, onun halalını halal və haramını haram sayın” dedikləri düz çıxır.

Demək, Əbu Bəkr üçün bir nəfər Peyğəmbər (s)-in sünnətindən qurbanlıq üçün dəlil gətirsə, Əbu Bəkr belə cavab verəcək: Peyğəmbərin sünnətindən hədis demə, qurbanlıq hökmünü Allah kitabında mənə göstər!

Bundan sonra həqiqət ardınca olan hər bir şəxs Peyğəmbər sünnətinin onların arasında nə üçün tanınmamış qalmasını dərk edər və başa düşər ki, Allah və Peyğəmbərin hökmlərinin şəxsi qiyasla dəyişdirilməsində hədəf nə olmuşdur? Öz xeyirlərinə və istədikləri ilə düz tutuşdurmağa çalışmışlar.

Bunlar tarixdən ələ gətirdiyimiz nümunələrdir və Əbu Bəkrin Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə etdiyi rəftarının çox az hissəsini göstərir. Onun əlində sünnətin xar olması açıqlanır, yandırılması bəyan olunur. Belə ki, bunun haqqında ayrıca bir kitab yazmaq olar.

Elminin əsası bundan artıq olmayıb, Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə bundan artıq davranışa malik olmayan bir şəxsin müsəlmanların örnəyi və inandıqları adlandırılıb, onun ardıcılılarına da əhli-sünnət demək olarmı?! Həqiqi əhli-sünnət sünnətə göz yummaz və onu yandırmaz! Heç vaxt! Əksinə olaraq ona əməl edib ehtiram göstərər:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
دُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

“De: Əgər Allahı sevirsinizsə, mənə itaət edin ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın və Allah bağışlayan və rəhmlidir (məhribandır). De: “Allah və Peyğəmbərə itaət edin, əgər üz çevirsələr, həqiqətən Allah kafirləri sevmir.”¹

2-ÖMƏR İBİNİ XƏTTAB

Keçən bəhslərdən aydın olduğu kimi, o, Peyğəmbər (s)-in qiymətli sünnəti ilə müxalifətçilik etməkdə qəhrəmandır. O həmin kəsdir ki, həyasızcasına “Peyğəmbər sayaqlayır, Allahın kitabı bizə bəsdir” cümləsini işlətmişdir. O, (Peyğəmbər) heç vaxt həvayi-həvəs üzündən söz demir” – (ayəsinə göz yummuşdur. Ömər bu ümmətin yolunu azmalarının baisi olmuşdur.²

Həmçinin o, Zəhra (əleyha-salam)-ı həmişə inciməyə çalışmış, əziyyət verib, onu qorxutmağa, onun vəhşətə düşməsinə səbəb olmuşdur. Evinə həmlə edərək uşaqlarını qorxutmuşdur.

¹ “Ali-İmran” surəsi, 31-32-ci ayə.

² Bu sözə dəlil Peyğəmbər (s)-in buyruğudur: “Sizin üçün elə bir məktub yazacağam ki, ondan sonra heç vaxt azmayasınız.” Həmçinin İbni Abbasın sözüdür ki, deyir: “Əgər o məktub yazılısaydı, bu ümmətdən iki nəfər belə ixtilaf etməzdi.” Ömər həmin o kəsdir ki, Peyğəmbər (s)-in məktub yazmasının qarşısını almış, onu sayıqlamaqda (nəzubiləh) müttəhim etmişdi! O, belə etmişdi ki, Peyğəmbər (s) məktub yazmaqda israr etməsin. Belə isə, məlum olur ki, o, ümmətin (haqq) yoldan çıxmasına səbəb olmuş və onları hidayət olmaqdan məhrum etmişdir.

O, Peyğəmbərin sünnətindən hər nə yazılmışdısa, yığıb yandırmış, xalqa Peyğəmbər (s)-dən hədis söyləməkdən qadağan etmişdi. Ömər bütün ömrü boyu – o Həzrətin sağlığında belə – onun sünnətini ayaq altına qoymuş, Üsamənin qoşununun hərəkət etməsinin qarşısını almışdı. Əbu Bəkrə kömək bəhanəsi ilə Üsamə ilə hərəkət etməmişdi.

O, “müəllifətu qülubihim” payında Quranla müxalifətçilik edib, onların payını verməmişdi.

Həcc və qadınların mütəsində Quran və sünnətlə müxalifətçilik etmişdi.

Bir dəfəyə üç tələq vermə hökmündə Quran və sünnətlə müxalifətçilik etmiş, onu üç tələq hesab etmişdi. (Halbuki bir məclisdə yalnız bir tələq sayılır.)

Təyəmmümün vacib olmasında Quran və sünnətlə müxalifətçilik etmiş və “su olmayan zaman namaz qılmaq vacib deyildir”, – demişdir!

Müsəlmanların işində casusluq etməmək məsələsində Quran və sünnətlə müxalifətçilik etmiş və bu bidəti İslamda qoymuşdu!

Azanın bir qismətini kənara qoyub başqa bir şeyi ora əlavə etməklə Quran və sünnətlə müxalifət olmuşdu.

Xalid ibni Vəlidi hədd cari edəcəyi ilə hədələməsinə baxmayaraq, sonda Quran və sünnətlə müxalifətçilik edərək bu həddi yerinə yetirmədi.

Müstəhəb namazın camaatla qılınmasının qarşısını almaq göstərişinə baxmayaraq, Peyğəmbərin sünnəti ilə müxalifətçilik edib bu bidəti “təravoh” namazında həyata keçirdi və rəvaclandırdı.

Beytül-mal bağışlaması məsələsində Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalifətçilik edib müsəlmanlar arasında fərq qoydu və İslamda ümmətin təbəqələrə bölünməsi bidətini həyata keçirdi.

Öz nəzərinə əsasən, şura məclisi yaratmaqla Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalifətçilik edib, bunu Əbdürrəhman ibni Ovfa tapşırırdı!!

Təəccüblü burasıdır ki, bütün bunları görə-görə əhli-sünnət onu məsum həddinə çatdırır və deyirlər: “Onun ölümü ilə ədalət də öldü!”

Həmçinin onun haqqında nəql edib deyirlər: Onu qəbrə qoyduqları zaman iki mələk gəlib ondan sual etmək istəyəndə, Ömər onların üstünə qışqıraraq dedi: “Sizin Allahınız kimdir?” Onlar dedilər: “Bu, Faruqdur. Allah bunun vasitəsilə haqq və batili ayırır!!!”

Bu, həqiqətdə Bəni-Üməyyənin İslam və müsəlmanları ələ salıb, onlara rişxənd etməsi deyilmi? Bu cür şeyləri özünün tünd əxlaqı ilə məşhur və Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalif olan adam üçün düzəltməmişdirmi?¹

Elə bil ki, öz əməlləri ilə deyirdilər: “Mühəmmədin zəmanəsi keçmiş və bizim zəmanəmiz çatmışdır. Biz hər nə istəyiriksə, din adı ilə ixtira edirik və hər nə istəyiriksə, deyirik. Siz özünüzün və inandığınız Peyğəmbərin istədiyinin əksinə olaraq bizim nökrimiz olmusunuz.” Sizin fikrinizcə, bu, intiqam alma deyilmi?

¹ Müslüm öz “Səhih” kitabının 4-cü cildinin 59-cu səhifəsində qeyd etmişdir: İbni Abbas və İbni Zübeyr iki mütə (həcc və qadın) barəsində ixtilaf etdilər. Cabir ibni Abdullah dedi: Biz Peyğəmbərin sağlığında onların hər ikisini edirdik. Bundan sonra Ömər bizi o iki işdən çəkəndirdi və biz də daha etmədik.

Bu yolla yenidən Qureyşin – başda Bəni-Üməyyə olmaqla (ki, həmişə İslamla mübarizə edib vuruşmuşdur) rəhbər olmasının təzələnməsi deyildirmi?

Ömər ibni Xəttabın Peyğəmbərin sünnətini aradan aparmağa çalışması, Peyğəmbərin qarşısında onunla müxalifətçilik etməsi və onu ələ salması məsələsinə diqqət etdikdə, heç də Qüreyş tərəfindən onların başçılığını öz öhdəsinə götürməsi qeyri-mümkün sayılır. Onların onu öz böyük rəhbərləri bilməsi də istisna olunmur. Çünki İslam meydana gəldikdən sonra, o, Qüreyşin deyən dili və İslama müxalif qəhrəman olmuşdu. Peyğəmbər (s) dünyadan getdikdən sonra öz böyük hədəflərinə yetişmək, arzularını həyata keçirərək qüdrət sahibi olmaq və cahiliyyət adət-ənənələrini geri qaytarmaq üçün o, bir vasitə idi.

Təsadüfi deyildir ki, Ömər ibni Xəttab öz xilafəti zamanı Peyğəmbərin sünnəti ilə müxalifətçilik edərək “məqami-İbrahimi” (Məkkədə) cahiliyyət zamanında olduğu yerdən də arxaya keçirdi.

İbni Səd “Təbəqati-kubra” kitabında və bir başqa tarixçilər qeyd etmişlər ki, Peyğəmbər Məkkəni fəth etdiyi zaman “məqami İbrahimi” Həzrət İbrahim və İsmailin zamanlarında olduğu kimi Kəbəyə yapışdırdı. Belə ki, ərəblər cahiliyyət zamanı onu oradan geri çəkmiş, indiki yerə qoymuşdular. Ömər ibni Xəttab qüdrətə çatdıqdan sonra onu – Peyğəmbərin və Əbu Bəkrin zamanında evə yapışmış halda olmasına baxmayaraq – bu günkü yerinə gətirdi.

Sizi and verirəm Allaha! Peyğəmbər (s)-in Həzrət İbrahim və İsmailin rəftarını diriltmək sünnətini aradan aparıb yenidən cahiliyyə adətini həyata qaytarmaq üçün Ömər ibni Xəttabın dəlili vardırımı?!

Belə olan təqdirdə, Qüreyş necə onu rəhbərliyə çatdırıb, onun üçün fəzilət və məqamlar düzəltməsin? Onu xilafətə çatdıran dostu Əbu Bəkr onun kimi olmamış, zəiflik göstərmişdi. Buxari də bu mətləbi rəvayət etmişdir. Amma Ömər Əbu Bəkrdən fərqli olaraq xilafəti ələ keçirən kimi öz şücaətini işə salıb bu yolda çox zəhmət çəkdi.

Bu, onun İslamda qoyduğu bidətlərin azacıq bir hissəsi idi. Bütün bunlar Quran və Peyğəmbərin sünnəti ilə müxalifdir. Əgər bidət və şəri hökmlərdə şəxsi nəzərlərinə əməl və xalqı da bu işləri görməyə məcbur etməsini nəzərdə alsaq, bu barədə ayrıca kitab yazmaq məcburiyyətində qalmış olarıq. Amma bizim məqsədimiz burada xülasə şəkildə işarə etməkdən ibarətdir.

Soruşa bilərsiniz ki: Ömərin Allahın kitabı və Peyğəmbərin sünnəti ilə müxalifətçilik etməsi mümkündürmü? Halbuki Allah-taala buyurur:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

“Heç bir imanlı kişi və qadının haqqı yoxdur ki, Allah və Peyğəmbər bir əmr versə, özlərindən qərar qəbul edələr, hər kəs Allah və Peyğəmbərə itaətsizlik etsə, aşkar azğınlığa düşər olmuşdur.”¹

¹ “Əhzab” surəsi, 36-cı ayə.

Bu həmin sözdür ki, bütün camaat onu bu gün deyir, elə bil Ömər ibni Xəttabın belə bir iş tuta biləcəyinə inanmırlar.

Biz bunlara deyirik: Bu həmin o şeydir ki, öz əhli-sünnətdən olan dostları onun üçün sabit etmişlər. Həmin o kəsdir ki, özlərindən asılı olmayaraq onu Peyğəmbərdən üstün bilirlər.

Əgər onun haqqında deyilənləri yalan hesab etsək, onda onların səhih kitabları etibardan düşmüş olar. Belə olduqda, artıq öz inam və etiqadları üçün heç bir dəlilləri olmayacaqdır. Bununla belə, tarixin bir çox hadisələri əhli-sünnət və camaatın qüdrət başında olduqları zaman yazılmışdır. Sözsüz, onların hamısı Ömər ibni Xəttabı sevmiş, ona ehtiram göstərmişlər. Əgər bu kitablar düz olarsa, (bu məsələdə həqiqət həmindir,) onda müsəlmanlar tutduqları mövqelərindən qayıtmalı, özlərinin bütün əqidələrində (əgər əhli-sünnət və camaatdandırlarsa) dəyişiklik etməlidirlər.

Siz bu gün (bütün hədis və tarix alimlərinin nəzəri olan) bu hədis və tarixlərin mühəqqiqlər tərəfindən tam şəkildə təhlil olmasını müşahidə edə bilməzsiniz. Onlar bu hədis və tarixləri nə təhlil edə bilmiş, nə də yalan olmasını deyə bilmişlər. Çarəsizlikdən onları dəyişdirmək qərarına gəlmiş, heç bir elmi əsası olmayan üzrləri (onlar üçün) qeyd etmişlər. Bəziləri onun qoyduğu bidətləri bir yerə yığıb onun fəzilət və ləyaqətləri adlandırmışlar.

Elə bil ki, Allah və Peyğəmbər müsəlmanların xeyrini bilməmiş, bu bidətləri dərk etməmişlər. (Nəuzubillah!) Lakin Ömər ibni Xəttab onları kəşf

etmişdir! Allah Peyğəmbəri dünyadan getdikdən sonra həyata keçirmişdir.

Bu, böyük yalan və aşkar küfrdür. Biz düz olmayan etiqad və səhv əqidədən Allaha pənah aparırıq. Əgər Ömər əhli-sünnət və camaatın imam və rəhbəridirsə, mən o sünnətdən bezaram və Allaha pənah aparıram.

Böyük Allahdan istəyirəm ki, məni peyğəmbərlərin sonuncusu və ağası Həzrət Mühəmməd (s)-in sünnəti və pak ailəsinin yolunda dünyadan aparsın.

3-OSMAN İBNI ƏFFAN

O üçüncü xəlifədir. Ömər ibni Xəttab və Əbdürrəhman ibni Ovfun qurduğu plan əsasında xilafətə çatmışdır. Əbdürrəhman ibni Ovf ondan Allahın Kitabı, Peyğəmbərin sünnəti və ondan qabaqkı iki xəlifənin yolu ilə xalqla rəftar etməsi haqqında əhd-peyman aldı.

Mənim şəxsən ikinci şərtə, yəni Peyğəmbər (s)-in sünnəti əsasında əməl etmədə şəkkim vardır. Əbdürrəhman ibni Ovf hamıdan artıq bilirdi ki, Əbu Bəkr və Ömər Peyğəmbər (s)-in sünnəti əsasında hökumət etməmiş, yalnız öz şəxsi nəzər və ictihadlarına arxalanaraq əməl etmişlər. Əgər imam Əli (ə)-in zəhmətləri olmasaydı, Peyğəmbərin sünnəti o iki şeyxin vaxtında təqribən məhv olub, aradan getmə təhlükəsi altına düşmüşdü.

Elə bilirəm ki, həmin şərti – “Allahın Kitabı və iki şeyxin sünnətinə əməl etməni” Əli ibni Əbi Taliblə də etmiş olsun. İmam bu təklifi qəbul etməyərək “mən yalnız Allahın Kitabı və Peyğəmbərin sünnəti əsasında

hökumət edəcəyəm” dedikdə, xilafəti əldən vermişdi. Əli (ə) Peyğəmbər (s)-in sünnətini diriltmək istəyirdi. Amma udan Osman oldu. O, Əbu Bəkr və Ömər in əyri sünnətini davam etdirdi. Onların Peyğəmbərin sünnətinə ehtiyacları yox idi. Yalnız Quranın kafi olmasını iddia edirdilər!!

Bizim yəqinimizi artıran budur ki, Osman da bu şərti belə başa düşmüşdü: O özünün həmin iki dostu kimi hökmlərdə ictimad etməlidir. Bu səbəbdən də ictimada başlamış və bu yolda iki dostundan da qabağa keçmişdi. İş o yerə çatmışdı ki, səhabələr ona etiraz etmiş, Əbdürrəhman ibni Ovfun yanına gələrək onu danlamış və demişdilər: Bu işi sən öz əlinlə etmişən!

Osmandan narazılıq artdığı zaman o, səhabələr arasında nitq söyləyib dedi: Nə üçün Ömər ictimad etdiyi zaman ona etiraz etmədiniz, yoxsa onun şallağından qorxurdunuz?!

İbni Qüteybədən olan rəvayətdə deyilir: Camaat Osmana etiraz etdiyi zaman o, minbərə qalxıb dedi: Ey Müaviyə və ənsar! Siz elə şeylərdə etiraz və düşmənçilik edirsiniz ki, onları Ömərdən qəbul etmişiniz. O sizi dağıdıb sakit edirdi. Heç kəsin ona altdan-altdan baxmağa cürəti çatmırdı. Bilin ki, mənim köməkçilərım onunkundan da çoxdur!!¹

Mənim şəxsi nəzərim budur ki, mühacir və ənsardan olan səhabələr Osmanın ictimadı ilə müxalif olmamışlar. Çünki elə ilk gündən ictimada adət etmiş və onu bəyənmişdilər. Etirazlarının əsl səbəbi onların qüdrətdən uzaqlaşdırılmaları olmuşdu. Çünki o,

¹ “Tarixi xüləfa”, İbni Qüteybə, 1-ci cild, səh. 31.

vəzifələri və dövlət işlərini öz xain qohumlarına vermişdi. O kəslərə ki, dünənə qədər İslam və müsəlmanlarla vuruşmuşdular.

Mühacir və ənsar Əbu Bəkr və Ömər in qarşısında isə susmuşdular. Səbəbi də bu idi ki, o iki nəfər onları hökumətdə şərik etmiş, adı-sanı və pulu olan məqamları onlara vermişdi.

Osman isə onların çoxusunu işdən çıxarmış, Bəni-Ümyyəyə çoxlu hədiyyələr vermişdi. Bu vaxt ondan narahat olmuş, ixtilaf baş vermiş və nəticədə onu öldürmüşdülər.

Bu, Peyğəmbər (s)-in əvvəlcədən xəbər verdiyi bir həqiqət idi. O buyurmuşdu: “Mən sizin – məndən sonra – müşrik olmanızdan qorxmuram, qorxum dünya üstündə bir-birinizlə rəqabətə girməyinizdir.”

Əli (ə) buyururdu: Elə bil Allahın bu sözünü eşitməmişdilər ki:

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

“Biz bu axirət yurdunu yer üzündə təkəbbürlük etməyənlərə və fitnə-fəsad törətməyənlərə qismət edirik. (Ən gözəl) aqibət yalnız Allahdan qorxub pis əməllərdən çəkinənlərindir!”¹

Bəli, Allaha and olsun! Onu eşitmişdilər və bilirdilər. Amma dünya onların gözündə gözəlləşmiş, qəşəngliyi qəlblərini almışdı.

Bu, bir həqiqətdir. Əgər onların Peyğəmbər (s)-in sünnətinin ayaq altına düşməsinə görə ona etiraz etmələrini demiş olsaq, yanılmış olarıq. Çünki Əbu

¹ “Qəsəs” surəsi, 83-cü ayə.

Bəkr və Ömərə etiraz etməyənlər niyə görə ona etiraz edirlər? Halbuki Osmanın adamları Əbu Bəkr və Ömər in adamından daha çox idi. Bir sözlə, o, Bəni Ümyyənin rəhbəri olmuşdur. Bəni Ümyyəyə (Əbu Bəkr və Ömər in) qəbilələri olan Tim və Ədidən Peyğəmbər (s)-ə daha yaxın idi. Böyük hörmətə nail olub, əsl və nəsəb baxımından o iki qəbilədən daha yuxarı sayılırdılar.

Digər bir tərəfdən, səhabələr Əbu Bəkr və Ömərə etiraz etməyib onların sünnətinə iqtida edirdilər. Bilə-bilə Peyğəmbər in sünnətini ayaq altına qoyurdular. Beləliklə, belə deyildi ki, bəzi şeyləri Əbu Bəkr və Ömərdən qəbul etsinlər, amma Osmandan qəbul etməsinlər. Buna şahid Osmanın bir çox Peyğəmbər sünnətini dəyişdirdiyi zaman onların orada olmasıdır. Məsələn, səfər zamanı namazı tamam qılması və xalqı "ləbbeyk" deməkdən çəkəndirməsi, namazda təkbir deməməsi, həccdə təməttünün qarşısını almasını misal gətirmək olar. Qeyd olunan yerlərdə (Peyğəmbər sünnətinin xilafına olmasına baxmayaraq) heç kəs ona etiraz etmədi. Yalnız Əli (ə) onun qarşısında dururdu. Buna sonralar işarə edəcəyik.

Səhabələr Peyğəmbər in sünnətini bilirdilər, lakin Osmanı razı salmaq üçün sünnətlə müxalifətçilik edirdilər.

Beyhəqi "Sünəni-kubra" kitabında Əbdürrəhman ibni Yeziddən rəvayət edib deyir: Abdullah ibni Məsudla birgə idik. O, Mina məscidinə gəlib dedi: Əmirəl-möminin (yəni Osman) neçə rükət namaz qıldı? Dedilər: Dörd rükət. O da dörd rükət namaz qıldı.

Ravi deyir: Ona dedik: “Məgər sən Peyğəmbər (s)-dən rəvayət etməmişdinmi ki, o həzrət burada iki rükət namaz qıldı və Əbu Bəkr də iki rükət qıldı?” O dedi: Bəli, elə indi də sizin üçün o cür rəvayət edirəm. Amma Osman imamdır, mən onunla müxalifət etmirəm. İxtilaf pisdır!!¹

Oxu və təəccüb et! Gör bu kişi (ki, özü böyük səhabələrdəndir) necə də Osmanla müxalifətçiliyi pis, Allah Peyğəmbəri ilə müxalifətçiliyi isə yaxşı bilir! Bütün bunlardan sonra demək olarmı ki: “Onlar onun Peyğəmbərin sünnəti ilə müxalifətçilik etməsinə görə ona etiraz etmişdilər?!”

Süfyan ibni Üyeynə Cəfər ibni Mühəmməddən rəvayət edir ki, o dedi: Osman Minada xəstələndi. Əli (ə) onun yanına gəldi. Ona dedilər: Sən camaat üçün pişnamaz ol. Əli (ə) buyurdu: Əgər istəyirsinizsə, mənə sizin üçün Peyğəmbərin namazını qılacağam, yəni iki rükət. Dedilər: Yox, yalnız Əmirəl-möminin Osmanın qıldığı kimi qıl, yəni dörd rükət. Əli (ə) onlarla namaz qılmağı qəbul etmədi.²

Yenə də oxu və təəccüb et, gör necə də minlərlə səhabə həcc mövsümündə – Minada açıq-aydın Peyğəmbər (s)-in sünnətini ayaq altına qoyub Osmanın bidətindən başqa heç nəyi qəbul etmirlər?! Abdullah ibni Məsudun Osmanla müxalifətçiliyi pis bilib dörd rükət namaz qılmasını və eyni halda da Peyğəmbər (s)-dən namazın iki rükət olmasını rəvayət etməsini gördükdə, zəhnə belə gəlir ki, ola bilsin bu neçə min

¹ “Sünəni-kubra”, Beyhəqi, 3-cü cild, səh. 143-144.

² “Mühəlla ibni Həzm”, 4-cü cild, səh. 270.

adamdan qorxaraq Osmanın sünnətinə əməl etmiş və Peyğəmbərin sünnətini kənara qoymuşdur!!

Beləliklə, bundan sonra həmişə Peyğəmbər (s) və Əmirəl-möminin Əli ibni Əbi Talib (ə)-a salam göndərməyi yaddan çıxarma. O, Peyğəmbər (s)-in namazından başqa heç bir namazı qılmağa razı olmadı. Bu yolda camaatın çoxluğu və danlağından belə çəkinmədi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Abdullah ibni Ömər demişdir: Səfərdə namaz iki rükətdir, hər kəs sünnətlə müxalifətçilik etsə, kafir olmuşdur.¹

Belə isə, xəlifə Osman və onunla səfərdə namazını tam qılan, bidətində şərikin bütünü səhabələr kafirdirlər. (Baxmayaraq ki, bu fəqihin – Abdullah ibni Ömər – də soracağına gedəcəyik və başqalarının haqqında verdiyi hökmü onun haqqında da çıxaracağıq.)

Buxari öz “Səhih” kitabında gətirmişdir: Eşitdim ki, Osman və Əli (Allah ondan razı olsun) Məkkə və Mədinə yolunda söhbət edirdilər. Osman təməttö həccini, həcc və ümrə üçün “ləbbeyki” qadağan edirdi. Əli (ə) belə gördükdə, hər ikisi üçün “ləbbeyk” dedi və buyurdu: “Ləbbeyk” ümrə və həcc üçün.

Osman dedi: Görürsən ki, mən bu işi qadağan edirəm, amma sən yenə də onu edirsən?

Əli (ə) dedi: Mən heç kəsin sözünə görə Allah Peyğəmbərinin sözünü tərkin etmərəm.²

¹ “Sünəni Beyhəqi”, 3-cü cild, səh. 140; “Əl-möcəmul-kəbir”, Təbərani, “Əhkəmul-Quran”, Cəssas, 2-ci cild, səh. 254.

² “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 151, “həcc” kitabı, “təməttö və qıran” babı.

Müsəlmanların xəlifəsinin açıq- aşkar sünnətlə müxalifət etməsi, eyni zamanda xalqı da onunla müxalifət etməyə çağırması, yalnız Əli ibni Əbi Talib (ə)-in ona itaət etməməsi və sünnətə bağlı qalması təəccüblü deyilmi? Əli (ə) heç vaxt Peyğəmbərin sünnətindən əl çəkmədi, – hətta onun üstündə öldürülmüş olsa da belə.

Səni Allaha and verirəm! De görək Əli (ə)-dan başqa kim Peyğəmbər sünnətinin həqiqi nümayəndəsi olmuşdur? Həmçinin qüdrətin və səhabənin onunla olmasına baxmayaraq Əli (ə) heç vaxt sünnətdən çıxmamışdır. Əhli-sünnətin “Sihah” kitabları bu sözə şahiddir ki, o (Allahın salamı ona olsun) Peyğəmbər (s) sünnətini diriltmək üçün çox zəhmət çəkmişdir, xalqı ona tərəf yönəltməyə çalışmışdır. Amma özünün dediyinə görə “bir kəsin sözə qulaq asanı və itaət edəni olmasa, yolu və çarəsi yoxdur.”

O zaman onun sözünə qulaq asıb buyurduğuna əməl edən bir kəs yox idi. Yalnız şiələr idi ki, ondan havadarlıq edir, sözünə itaət edib, hər şeydə ona müraciət edirdilər.

Buradan məlum olur ki, səhabə Peyğəmbərin sünnətində dəyişiklik etdiyi üçün Osmana etiraz etmədilər. Onların “Səhih” kitablarında gördük ki, nə cür Peyğəmbər (s)-in sünnəti ilə müxalifət etdilər. Amma Osmanın bidətləri ilə heç vaxt müxalifətçilik etməyib yalnız o vaxt onun əleyhinə etiraz səslərini ucaltdılar ki, alçaq dünyaları təhlükə altına düşmüşdü. Ad-san və dünya malı üstündə onunla ixtilaf etdilər.

Onlar həmin o adamlardır ki, amansızcasına Əli (ə) ilə müharibə etdilər. Çünki onlara məqam verməmişdi.

Əksinə, nəhaq surətdə beytül-maldan ələ gətirdikləri pulları geri qaytarmalarını istəmişdi. Bu yolla ehtiyacı olan insanların ondan istifadə etməsini bildirmişdi.

“İndi əgər insafın varsa, özün hökm et!”

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

“Allah sizə əmanətləri öz sahiblərinə qaytarmağınızı və insanlar arasında hökm etdiyiniz zaman ədalətlə hökm etmənizi əmr edir. Həqiqətən, Allah bununla sizə necə də gözəl öyüd-nəsihət verir! Əlbəttə, Allah eşidəndir və görəndir!”¹

Allah düz buyurmuşdur.

4-TƏLHƏ İBNİ ÜBEYDULLAH

Adlı-sanlı səhabələrdəndir. Ömər in xilafət üçün təyin etdiyi altı namizəddən biridir. Ömər onun haqqında demişdir: “Xoş olduğu zaman mömin, acıqlı olduğu zaman kafirdir. Bir gün insan, bir gün isə Şeytandır.” Əhli-sünnətin nəzərində, Peyğəmbər (s)-in haqqında behişt müjdəsi verdiyi on nəfərin biridir.

Bu insanın haqqında tarix kitablarını mütalie etdiyimiz zaman onun dünyapərəst olması və dünyaya görə dinini satması aydın olur. Zıyan edənlərdən və qiyamət günündə peşman olanlardandır.

Bu həmin Təlhədir ki, Allah Peyğəmbərinə əziyyəət edib deyirdi: “Əgər Allah Rəsulu ölsə, mən Aişə ilə evlənəcəyəm. Çünki o, mənim əmim qızımdır.” Bu söz Allah Rəsuluna çatdıqda, narahat oldu. “Hicab” ayəsi

¹ “Nisa”, surəsi, 58-ci ayə.

nazil olduqda, qadınlar hicab örtülər. Təlhə dedi: “Mühəmməd əmimiz qızlarını bizdən örtəcək və bizdən sonra bizim arvadlarımızla evlənəcək? Əgər onun başına bir iş gəlsə, arvadları ilə evlənəcəyik.”¹

Peyğəmbər narahat olduğu zaman bu ayə nazil oldu:

وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا

“Sizin haqqınız yoxdur Allah Rəsuluna əziyyət edəsiniz, nə də ondan sonra onun zövcələri ilə evlənəsiniz, bu, Allah yanında böyükdür (pisdir).”²

Bu həmin Təlhədir ki, Əbu Bəkr ölümündən qabaq vəsiyyətnamə yazıb Ömər ibni Xəttabı öz canişini təyin etdiyi zaman onun yanına gəlib dedi: “Kəbud və pis əxlaqlıq bir adamı bizim üstümüzə təyin etdiyiniz üçün Allaha nə cavab verəcəksən?” Əbu Bəkr də pis sözlərlə onu söydü.

Amma görürük ki, ondan sonra sakit olur, təzə xəlifəyə razı olur və onun dostlarına çevrilir. Vardövlət yığır, nöker və kəviz alır, görür ki, Ömər onu özündən sonra xəlifəliyə namizəd təyin edir. Təlhə də elə həmişə bu fikirdə olmuş və onun arzusunu etmişdi.

Təlhə o kəsdir ki, Əli (ə)-ı tək qoymuş və Osman ibni Əffanın dəstəsinə qoşulmuşdu. Bilirdi ki, əgər xilafət Əliyə çatsa, daha onun üçün heç bir ümid yeri qalmayacaqdır. Əli (ə) özü bu barədə buyurmuşdur:

¹ “Təfsiri ibni Kəsir”, 3-cü cild, səh. 513; “Təfsiri Qurtubi”, 14-cü cild, səh. 228; “Təfsiri Alusi”, 22-ci cild. səh. 74 və başqaları, “Əhzab” surəsinin 53-cü ayəsinin təfsirində.

² “Əhzab” surəsi, 53-cü cild.

“Onların arasından biri kin üzündən üz döndərdi, başqa birisi öz yeznəsinə rəy verdi, daha başqa rüsvayçılıqlar da vardı...”

Mühəmməd Əbdüh bu ibarətin şərhində deyir: Təlhənin Osmana çox istəyirdi. Çünki onların arasında bir neçə qohumluq əlaqəsi var idi. Necə ki, rəvilər bu haqda qeyd etmişlər. Onun Osmanın tərəfdarı olmasına Əli ilə etdiyi düşmənçiliyi kafidir. Təlhə Təmmim qəbiləsindən idi. Bəni Haşim və Bəni Təmmim bir-birindən narazı idilər. Belə ki, Əbu Bəkr onların arasından xəlifə olmuşdu.¹

Şəksiz, Təlhə “Qədir” beyətində olan səhabələrdən biri olmuş, Peyğəmbər (s)-in buyurduğu “Mən kuntu movlahu fəhaza Əliyyun movlahu”, yəni mən hər kəsin mövlası və rəhbəriyəmsə, Əli də onun mövlası və rəhbəridir – kəlməsini də eşitmişdi.

Həmçinin, sözsüz ki, Peyğəmbərin bu sözünü “Əliyyun məəl-həqqi vəl-həqqu mə Əliyyin”, yəni “Əli haqla və haqq isə Əli ilədir” eşitmişdi. Xeybər müharibəsində də olmuş və Peyğəmbər (s)-in ələmi Əli (ə)-a verib buyurduğu: “o, Allahı və Peyğəmbəri sevir, Allah və Peyğəmbər də onu sevir” cümləsini eşitmişdi. Bilirdi ki, Əli (ə) Peyğəmbər (s) üçün, Harunun Musa üçün olduğu kimidir. Əli (ə)-ın daha bir çox fəzilətlərini də bilirdi.

Amma çoxdankı düşmənçilik, paxıllıq ürəyini doldurmuşdu. Öz qəbiləsinin himayə etmək, Əbu Bəkrin qızı Aişə ilə (ki, əmisi qızı idi) – Peyğəmbər (s)-

¹ “Nəhcül-bəlağənin şərh”, Mühəmməd Əbdüh, 1-ci cild, səh. 187-188, (“Şiq-şiqiyyə” xütbəsinin şərh).

dən sonra – evlənmək fikrinə düşməkdən savayı heç nə düşünmürdü, amma Quran onun qarşısını almışdı.

Bəli, Təlhə Osmanın kənarında yer tutdu. Onunla bir xəlifə kimi beyət etdi. Çünki Osman həmişə ona hədiyyə və pay verirdi. O, xilafət taxtına oturduqdan sonra müsəlmanların beytül-malının saysız-hesabsız qapısını Təlhənin üzünə açdı.¹ Təlhənin gəliri, sürüləri, nökrələrinin sayı çoxaldı. İş o yerə çatmışdı ki, onun yalnız İraqdakı sürülərindən gələn gündəlik gəliri min dinara çatmışdı.

İbni Səd özünün “Təbəqat” kitabında deyir: Təlhə dünyadan getdiyi zaman onun var-dövləti otuz milyon dirhəm idi. Onun yalnız nəqd pulu iki milyon iki yüz dirhəm və iki yüz min dinar idi. Qalan malı bağ, torpaq idi.

Elə bunlar Təlhənin baş qaldırıb qiyam etməsinə də səbəb oldu. O, başqalarını da ayağa qaldırıb Osmanı aradan götürmək, onun yerinə keçmək fikrinə düşdü.

Ola bilər ki, möminlər anası Aişə onu bu fikrə salmış olsun və bu sevdanı onun qəlbində yetişdirsən. Çünki o özü Osmanı yıxmaq üçün əlindən gələni edirdi, xilafətin əmisi oğlu Təlhəyə yetişəcəyində də heç bir şəkki yox idi. Osmanın ölüm xəbərini və xalqın Təlhə ilə beyət etməsini eşitdikdə, çox sevinib dedi: O uzun saqqal kişi gedib yox olsun. Sağ olsun barmaqlı kişi! Sağ olsun uşaqların qəhrəman atası! Sağ olsun öz

¹ “Təbəri”, 4-cü cild, səh. 405; “İbni Əbil-hədid”, 2-ci cild, səh. 161; Taha Hüseyin “Fitnətül-kubra” kitabının 149-cu səhifəsində qeyd etmişdir ki: Təlhə Osmandan əlli min dinar borc aldı. Bir gün ona dedi: “Malın hazırdır, bir nəfəri göndər aparsın.” Osman dedi: “Ey Əbu Mühəmməd! O, sənin əli açıqlığının qarşısında hədiyyədir.” Deyilənə görə, Osman daha iki yüz min dinar Təlhəyə bağışladı.

əminim oğlu! Sağ olsun atan! And olsun Allaha, onlar bildirdilər ki, Təlhə bu məqama layiqdir.

Bəli, bu, Təlhənin Osmana verdiyi bir paydır. Onun vasitəsilə var-dövlətə çatdıqdan sonra xilafət eşqinə düşüb onu öldürdü. Xalqı onun əleyhinə qaldırdı. Öz işində o qədər təkid edirdi ki, hətta mühasirə zamanı onun üçün su aparmağa belə qoymadı.

İbni Əbil-Hədid deyir: Osman mühasirədə olduğu zaman deyirdi: Vay olsun mənə! O Həzrəmi oğluna (Təlhəyə) necə qızıllar verdim! İndi o mənim qanımı tökmək istəyir! Xalqı məni öldürmək üçün ayağa qaldırır! Pərvərdigara! Onu həyatda xoşbəxt etmə, bu həddi aşmanı ona dadızdır.

Bəli, bu həmin Təlhədir ki, əvvəldə xilafəti Əlinin əlindən çıxarmaq üçün Osmanın tərəfdarı idi. Onu xilafətə çatdırdı. Osman da ona çoxlu qızıl və gümüş verdi. İndi isə xalqı onun əleyhinə qaldırıb ölüm hökmünü verir, hətta suyun belə ona çatmasının qarşısını alır. Cansız bədən gətirildiyi zaman onu müsəlman qəbristanlığında belə basdırmağa qoymur və axırda “Kokəb” adlanan yəhudi qəbristanlığında dəfn edirlər.¹

Bundan sonra gördük ki, Osman öləndən sonra həmin Təlhə birinci adamdır ki, Əli (ə)-a beyət edir və sonra yenidən beyətini sındıraraq Məkkədə öz əmisi qızı Aişəyə qoşulur. Qəflətən Osmanın qanını tələb etməyə başlayır. İlahi! Bundan böyük töhmət olarmı?

¹ “Tarixi Təbəri”, 4-cü cild, səh. 405, Mədaini və Vaqidi (Osmanın öldürülməsi).

Bəzi tarixçilər bu hadisəni başqa cür qiymətləndirmək istəmişlər. Onlar Əli (ə)-in Təlhəni Kufə və onun ətrafına hakim təyin etməməsini Təlhənin beyət sındırmasına və dünən beyət etdiyi imamın əleyhinə müharibəyə qalxmasına dəlil gətirmişlər. Bu, dünya malına olan eşq ilə yaşayan, axirətini dünyaya satan, pul və məqamdan başqa heç nə düşünməyən bir kəsin adətidir.

Taha Hüseyin deyir: Beləliklə, o, hakimiyyətin əleyhinə olanlar arasında özünəməxsus mövqeyə malik idi. Nə qədər ki, pul və qüdrətə malik idi, razı idi. Ondan artıq tamaha düşdüyü zaman müxalifətçilik etdi, öldürdü və öldü.¹

Bu həmin Təlhədir ki, dünən imam Əli (ə)-la beyət etmiş və bir neçə gün sonra Allah Rəsulunun zövcəsi Aişəni özü ilə Bəsrəyə qədər çəkmişdi. Günahsızları öldürdü. Xalqı Əli (ə)-in hidayətindən çıxmağa çağıraraq hədələdi. Azad surətdə beyət etdiyi zəmanə imamı ilə heç bir xələt çəkmədən müharibəyə başladı.

Bütün bunlara baxmayaraq imam müharibə başlamamışdan bir az öncə onun dalınca adam göndərərək müharibə meydanında görüşdü və ondan soruşdu: Sən mənimlə beyət etmədinmi? Mənim itaətindən çıxmağına nə səbəb oldu?

Dedi: Osmanın qanını tələb etmək!

Əli (ə) buyurdu: “Allah biz iki nəfərin arasından Osmanın qanına bais olanı öldürsün.” İbni Əsakirin rəvayətində gəlmişdir ki, sonra dedi: “And verirəm səni Allaha! Allah Peyğəmbərindən eşitmədinmi ki,

¹ “Əl-fitnətül-kubra”, Taha Hüseyin, 1-ci cild, səh. 150.

buyurdu: Hər kəsin ki, mən rəhbəriyəm, Əli onun rəhbəridir. Pərvərdigara! Onun dostları ilə dost, düşmənləri ilə düşmən ol!”

Dedi: Bəli.

Həzrət ona dedi: Bəs nə üçün mənimlə müharibə edirsən?

Dedi: “Osmanın qanını tələb etmək üçün!” Əli (ə)-in cavabı bu oldu: “Allah bizdən Osmanın qanına bais olanı öldürsün.” Allah Əli (ə)-in duasını qəbul etdi və Təlhə elə həmin gün öldürüldü. Mərvan ibni Həkəm onu Əli (ə)-la müharibəyə gətirmişdi, özü də onu öldürdü.

O həmin Təlhədir ki, fitnə yaradıb həqiqəti tərs cümləndirdi. Öz əhdinə vəfa etməzdi. Haqqın səsini eşitmirdi. Əli (ə) həqiqəti ona xatırlatdı, höccəti ona tamam etdi. Lakin o, sözündən dönmədi, böyün əymədi. Yolundan çıxıb digərlərini də yoldan çıxartdı. Bu fitnəyə görə Osmanın qətində əli olmayan bir çox insanlar tələf oldu ki, onların çoxu nə Osmanı tanıyır, nə də həyatları boyu Bəsrədən kənara çıxmışdılar.

İbni Əbil-Hədid yazır: Təlhə Bəsrəyə gəldiyi zaman Abdullah ibni Həkim Təməmi onun yanına gəldi və ona yetişən məktublar haqqında söhbət açdı. Təlhəyə dedi: Ey Əba Məhəmməd! Sənin bu məktublarnın bizim üçündür? Dedi: Bəli.

Dedi: Dünən bizə məktub yazırdın ki, Osmanı kənara qoyun, onu öldürün, indi ki, onu öldürməsən, bizim yanımıza onun qanını tələb etməyə gəlmisən? Allaha and olsun! Bu sözə yəqinin yoxdur. Dünyadan başqa heç nəyi istəmirsən. Belə fikrin vardısı, nə üçün Əli ilə beyəti qəbul edib, öz istəyinlə beyət etdin. İndi

beyəti sındırıb yanımıza gəlmisən ki, bizi də öz fitnəyə düşür edəsən?

Bəli, əhli-sünnət və camaat kitablarının Təlhə ibni Übeydullahın haqqında yazdığı həqiqət bu idi. Bununla belə, deyirlər ki, o, on nəfər behişt müjdəsi olanlardan biridir!

Onlar elə bilirlər ki, behişt “Hilton” hotelidir. Milyonerlər, dəllallar ora gedirlər. Ölən, öldürən, zalım, məzlum, hamı bir yerə yığılırlar. Möminlər, fasiqlər, yaxşı əməl sahibləri, pis işlər görənlər bir-birilə görüşürlər.

أَيُّطَمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ

“Onlardan hər biri arzumu edirlər ki, xoşbəxtlik behiştinə girsinlər?”¹

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

“Yoxsa Biz iman gətirib yaxşı iş görənləri yer üzündə fitnə-fəsad törədənlərlə eynimi tutacağıq?! Yaxud Allahdan qorxub pis əməllərindən çəkinənləri günahkarlarla taymı edəcəyik?”²

أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ

“Məgər mömin kimsə ilə fasiq eynidirmi?! Əlbəttə, onlar eyni ola bilməzlər.”³

أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

¹ “Məaric”, 38.

² “Sad” surəsi, 28-ci ayə.

³ “Səcdə” surəsi, 18-ci ayə.

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

“İman gətirib yaxşı işlər görənləri etdikləri əməllər müqabilində qonaq qalacaqları Məva cənnətləri gözləyir. Fasiqlərə gəlcə isə, onların məskəni cəhənnəm odudur. Onlar hər dəfə oddan çıxmaq istədikdə, yenə ora qaytarılacaq və onlara: “Dadın yalan hesab etdiyiniz cəhənnəm odunun əzabını!” – deyiləcəkdir.¹

5-ZÜBEYR İBNİ ƏVVAM

O da böyük səhabələrdən sayılır. İlk mühacirlərdəndir. Allah Peyğəmbəri ilə yaxın qohumdur. O, Əbdül-Müttəlibin qızı (Peyğəmbərin bibisi) Səfiyyənin oğludur. Əbu Bəkrin qızı Aişənin bacısı Əsma ilə ailə qurmuşdu. Ömər ibni Xəttabın xilafət üçün təyin etdiyi altı nəfərdən biridir.² Əhli-sünnətin dediyinə görə, behişt müjdəsi verilmiş on nəfərdən biridir.

Onu hər yerdə Təlhə ilə bir yerdə görməyimiz təəccüblü deyildir. Hər vaxt Təlhəni xatırlayanda

¹ “Səcdə” surəsi, 19-20-ci ayələr.

² Bu qaydanın ixtiraçısı Ömər ibni Xəttabdır. Bu yolla Əli (ə) üçün rəqib və müxalifət düzəltmək istəmişdi. Çünki bütün səhabələr xilafətin Əli (ə)-ın haqqı olduğunu bilirdilər. Qüreyş nahaqdan xilafəti onun əlindən almışdı. Xanım Fatimeyi-Zəhra (əleyha-salam) bu barədə onlarla söhbət etdikdə dedilər: Əgər ərin bundan qabaq gəlmiş olsaydı, onu başqasına verməzdik. Ömər hətta ölümündən sonra xilafətin ona çatmasını istəmirdi. Elə buna görə də bu yolla onun üçün hər birinin xilafətdə gözü olan rəqiblər düzəltdi. Dinlərini dünyalarına satdılar və heç bir xeyir də görmədilər.

Zübeyr onunla, Zübeyri xatırlayanda isə Təlhə onunladır. O da dünya üstündə rəqabət aparanlardan biridir. Qarınlarını onunla doldurdular. Təbərinin dediyinə görə ölümündən sonra qalan malı əlli min dinar, min at, min nöqər, Bəsrə, Kufə, Misir və bir çox başqa şəhərlərdə çoxlu torpaqları qalmışdı.

Taha Hüseyin bu barədə yazır: Zübeyrin vərəsələri arasında bölüşdürülən malda ixtilaf edirlər. Daha az hesab edənlərin dediyinə görə, vərəsələr öz aralarında otuz beş milyon bölüşdürmüşlər. Orta hesab edənlər isə bu rəqəmin qırx milyon olmasını xəbər vermişlər.

Təəccüblü deyildir. Zübeyr Fəstat, İskəndəriyyə, Bəsrə və Kufədə torpaqlara, Mədinədə isə on bir evə malik idi. Bunlardan əlavə, mal-qara və əkinlərə də sahib idi.¹ Amma Buxarinin rəvayətinə görə ondan yalnız beş milyon iki yüz min dinar miras qalmışdır.²

Biz heç də səhabələrdən hesab çəkmək fikrində deyilik. Mal-dövlətin haradan ələ gətirilməsini də açıqlayıb, nə qədər mal yığmalarını bəyan etmək istəmirik. Ola bilər ki, hamısı halal yolla ələ gətirilmiş olsun. Amma onların (Təlhə və Zübeyrin) dünyaya hərisliyini gördükdə, başa düşürük ki, onlar Əmirəlmöminin Əli (ə)-la beyətlərini pozmuşlar. Çünki Osmanın onlara – müsəlmanların beytül-malından – verdiyi pulları Həzrət geri qaytarmaq istəyirdi. Elə bu zaman onların həqiqəti bizim üçün aydın olur.

Həzrət imam Əli (ə) xilafətə çatdıqda, xalqı Peyğəmbər (s)-in sünnətinə qaytarmağa başladı. Bu işdə ilk qədəm beytül-malın bölünmə məsələsini islah

¹ “Əl-fitnətul-kubra”, Taha Hüseyin, 1-ci cild, səh. 147.

² “Səhihi Buxari”, 4-cü cild, səh. 53.

etmək idi. O Həzrət ərəb və ya əcəm olmasından aslı olmayaraq hər bir müsəlman üçün üç dinar nəzərdə aldı. Bu, Peyğəmbər (s)-in bütün ömrü boyu gördüyü iş idi. Həzrət bu işi ilə Ömər in qoyduğu bidəti batil etdi. Ömər öz vaxtında iki bərabər əcəmə verdiyi qədər ərəbə verirdi.

Xalqın Əli (ə)-in əleyhinə qalxmağı üçün elə bu kifayət idi. Onların Peyğəmbər (s)-in sünnətindən deyil, Ömər in sünnətindən xoşları gəlirdi. Biz Qüreyşin Ömərə olan məhəbbətlərinin səbəbində bunu qeyd etməyi yaddan çıxarmışdıq. O, Qüreyşi başqa müsəlmanlardan da üstün sayırdı. Ərəb milliyyətçiliyi, Qüreyş qəbilçiliyi və burjaziya təbəqəsinin fəryadı hər tərəfə ucaldı.

Peyğəmbər in dünyadan getməsindən iyirmi beş il sonra Əli (ə) Qüreyşi o Həzrət in zamanəsi halına necə qaytarsın? O Həzrət (öz zamanəsində) Bilal Həbəşi ilə əmisi Abbasın arasında heç bir fərq qoymadan onların gəlirini eyni miqdarda qərar vermişdi. Qüreyş bu bərabərliyi Allah Rəsulundan qəbul etmirdi. O Həzrət in əməlini tarixin araşdırdıqda, Qüreyşin bu işə görə o Həzrətlə müxalifət etməsinin şahidi oluruq.

Təlhə və Zübeyrin qiyam etməsinin səbəbi də elə bu idi. Onların beytül-maldan olan gəlirini başqaları ilə bərabər etmiş, istədikləri məqamları onlara verməmişdi. Bundan əlavə, yığıqları mala görə onlardan hesab-kitab etmək istəyirdi. Müstəzəf millət in əldən getmiş və tarac olmuş malını qaytarmaq fikrində idi.

Zübeyr Əli (ə)-in xilafətində Bəsra fərmandarlığından və başqalarından üstün olma

məqamından naümid olduğdan sonra təzə xəlifənin onun saysız-hesabsız malından hesab çəkməsindən qorxub dostu Təlhə ilə onun yanına gəldi. Ümrə səfərinə görə şəhərdən çıxmaları üçün icazə istədilər. Əli (ə) onların hədəfini başa düşüb buyurdu: Allaha and olsun! Onlar ümrəyə getmək istəmirlər. Onlar hiylə və kələk ardıncadırlar.

Zübeyr də Əbu Bəkrin qızı, arvadının bacısı Aişəyə qoşuldu. Onu Təlhə ilə Bəsrəyə tərəf apardı. Aişə “Hovəb” itlərinin səsini eşitdiyi zaman qayıtmaq istədi. Onlar əlli nəfər gətirib pul vasitəsilə yalandan şəhadət verdirdilər ki, bura Hovəb deyildir! Beləliklə, Ümmül-möminin Allaha və ərinə itaətsizliyə davam etdi və onlarla Bəsrəyə getdi. Çünki Zübeyr öz zirəkliyi ilə başa düşürdü ki, o Aişə təklikdə o iki nəfərdən daha çox xalqa təsir qoya bilər.

Onlar iyirmi beş il təbliğ etmiş, xalqa belə göstərmişdilər ki, o, Peyğəmbərin sevimlisi, Əbu Bəkrin qızı Hümeyradır və dinin yarısı ondadır. Təəccüblü burasıdır ki, Zübeyr də Osmanın qanını tələb etmək üçün ayağa qalxmışdı. Bu elə bir halda baş verdi ki, təqvalı səhabələr onun Osmanın ölümündə əlinin olduğunu deyirdilər.

İmam Əli (ə) döyüş meydanında ona buyurdu: Sən özün Osmanı öldürüb məndən onun qanının intiqamını almaq istəyirsən?¹

Məsudinin ibarətində deyilir ki, Həzrət ona buyurdu: Təəccüblüdür! Nə baş verib ki, qiyam etmişən?

¹ “Tarixi Təbəri”, 4-cü cild, səh. 509; “Əl-kamil”, İbni Əsir, 3-cü cild, səh. 102.

Dedi: Osmanın qanını tələb etmək üçün.

Əli (ə) ona buyurdu: Allah bizim ikimizdən hər kəsi ki, Osmanın qanına baisdir, öldürsün.

Hakim özünün "Müstədrək" kitabında belə yazır: Təlhə və Zübeyr Bəsrəyə gəldilər. Camaat onlara dedi: Nə üçün gəlmisiniz? Dedilər: Osmanın qanını almaq istəyirik. Hüseyin dedi: Sübhanəllah! Bu camaatın ağı yoxdur ki, sizə deyələr Osmanı sizdən başqa heç kəs öldürməyibdir?

Zübeyr də dostu Təlhə kimi Osmana kələk gəlmişdi. Xalqı onu öldürməyə dəvət etmişdi. Sonra öz istəyi ilə imam Əli (ə)-la beyət etmiş və beyətini pozmuşdu. Daha sonra Osmanın qanını almaq üçün Bəsrəyə gəlmişdi.

Bəsrəyə gəldikdən sonra orada baş verən cinayətlərdə iştirak etmişdi. Yetmiş nəfər şəhərin gözətçilərindən qətlə yetirmiş və beytül-malı qarət etmişdilər. Tarixin qeyd etdiyi kimi, Bəsrənin hakimi Osman ibni Hüneyflə sülh imzalamış və Əli (ə) ora gələncə qədər onun hörmətini saxlamağa söz vermişdilər.

Amma sözlərinin üstündə durmayıb – Osman ibni Hüneyf camaatla namaz qıldığı zaman – onlara həmlə etmiş, əl-ayaqlarını bağlayıb öldürmüşdülər. Osman ibni Hüneyfi öldürmək istəmişdilər, amma Mədinənin hakimi olan Səhl ibni Hüneyfdən qorxub bu işdən əl götürmüşdülər. Onların qorxusu bundan idi ki, əgər onlar Osman ibni Hüneyfi öldürsəydilər, onun qardaşı da Mədinədə onların ailəsi ilə həmin işi görə bilərdi. Sonda Osmanı bacardıqları qədər döyüb bığ və

saqqalını yolmuş, zindana salmış, beytül-malı dağıdaraq qırx nəfər gözətçini isə öldürmüşdülər.

Taha Hüseyin bu xəyanət haqqında deyir: Bunlar Əli (ə)-la əhdlərini sındırmaqla kifayətlənmədilər. Osmanla bağladıqları sülhü də ayaq altına qoydular. Bəsrə camaatından onların əməllərinə etiraz edənləri də öldürdülər.¹

Əli (ə) Bəsrəyə gəldiyi zaman onlarla müharibə etmək əvəzinə Qurana dəvət etdi. Onlar müxalifət etdilər. Onlar üçün Quran gətirəni də öldürdülər. İmam bunu gördükdə, Təlhə ilə olduğu kimi Zübeyrlə də danışib buyurdu:

Ey Zübeyr! Yadındamı Allah Rəsulu ilə Bəni Qənəm yanından keçdikdə, o mənim üzümə baxıb gülümsədi və mən də gülümsədim. Sən dedin: Əbu Talibin oğlu öz naz və təkəbbüründən əl çəkmir. Peyğəmbər sənə buyurdu: Sakit ol! O, təkəbbür etmir, bir gün gələr, sən onunla müharibə edərsən. Bu elə bir haldadır ki, sən ona zülm etmiş olarsan.²

İbni Əbil-hədid Əli (ə)-dan bir xütbədə gətirmişdir ki, Həzrət buyurur: Xudaya! Zübeyr, mənimlə olan qohumluğunu kəsdi, beyətini sındırıb düşmənimə kömək etdi. Hər nə cür istəyirsənsə, onun şərrini məndən uzaq et!³

İmam Əli (ə)-ın “Nəhcül-bəlağə”sində Təlhə və Zübeyr haqqında gəlmişdir: Pərvərdigara! O iki nəfər

¹ “Əl-fitrətül-kubra”, Taha Hüseyin, 2-ci cild, səh. 465; “Tarixi Məsudi”, 2-ci cild, səh. 368.

² “Tarixi Təbəri”, 4-cü cild, səh. 502; “Tarixi İbni Əsəm”, 2-ci cild, səh. 310.

³ “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hədid, 1-ci cild, səh. 206.

məndən ayrıldılar və mənə zülm etdilər. Beyətimi pozub xalqı mənim üstümə qaldırdılar. Belə isə onların bağladığını sən aç, istədiklərini qoyma olsun. İstədikləri hər nə pisliyi etdilsə, onlara göstər. Mən döyüşdən qabaq tövbə etmələrini istədim. Onlarla döyüşü gecikdirdim. Yaxşılıq və salamatlığı istəmədilər.¹

Döyüşdən qabaq onlar üçün göndərdiyi məktubda gəlmişdir: Ey ağalar! Öz fikrinizdən qayıdın, bura qədər bədnam olmusunuz, bundan sonra həm bədnamlıq, həm də cəhənnəm odu sizi gözləyir. Sağ olun!²

Bu, acı bir həqiqətdir ki, Zübeyrin işinin sonunu göstərir. Tarixçilər hər nə qədər çalışıb onun müharibədən çəkinərək Vadius-səbaya getməsinə və orada Curmuzun onu öldürməsinə desələr də xeyri yoxdur. Çünki Peyğəmbər (s) qabaqcadan ona buyurmuşdu ki, sən onunla (Əli ilə) müharibə edəcəksən, bu elə bir haldadır ki, sən ona zülm etmişən.

Bəzi tarixçilər qeyd etmişlər ki, imam Əli (ə) hədisi onun yadına saldıqda, müharibədən çəkinmək istəmişdi. Amma oğlu Abdullah onu “qorxaq” adlandırıb danlamışdı. Onu qeyrət tutduğundan geri qayıdıb döyüşmüş və öldürülmüşdü.

Bu, həqiqətə daha yaxındır. Şərif hədis də qeybdən xəbər verir. Onu buyuran şəxs həvayi-nəfsdən danışmır.

¹ “Nəhcül-bəlağənin şərh”, Mühəmməd Əbdüh, 2-ci cild, səh. 21; “Şərh ibni Əbil-hədid”, 1-ci cild, səh. 310.

² Həmin ünvan.

Əgər doğrudan da tövbə etmiş, öz zülm və azgınlığından qayıtmışdısa, niyə görə Peyğəmbər (s)-in buyurduğu: “Hər kəsin ki, mən rəhbəriyəmsə, Əli onun rəhbəridir. Pərvərdigara! Dostları ilə dost, düşmənləri ilə düşmən ol. Hər kəs ona kömək etsə, kömək et, hər kəs onu tək qoysa, onu tək qoy!” – sözünə əməl etmədi. Bəs niyə görə Əliyə kömək edib onu sevindirmədi? Tutaq ki, bu işi görə bilmirdi, bəs nə üçün müharibəyə gətirdiyi adamlar üçün çıxış edib həqiqətə çatdığını, yaddan çıxardığını xatırladığını onlara demədi? Niyə görə onlardan istəmədi ki, müharibədən əl götürsünlər, beləliklə, günahsız müsəlmanların qanının tökülməsinin qarşısını almış olsun?!

Bunların heç birini etmədi. Beləliklə, onun tövbə etməsi, kənara çəkilməsi hədis düzəldənlərin əfsanəsidir ki, onlar Əli (ə)-in haqq və Zübeyrin nahaq olmasından təəccübə gəlmişlər. Mərvan ibni Həkəm Təlhəni öldürdüyü kimi, İbni Cormuzu da özlərindən düzəltmiş, belə göstərmək istəmişlər ki, guya Zübeyr də xəyanətlə qətlə yetirilmişdir. Beləliklə, Təlhə və Zübeyrin həyatını bir qədər müsbətləşdirməyə cəhd olunmuş və onların behiştədən məhrum olmalarını istəmişlər. Nəticədə behişt də onların var-dövlətlərinə çevrilsin – istədiklərini ora aparsınlar və istəmədiklərini aparmasınlar.

Bu rəvayətin yalan olması nişanələrindən biri imam Əli (ə) onları müharibədən çəkinmək üçün yazdığı məktubda qeyd olmuşdur. Həzrət buyurdu: İndi sizin ən böyük müşkülünüz üzüqaralıqdır. Amma bundan sonra isə üzüqaralıq cəhənnəm odu ilə bir olacaqdır.

Heç kəs o iki nəfərin imamın dəvətini qəbul etməsini, ya ona itaət etməsini və ya da onun məktubuna cavab yazmasını qeyd etməmişdir. Bundan keçdikdə, imam müharibə başlamamışdan qabaq onları Qurana qayıtmağa dəvət etdi. Onlar qəbul etmədi və Quranla gələn cavanı öldürdülər. Bu zaman Əli (ə) onlarla müharibəni halal etdi.

Bəzi tarixçilərin gülüşdoğurucu dastanlarını oxuyun. Onların yazdıqlarından məlum olur ki, bəziləri həqiqəti bilmir və heç nə başa düşmürlər.

Bəziləri deyirlər: Zübeyr Əmmar Yasirin Əli (ə)-in gəldiyini bildikdə dedi: "Vay mənim burnum kəsildi, belim sındı." Bədəni titrəməyə başladı. Silahı əlindən düşdü. Yoldaşlarından biri dedi: Vay olsun mənə! Bu həmin Zübeyrdir ki, onunla ölüb və onunla yaşamaq istəyirəm? Allaha and olsun, bu təkcə Peyğəmbərdən olan hədisə görədir!¹

Belə rəvayətləri düzəltməklə istəyirlər deyələr ki: "Zübeyr Peyğəmbər (s)-in buyurduğu: "Əmmarı zalım insanlar öldürəcək" – hədisini yada saldıqda bədəni titrəməyə başladı və zalımlardan olmaqdan qorxdı!" Bunlar bizi yüngül ağıllı adamlar hesab edib bizə gülmək istəyirlər. Amma bizim aqlımız düz və kamildir. Allaha buna görə təşəkkür edirik. Bu sözləri də onlardan qəbul etmirik. Necə ola bilər ki, Zübeyr "Əmmarı zalım insanlar öldürəcək" – hədisini eşitdikdə bədəni əsməyə başlayır, amma Peyğəmbər (s)-in Əli (ə) haqqında buyurduğu saysız-hesabsız hədislərdən qorxmur? Görəsən Zübeyrin fikrincə,

¹ "Tarixi Təbəri", 4-cü cild, səh. 511.

Əmmarın fəziləti Əli (ə)-dən daha artıq idi? Yoxsa Zübeyr eşitməmişdi ki, Peyğəmbər buyurmuşdu: Ey Əli! Səni təkcə möminlər sevər və təkcə münafıqlar düşmən tutar.

Eşitməmişdimi ki, Peyğəmbər (s) buyurub: Əli haqla, haqq da Əli ilədir, hər yerdə onunla birdir.

Daha sonra buyurur: Mən hər kəsin rəhbəriyəmsə, Əli onun rəhbəridir. Pərvədigara, dostu ilə dost, düşməni ilə düşmən ol! Köməkçilərinə kömək et, onu tək qoyanı tək qoy!

Buyurur: Ey Əli! Hər kəs səninlə müharibə etsə, mən onunla müharibədəyəm, hər kəs səninlə sülh etsə, mən də onunla sülhdəyəm.

Buyurur: Bayrağı o kəsə verəcəyəm ki, Allah və Peyğəmbəri sevir, Allah və Peyğəmbər də onu sevirlər.

Buyurur: Mən Quranın əsli və nazil olması həqqaniyyətinə görə onlarla müharibə etdim, sən isə mənənin təvili və düzlüyünə görə onlarla müharibə edəcəksən.

Buyurur: Ey Əli! Səninlə əhd bağlayıram ki, əhd sındıranlar, zalımlar və düşmənlərlə müharibə edəcəksən.

Bu haqda daha başqa sözlər buyurmuşdur. Onların sonuncusu bu hədisdir ki, Peyğəmbər (s) Zübeyrin özünə buyurmuşdur: "Sən onunla müharibə edəcəksən və bu elə bir haldadır ki, sən ona zülm etmişən." Zübeyr hamının, hətta Peyğəmbər (ə)-dən uzaqlarda yaşayanların bildiyi və eşitdiyi hədisə necə göz yumdu? Halbuki o, Peyğəmbər (ə) və Əli (ə)-in bibisi oğlu idi!

Bu bağlı və ölü ağullardır ki, tarixin hadisələrini və həqiqətlərini başa düşə bilmir və boş yerə xalq üçün puç bəhanələr düzəldirlər. Onları inandırmaq istəyirlər ki, Təlhə və Zübeyr behişt müjdəsi olanlardır.

تِلْكَ أَمَانِيهِمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“Bu onların arzularıdır. De: Dəlillərinizi gətirin, əgər düz deyirsinizsə!”¹

**إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفْتُحُ لَهُم
أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ
الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ**

“Əgər Bizim ayə və nişanələrimizi qəbul etmədilər, onları qəbul etməkdə təkəbbür etdilər və çəkəndilərsə, asimanın qapıları onların üzünə açılmayacaqdır və behiştə yol tapmayacaqlar – dəvə iynənin deşiyindən keçənə kimi, – Biz günahkarları bu cür cəzalandırırıq.”²

6-SƏD İBNİ VƏQQAS

O da böyük səhabə və ilk iman gətirənlərdəndir. İlk mühacirlədən olmuş və Bədr müharibəsində iştirak etmişdir. Ömər ibni Xəttabın xilafət üçün təyin etdiyi altı namizəddən biridir. Əhli-sünnətin nəzərinə görə, behişt müjdəsi verilən on nəfərdən biridir.

Ömər ibni Xəttabın Qadisiyyə müharibəsinin qəhrəmanlarından olmuşdur. Deyilənə görə, bəzi səhabələr onun əsl-nəsəbində şəkə etmiş, yadına salaraq ona əziyyət edirlərmiş. Rəvayətə görə

¹ “Bəqərə” surəsi, 111-ci ayə.

² “Əraf” surəsi, 40-cı ayə.

Peyğəmbər onun nəsəbini sabit etmişdir və o, Bəni Zöhrə qəbiləsindəndir.

İbni Qüteybə “Əl-imamətu vəs-siyasət” kitabında qeyd etmişdir ki, Bəni Zöhrə Peyğəmbər (s) dünyadan getdikdən sonra Səd ibni Əbi Vəqqas və Əbdürrəhman ibni Ovfun ətrafına yığıldılar. Hamısı Peyğəmbər (s)-in məscidində yığılmışdılar ki, Əbu Bəkr və Əbu Übeydə də ora gəldilər. Ömər onlara dedi: Nə üçün sizi ayırayrı yerlərdə oturmuş görürəm? Qalxın Əbu Bəkrlə beyət edin. Mən və ənsar onunla beyət etmişəm. Səd, Əbdürrəhman və Bəni Zöhrədən olan dostları qalxıb beyət etdilər.¹

Rəvayət olmuşdur ki, Ömər ibni Xəttab onu olduğu vəzifədən azad etmiş, amma özündən sonrakı xəlifəyə tapşırmışdı ki, o xəlifə olmadığı təqdirdə ona vəzifə versin. Çünki onu tutduğu vəzifədən xəyanətə görə azad etməmişdir. Osman da onun vəsiyyətinə əməl etmiş, onu Kufəyə rəis qoymuşdu.

Qeyd etmək lazımdır ki, Səd ibni Vəqqas o biri səhabələrdən fərqli olaraq özündən sonra çoxlu sərvət qoymamışdı. Yazılana görə ölümündən sonra onun var-dövləti üç yüz min idi. Osmanın qətlinə olmamış və Təlhə və Zübeyr kimi xalqı onun qətlinə qaldırmamışdı.

İbni Qüteybə öz tarixində yazır: Əmr ibni As Səd ibni Əbi Vəqqasa məktub yazıb ondan Osmanın qətli barəsində və bu hadisənin necə baş verməsi haqqında soruşub, qatilini bilmək istədi.

¹ “Tarixi xüləfa”, İbni Qüteybə, 1-ci cild, səh. 18.

Səd yazdı: Sən məndən Osmanın qatilini soruşursan? Mən sənə xəbər verirəm ki, o, Aişənin çəkdiyi, Təlhənin bildiyi, Əbi Talibin oğlunun zəhərlədiyi qılıncla öldürüldü. Zübeyr isə sakit qalıb əli ilə işarə etdi. Biz də əlimizi əlimizin üstünə qoyduq. İstəsəydik onu müdafiə edə bilərdik. Ancaq o bəzi dəyişikliklər etmiş və özü də dəyişmişdi.

Həm yaxşı işi var idi, həm də pis. Əgər yaxşı iş görmüşüksə, yaxşıdır. Pis iş görmüşüksə, Allahdan bizi bağışlamasını istəyirik. Mən sənə deyirəm ki, Zübeyr uduzacaq. Çünki ailəsi ona hakimlik edir. Təlhə də rəislik üçün qarnını belə cırmaq lazım olsa, cırrar...¹

Təəccüblü burasıdır ki, Səd ibni Əbi Vəqqas Əmirəl-möminin Əli (ə)-la beyət etməkdən çəkinib ona kömək etmədi. Baxmayaraq ki, imamın haqq olmasını və fəzilətini bilirdi. Elə o özü Əli (ə)-ın fəziləti haqqında bir neçə rəvayət etmişdir ki, Nəsai və Müslüm onları öz səhihlərində gətirmişlər.

Səd deyir: Mən Allah Rəsulundan eşitdim ki, Əli (ə) barəsində üç sifət bəyan edirdi ki, əgər onlardan biri məndə olsaydı, bütün sarı və qırmızı nemətlərdən mənim üçün yaxşı idi. Eşitdim ki, Əlinin Peyğəmbərə olan nisbəti Harunun Musaya olan nisbəti kimidir. Bu fərqlə ki, məndən sonra peyğəmbər olmayacaqdır.

Eşitdim ki, buyurur: Ey camaat! Sizin rəhbəriniz kimdir? Dedilər: Allah və Peyğəmbər. Bu sual və cavab üç dəfə təkrar oldu. Sonra Əlinin əlindən tutub yuxarı qaldıraraq buyurdu: Allah, Peyğəmbər hər kəsin

¹ “Tarixi xüləfa”, İbni Qüteybə, 1-ci cild, səh. 48.

rəhbəridirsə, bu da onların rəhbəridir. Pərvərdigara, dostları ilə dost, düşmənləri ilə düşmən ol!¹

“Səhihi Müslüm”ün kitabında gəlmişdir: Səd ibni Əbi Vəqqas dedi: Eşitdim ki, Allah Peyğəmbəri Əliyə buyurdu: İstəmirsənmi ki, sənin nisbətin mənə Harunun Musaya olan nisbəti kimi olsun, bu fərqlə ki, məndən sonra peyğəmbər olmayacaq. Xeybər müharibəsində eşitdim ki, buyurur: Ələmi o kəsə verəcəyəm ki, Allah və Peyğəmbəri sevir, Allah və Peyğəmbər də onu sevirlər.

Deyir: Biz hamımız boynumuzu uzadıb baxırdıq, görək kimi deyir. buyurdu: Əlini çağırın... “De: Gəlin öz oğlanlarımızı və sizin oğlanlarınızı çağıraq”² – ayəsi nazil olduqda, Allah Peyğəmbəri (s) Əli (ə), Fatimə (s.ə.), Həsən (ə), Hüseyin (ə)-ı çağırıb dedi: Pərvərdigara, bunlar mənim ailəmdir.³

Səd ibni Vəqqas bütün bu həqiqətləri bilə-bilə necə olur ki, onunla (Əli (ə)) beyət etməkdən boyun qaçırır?!

Səd Peyğəmbər (s)-in “hər kəs ki, Allah və Peyğəmbər onun rəhbəridir, Əli də onun rəhbəridir. Pərvərdigara, dostları ilə dost, düşmənləri ilə düşmən ol” hədisini rəvayət edir, amma necə olur ki, özü onunla dostluq edib kömək etmir?!

Səd ibni Əbi Vəqqas Peyğəmbər (s)-in buyurduğu “hər kəs ölsə və beyət etməmiş olsa, cahiliyyəət ölümü ilə ölmüşdür” – sözünü necə yaddan çıxarır? Bunu Abdullah ibni Ömər rəvayət etmişdir. Beləliklə, Səd

¹ “Xəsais”, imam Nəsai, səh. 47 və 114.

² “Ali-İmran” surəsi, 61-ci ayə.

³ “Səhihi Müslüm”, 7-ci cild, səh. 119, “Əli ibni Əbi Talibin fəzilətləri” babı.

cahiliyyəət ölümü ilə ölmüş, Əmirəl-möminin vəsilər sərvəri, üzü ağlar başçısı ilə beyət etməmişdi.

Tarixçilər deyirlər: Səd imamın yanına gəlib üzr diləyərək dedi: Əmirəl-möminin! Allaha and olsun, sənin hamıdan artıq xilafətə layiq olmanda mənim şəkkim yoxdur. Din və dünya işlərində əmin və inanılmışsan. Amma bəziləri səninlə bu işdə düşmənçilik edirlər. Əgər istəyirsənsə, səninlə beyət edəm, onda mənə danışan qılinc ver ki, mənə “bunu götür, bunu qoy” desin!

Əli (ə) ona dedi: Sənin fikrinə görə, başqaları öz söz və əməlləri ilə Quranla müxalifətçilik etmişlər? Mühacir və ənsar bu şərtlə mənimlə beyət etmişlər ki, Allahın Kitabı və Peyğəmbərin sünnəsinə əməl edəm. Əgər istəyirsənsə, beyət et, istəmirsənsə, evində otur, mən səni bu işə məcbur etmirəm.¹

Səd ibni Əbi Vəqqasın tutduğu yol təəccüblü deyilmi? O özü şəhadət verir ki, Əli (ə)-ın xilafətə layiq olmasında heç şəkk və şübhə yoxdur. Din və dünya işində əmindir. Lakin bütün bunlardan sonra ondan dili olan bir qılinc istəyir ki, beyət etməsinə şərt qoyub onunla (qılıncla) haqqı batildən ayırsın.

Bu həmin ziddiyyəət deyilmi? Ağıllı insanlar heç də onu qəbul etmirlər. Görəsən bu, qeyri-mümkün iş deyilmi? Bu, bihudə keşməkeş deyildirmi? Bunu elə bir adam deyir ki, haqqı özü Peyğəmbər (s)-dən bir neçə hədisdə eşitmişdir!

¹ “Tarixi ibni Əsəm”, 2-ci cild, səh. 258.

Məgər Səd Əbu Bəkr, Ömər və Osmanın beyətində olmamışdımı ki, onlar beyətdən boyun qaçıran hər bir kəs haqqında ölüm hökmünü vermişdilər?

Səd Osmanla beyət etmiş və heç bir şərt olmadan ondan tərəfdarlıq etmişdi. Eşitmişdi ki, Əbdürrəhman ibni Ovf Əli (ə)-in başı üstünə qılınc qoyub demişdi: Öz haqqında bizim üçün bəhanə qoyma ki, qılıncdan savayı heç nə görməyəcəksən.¹

O, Əbu Bəkrlə də beyətdə olmuşdu. Əli (ə) beyət etməkdən çəkinmiş və Ömər onu hədələmişdi: Beyət et, yoxsa Allaha and olsun boynunu vuraram.²

Nə üçün Səd ibni Əbi Vəqqas, Abdullah ibni Ömər, Üsamət ibni Zeyd, Məhəmməd ibni Sələmə Peyğəmbər (s)-in həqiqi canişini ilə beyətdən çəkinmiş və onun üzünə ağ olmağa cürət tapmışdı?!

Gördüyünüz kimi, Ömər ibni Xəttabın Əli (ə)-la rəqabət etməyə təyin etdiyi o beş nəfər öhdələrinə qoyulan rol dəqiqliklə oynadılar. O rol Əli (ə)-in xilafətə çatmağının qarşısını almaqdan ibarət idi. Əbdürrəhman öz yeznəsini xilafətə seçib, Əli (ə)-ı qəbul etmədiyi təqdirdə öldürüləcəyi ilə hədələyir. Çünki Ömər tərəzinin Əbdürrəhman olan gözünü onun xeyrinə və digərlərinin zərərinə ağır etmişdi. Əbdürrəhmanın ölümündən və Osmanın qətlindən sonra Əli (ə)-in xilafət rəqibləri yalnız üç nəfər qalmışdı: Təlhə, Zübeyr və Səd.

Onlar mühacir və ənsarın Əli (ə)-in üstünə hücum edib, onunla beyət etmələrini və onlara heç bir diqqət olunmadığını gördükdə, onun düşmənçiliyini

¹ “Əl-İmamətu vəs-siyasət”, İbni Qüteybə, 1-ci cildh, səh. 31.

² Qabaqki ünvan, səh. 20.

ürəklərinə saldılar. Onun üçün çətinlik və narahatlıq yaratmağa başladılar. Təlhə və Zübeyr onunla müharibə etdi. Səd isə onu tək qoydu.

Yaddan çıxarmayın ki, Osman dünyadan getməmişdən qabaq onun üçün təzə rəqib düzəltmişdi. Bu rəqib onların hamısından təhlükəli, hiyləgər, zirək, bacarıqlı və qoşunlu idi. Osman onun xilafətə çatması üçün yol açdı. İslamın mühüm işlərinin idarə olunmasını iyirmi ildən artıq onun ixtiyarında qoydu. İslam dövlətlərinin gəlirinin üçdə ikisindən çoxu bu məntəqədən təmin olunurdu.

Bu rəqib Müaviyə idi ki, nə din, nə də əxlaq tanıyırdı. Hər hansı yolla olur-olsun, xilafətə çatmaq istəyirdi.

Bütün bunlara baxmayaraq, Əmirəl-möminin Əli (ə) xalqı – o biri xəlifələrdən fərqli olaraq – zorla beyətə məcbur etmədi. O həzrət (Allahın salamı ona olsun) Quran hökmlərinə və sünnətə bağlı idi. Heç bir şeyi dəyişdirmədi. Məgər oxumadınız ki, Sədə dedi: “Mühacir və ənsar mənimlə bu şərtlə beyət etmişlər ki, onların arasında Allahın Kitabı və Peyğəmbərin sünnəsi əsasında hökm edim, əgər istəyirsənsə, beyət et, istəmirsənsə evində otur, mən səni bu işə məcbur etmirəm.”

Xoş olsun sənə, ey Əbu Talib övladı! Ey o kəs ki, özgələr arasında əldə gedən Qurani yenidən diriltidin.

إِنَّ الدِّينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ
فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ
اللَّهُ فَمِئُوتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

“Sənə beyət edənlər, şübhəsiz ki, Allahla beyət etmiş olurlar. Allahın əli onların əllərinin üstündədir.

Kim pozsa, ancaq öz əleyhinə pozmuş olar. Kim Allahla etdiyi əhdi yerinə yetirsə, (Allah) ona böyük mükafat verər!”¹

Allah-taala buyurur:

أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

“Sən xalqı məcbur edirsən ki, imanlı olsunlar?”²

Dində məcbur etmə yoxdur. İslamda heç kəsi beyət etməyə məcbur etmirlər. Allah Peyğəmbər (s)-ə beyət üçün xalqla müharibə etməyə hökm verməmişdir. Amma xəlifələr və səhabələr bu bidəti yaradıb “xalqı əgər beyət etməsələr, öldürəcəklər” – dedilər və qorxutdular!

Əgər Həzrət Fatimə (əleyha-salam)-ı qorxudub “əgər beyət etməyənləri evdən çıxarmasan” evini yandıracağıq, deyirlərsə, əgər Əli (ə)-ı (ki, Peyğəmbər (s) xilafətə təyin etmişdi) qılıncı ilə hədələyib Allaha and içirlərsə ki, əgər beyət etməsə, öldürüləcəkdir, onda başqa səhabələr, Əmmar, Salman, Bilal və digər müstəzəflərin haqqında heç danışmağa belə dəyməz.

Mühüm olan budur ki, Səd ibni Əbi Vəqqas Əli (ə)-la beyət etməkdən boyun qaçırtdı və Müaviyənin ona əmr etməsinə baxmayaraq Əli (ə)-ı söymədi. Bu mətləb “Səhih Müslüm” kitabında gəlmişdir. Amma bu Səd üçün kifayət deyil, onu behiştə aparmaz. Çünki o (öz əməli ilə) elə bir məzhəb yaratmışdır ki, “bitərəf”, ya “etizal”³ adlanmışdır. Onun şüarı budur: Mən səninlə

¹ “Fəth” surəsi, 10-cu ayə.

² “Yunis” surəsi, 99-cu ayə.

³ Bu etizal başqa bir etizaldır və bir məzhəb olan mötəzilədən fərqlidir. Bu etizal siyasi bir etizaldır və Əli (ə) zəmanəsindən başlanmışdır.

deyiləm və sənin qarşında da durmayacağam. İslam bu məzhəbi qəbul etmir və buyurur: Haqdan əlavə hər nə varsa, azğınlıqdır.

Həmçinin Allahın Kitabı və Peyğəmbər (s)-in sünnəsində bu fitnənin nişanələrini vermişdilər. Beləliklə, onun sərhədlərini müəyyən etmişlər ki, hidayət tapan və yolundan çıxan hər bir şəxs bu işi aşkar dəlil üzündən etmiş olsun.

Peyğəmbər (s) bu sözü ilə Əli (ə) barəsində hər şeyi bəyan etmişdi: Pərvərdigara! Onun dostlarını dost tut, düşmənləri ilə düşmən ol. Köməkçilərinə köməkçi ol, onu tək qoyanları isə tək qoy. Hara getsə, haqqı həmişə onunla et.

Əli (ə) “Nəhcül-bəlağə”nin “Şiq-şiqiyyə” xütbəsində Sədi onunla beyətdən saxlayan şeylərin səbəblərini açıqlamışdır: “Onların arasından biri qəlbində olan kininə görə başqasına tərəf əyildi.”

Şeyx Mühəmməd Əbdüh bu ibarətin şərhində deyir: Səd ibni Əbi Vəqqas bəzi şeylərə görə Əli (ə)-dan narazı idi. Anası Hümmə Əbu Süfyan ibni Üməyyə ibni Əbdüş-şəmsin qızı idi. Əli (ə)-ın bu ailənin başçılarından öldürülməsində böyük rolu olmuşdur.¹

Həsəd və köhnə düşmənçilik Sədin gözünü kor etmişdi. Əli (ə)-ın düşmənləri üçün bildiyi haqqı Əli (ə) üçün bilmək istəmirdi. Ondan rəvayət edirlər ki, Kufəyə vali qoyulduqdan sonra camaat üçün nitq söyləyib dedi: Ən yaxşı insana, yəni Osmana itaət edin!!

¹ “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, Məhəmməd Əbdüh, 1-ci cild, səh. 34.

Sədi ibni Əbi Vəqqas Osmanın həyatı zamanı və həтта ölümündən sonra da onun tərəfdarı idi. Buradan Əmr Asa olan məktubunda Əli (ə)-ı təqsirləndirməsinin mənasını başa düşürük ki, deyir: “Osman Aişənin çəkdiyi və Əli ibni Əbi Talib (ə)-ın zəhərlədiyi qılıncla öldürüldü!”

Bu təqsirləndirmə yalandır. Tarix özü şahiddir ki, Osman giriftar olan zaman Əli (ə)-dan xeyirxah və bağışlayan bir kəs görməmişdir. Amma heç kəs ona itaət etmirdi.

Sədin bu vəfasız mövqeyindən bunu ələ gətiririk ki: Əli (ə)-ın buyurduğu kimi, o, kinli olmuşdur. Əli (ə)-ın haqqını bilə-bilə, qoymadı ki, o, haqqa yetişsin. Axıra qədər də sərgərdan qaldı. Bir tərəfdən vicdanı onu danlayır, iman nuru qəlbini işıqlandırır, digər tərəfdən isə xəstə (paxıl) ürəyi cahiliyyətin kinlərinə görə onu hərəkət etməyə qoymurdu. Sonda əmmarə nəfsi vicdanına üstün gəlib onu alçaqlığa çəkdi və haqqa kömək etməkdən saxladı.

Onun dəlili, tarixçilərin qeyd etdiyi kimi, qeyri-sabit mövqe tutmasıdır. İbni Kəsir öz tarixində belə qeyd edir: Səd ibni Əbi Vəqqas Müaviyə ibni Əbi Süfyanın yanına gəldi. Müaviyə ondan soruşdu: Niyə Əli ilə vuruşmadın?!

Səd dedi: Qara yel başımın üstündən keçdi. Mən dedim: Ah! Ah! Dəvəmi oturdum ki, o külək başımın üstündən ötsün. Bu vaxt yolumu tapıb ona davam etdim.

Müaviyə dedi: Allahın kitabında “Ah-Ah!” yoxdur. Allah buyurur:

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ
بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى
أَمْرِ اللَّهِ

“Əgər möminlərdən iki dəstə bir-biri ilə vuruşsa, onları dərhal barışdırın. Əgər onlardan biri təcavüzkarlıq etsə, təcavüzkarlıq edənlə Allahın əmrinə (itaətinə) qayıdana qədər vuruşun.”¹ Allaha and olsun ki, sən haqla olub zalımın əleyhinə vuruşmadın.

Səd dedi: Allahın Rəsulunun Əlinin haqqında buyurduğu və “sən mənim üçün Harunun Musa üçün olduğu kimisən, bu fərqlə ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaqdır” dediyi bir adamla vuruşmaq istəmədim.

Müaviyə dedi: Səndən başqa daha kim bu hədisi eşitmişdir?

Dedi: Filan-filan və Ümmü Sələmə. Müaviyə qalxıb Ümmü Sələmədən bu haqda soruşdu. Ümmü Sələmə də eynilə Səd kimi təkrar etdi. Müaviyə dedi: Əgər bundan qabaq Əli haqqında bu hədisi eşitsəydim, özüm ya o dünyadan gedənə qədər ona xidmət edərdim.²

Məsudi də öz tarixində Sədlə Müaviyə arasında baş vermiş bu söhbəti eynilə gətirmişdir. O deyir: Səd bu rəvayəti nəql etdikdən sonra Müaviyə ona dedi: Səni indiyə qədər heç vaxt danlamamışdım. Nə üçün ona kömək etmədin? Mən əgər bu hədisi Peyğəmbər

¹ “Hucurat” surəsi, 9-cu ayə.

² “Tarixi ibni Kəsir” (Murucuz-zəhəb), 2-ci cild, səh. 77

(s)-dən onun haqqında eşitmiş olsaydım, ömrümün sonuna qədər Əliyə xidmət edərdim.¹

Səd ibni Əbi Vəqqasın Müaviyə üçün danışdığı hədis bir mənaya dəlalət edən yüzlərlə hədisdən biridir. Bu hədislər təkcə bir hədəfi, Əli ibni Əbi Talibin Peyğəmbərdən sonra İslam risalətinin yeganə nümayəndəsi olmasını çatdırır. Ondan başqa heç kəs bu işi görməyə qadir deyildir. Belə olduqda, ləyaqətli möminlər bütün həyatları boyu ona xidmət etməlidir.

Müaviyənin dediyi: “Əgər bundan qabaq bu hədisi eşitmiş olsaydım, bütün ömrüm boyu Əliyə xidmət edərdim” cümləsi bir həqiqətdir ki, hər mömin kişi və qadın onunla iftixar edir.

Amma Müaviyəyə gəldikdə isə, o bu sözü Səd ibni Əbi Vəqqası ələ salmaq üçün demişdi. Bu sözlə onu təhqir və alçaq hesab etmişdi. Çünki o, Əli (ə)-i söyməkdən boyun qaçırmış, Müaviyənin sözünü həyata keçirməmişdi.

Həqiqətdə Müaviyə “mənzilət” hədisinin Əli (ə)-ın fəziləti haqqında olduğunu bilir və eşitmişdi. Bilirdi ki, o, Peyğəmbər (s)-dən sonra xalqa ən layiqli rəhbərdir və bunu da Məhəmməd ibni Əbu Bəkrə olan məktubunda xatırlatmışdı. (Tezliklə onu qeyd edəcəyik.)

Görəsən Müaviyə Səd və Ümmü Sələmədən hədisi eşitdikdən sonra Əli (ə)-i söyməkdən əl çəkdimi? Xeyr! Əksinə bundan da artıq öz azğınlığını davam etdirib günahları ilə fəxr etdi. Xalqı bu işə məcbur edirdi, uşaqlar bu tərbiyə ilə böyüyür, qocalar beləcə

¹ “Tarixi Məsudi”, (“Murucuz-zəhəb” adı ilə məşhurdur), Səd ibni Əbi Vəqqasın tərcümeyi-halında.

dünyadan gedirdi. Bu iş səksən, bəlkə daha çox illər boyunca davam etdi.

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا
نَدْعُ آبَاءَنَا وَأَبْنَاكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ
نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

“Sənə göndərilən bilikdən sonra buna dair səninlə mübahisə edənlər olsa, onlara de: Gəlin biz də oğlanlarımızı, siz də oğlanlarınızı; biz də qadınlarımızı, siz də qadınlarınızı; biz də özümüzü siz də özünüzü çağıraq! Sonra dua edib yalançılara Allahın lənət etməsini diləyək.”¹

7-ƏBDÜRRƏHMAN İBNİ OVF

Onun adı cahiliyyətdə Əbdu Əmr idi. Peyğəmbər onun adını Əbdürrəhman qoymuşdu. O, Bəni Zöhrədən olub Səd ibni Əbi Vəqqasın əmisi oğludur. Böyük səhabələrdən və ilk mühacirlərdəndir. Peyğəmbərlə birlikdə bütün müharibələrdə olmuşdur. Ömər ibni Xəttabın xilafət üçün təyin etdiyi altı nəfərdən biridir. Demək olar ki, həmin şuranın rəis və başçısı təyin olmuşdu. O, demişdi: Əgər aranızda (xilafəti təyin etmədə) xilafət olsa, Əbdürrəhman ibni Ovf olan tərəfdə olun! Əhli-sünnətin dediyinə görə, on nəfər behişt müjdəsi olanlardan biridir.

Əbdürrəhman ibni Ovf – necə ki, məşhurdur – Qüreyşin böyük ticarətçilərindəndir. Özündən sonra böyük sərvət qoymuşdur. Tarixçilərin dediyinə görə, min at, yüz dəvə, on min qoyun, iyirmi su daşıyan dəvə ilə sulanmalı olan torpaq özündən sonra

¹ “Ali-İmran” surəsi, 61-ci ayə.

qoymuşdu. Dörd arvadının hər biri səksən dörd min miqdarında irs aparmışdır.¹

Əbdürrəhman ibni Ovf Osman ibni Əffanın yeznəsidir. O, Əqabə ibni Əbi Muitin qızı Ümmü Gülsümü almışdı ki, Osmanın anadan bir olan bacısıdır.

Tarix kitablarını vərəqləyərkən Əli (ə)-in xilafətdən uzaqlaşdırılmasında onun böyük rola malik olmasını bildik. O, iki xəlifənin sünnəsinə əsasən əməl etməni şərt etmişdi. Qabaqcadan bilirdi ki, Əli (ə) bu şərtə razı olmayacaqdır. Çünki onların hər ikisi kitab və sünnətin xilafına iş görmüşdü.

Bu öz növbəsində sabit edir ki, Əbdürrəhman ibni Ovf cahiliyyətdə bidətlərini saxlamaq üçün təəssübkeşlik edirdi. Peyğəmbərin sünnəsindən uzaq idi. Peyğəmbər (s)-in pak ailəsinin ziddinə olub, xilafətin Qüreyşdə qalmasında böyük zəhmət çəkmişdi.

Buxari öz "Səhih"inin "əhkam" kitabında – "xalq imamla necə beyət etməlidir?" – məsələsində qeyd etmişdir:

Müsəvvər dedi: Əbdürrəhman gecə bir miqdar yatandan sonra mənim yanıma gəlib qapını döydü. Mən yuxudan ayıldım. Dedi: Görürəm ki, yatmısan. Allaha and olsun! Bu gecə gözümə yuxu getməyibdir. Get Zübeyr və Sədi gətir, onlarla məşvərət edim. Mən o iki nəfəri çağırdım. O iki nəfərlə məşvərət etdi.

Sonra dedi: Əlini də çağır. Onu da çağırdım. Onunla da gecə yarısına qədər yavaş söhbət etdi. Sonra Əli onun yanından qalxdı. Amma o hələ də Əli ilə

¹ "Təbəri və Məsudi, 3-cü cild, səh. 333; Məsudi və İbni Səd, 3-cü cild, səh. 89; "Fitnətul-kubra", Taha Hüseyin, səh. 138.

söhbəti davam etdirmək istəyirdi. Əbdürrəhman niyə görə Əlidən qorxurdu. Sonra dedi: Osmanı mənim yanıma çağır. Onu da çağırdım. Onunla da təklildə çox söhbət etdi. Azan səsi ucaldığı zaman onlar birbirindən ayrıldılar.

Camaat sübh namazını qılıb qurtardıqdan sonra o qrup minbərin yaxınlığında cəm oldu. O, şəhərdə olan mühacir və ənsarın ardınca yolladı. Qoşun başçılarını da çağırdı. O il onlar da Ömərlə həccə gəlmişdilər. Hamı yığıldıqdan sonra Əbdürrəhman şəhadət verdi və sözə başladı: Ey Əli! Mən xalqın nəzərini öyrəndim və gördüm ki, Osmandan savayı heç kəsi istəmirlər. Elə isə öz əleyhinə heç kəsin əlinə bəhanə vermə.

Sonra üzünü Osmana tutub dedi: “Mən səninlə Allahın kitabı, Peyğəmbərin sünnəsi və ondan sonra iki xəlifənin etdiyi rəftar əsasında beyət edirəm.” Əbdürrəhman, mühacir, ənsar, qoşun başçıları və müsəlmanlar beyət etdilər.

Təhqi q əhli bu rəvayətdən başa düşər ki, Buxarinin dediyinə görə, bu xəyanət bir gecəyə hazırlanmışdı. Həmçinin Əbdürrəhman ibni Ovfun nə qədər zirək olması və Ömər in öz seçimində yayınmaması məlum olur.

Ravinin, yəni Müsəvvərin sözünə diqqət edin: Əlini onun üçün çağırdım. Onunla görüşdü. Əli onun yanından qalxmaq istədi, amma Əlinin qalmasına hələ də ümidvar idi.

Məlum olur ki, Əbdürrəhman ibni Ovf həmin o kəsdir ki, Əlini xilafətə çatmaq üçün ümidvar etmiş və onu bu yolla şurada saxlayaraq ümmətin iki dəstəyə bölünməsinin qarşısını almışdı. Elə Səqifədə də bu cür

etmişdilər. Bu ehtimalın düzgünlüyünü artıran Müsəvvərin sözüdür ki, deyir: Əbdürrəhman Əlidən qorxurdu ki, bir iş görmüş ola.

Əbdürrəhman hiyləgər rolunu çox gözəl oynamışdı. Gecə Əli (ə)-ı ümidvar etmiş, xilafətə görə onu təbrik etmişdi. Səbh olduğu zaman qoşun, qəbilə başçıları və Qüreyşin rəhbərləri gəldilər. Gözlənilmədən Əbdürrəhman öz mövqeyini dəyişib dedi: Xalq Osmandan savayı heç kəsi qəbul etmir. O da qəbul etməlidir. Belə olmasa, öz əli ilə özünə qarşı iş görməyə imkan yaratmışdır. (Yəni onların seçdiyi xəlifə ilə beyət etməsə, onu öldürəcəklər.)

Həmçinin mühəqqiq rəvayətin sonunda bu nöqtəyə də yetişə bilər ki, Müsəvvər deyir: Yığılıqları zaman Əbdürrəhman şəhadəti dedi. Sonra əlavə edərək: “ey Əli! Mən xalqın içində axtarış apardım, gördüm ki, onlar Osmandan savayı heç kəsi qəbul etmirlər. Elə isə öz əleyhinə bəhanə ələ vermə” – dedi.

Nə üçün Əbdürrəhman bu qədər adamın içində yalnız Əliyə üz tutur? Nə üçün ey Təlhə, ey Zübeyr! – demir?!

Buradan başa düşürük ki, bu iş bir gecəyə proqramlaşmışdı. Onlar Əlini kənarlaşdırıb Osmanı iş başına gətirmək üçün birləşmişdilər.

Biz arxayınlıqla deyə bilərik ki, onlar Əli (ə)-dan qorxurdular. Əgər o, xilafətə yetişsəydi, onları ədalətə, bərabərliyə qaytarıb Peyğəmbərin sünnesini icra edəcəydi. Ömər ibni Xəttabın fərq qoyma bidətlərini aradan aparacaqdı. Məxsusən Ömər özü ölümündən qabaq bu nöqtəyə işarə etmiş, onları Əlinin xətərli olmasından agah etmişdi: “Əgər bu işi “iri alınliya”

tapşırırsalar, onları haqq yola aparacaqdır.” Düz yol Peyğəmbərin sünnəsidir ki, Ömər və Qüreyşin bir çoxu onu bəyənmirdi. Onlar Peyğəmbərin sünnəsini istəsəydilər, Əlini iş başına gətirərdilər. Əli də onları bu yolla aparıb həqiqətə çatdırardı. Çünki onun nümayəndəsi və sünnətə öhdədar idi. Təlhə, Zübeyr və Sədin bəhsində dediyimiz kimi, onlar tikan əkib peşmançılıq biçdilər.

Görək Əbdürrəhman ibni Ovf nə oldu və onun planı hara yetişdi? Tarixçilər deyirlər ki, Əbdürrəhman ibni Ovf Osmanın iki şeyxin “sünnəsindən” çıxdığını və vəzifələri öz qohumları arasında bölüb onlara çoxlu sərvət bağışladığını gördükdə, çox peşman oldu. Yanına gəlib onu danladı: “Mən səni iş başına gətirdim¹ ki, Əbu Bəkr və Ömər in getdiyi yol ilə bizə hökumət edəsən. Sən onların hər ikisi ilə müxalifət etdin. Öz qohumlarına çoxlu hədiyyələr verib onları müsəlmanların boynuna mindirdin.”

Osman dedi: “Ömər Allah yolunda öz qohumlarından uzaqlıq etdi, mən isə Allah yolunda onlarla yaxınlıq edirəm.” Əbdürrəhman dedi: “Allahla əhd edirəm ki, heç vaxt sən ilə danışmayam.” Dünyadan gedənə qədər onunla danışmadı. Ölüm ayağında olanda Osman onu görməyə gəldisə də, üzünü divara çevirib onunla danışmadı.²

Beləliklə, imamın Səd haqqında etdiyi duanı Allah qəbul etdi. Eləcə də Allah onun Təlhə və Zübeyr

¹ O ki, “mən səni iş başına gətirdim” cümləsini işlədir, başa düşürük ki, o özü hər işi həll etmişdi. Və xalqla heç bir məsləhət etməmişdi.

² “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hhədid, 1-ci cild. səh. 188.

haqqında etdiyi duanı qəbul etmiş və hər ikisi öldürülmüşdü.

Məzhəbcə mötəzili olan İbni Əbil-Hədid “Nəhcül-bəlağənin şərhi”ndə deyir: Əli (ə) şura günü qəzəbləndi. Əbdürrəhman ibni Ovfun qurduğu hiyləni dərk etmişdi. Üzünü ona tutub dedi: Allaha and olsun! Bu işi o ümidlə etdin ki, dostun dostu üçün o ümidlə etmişdi. Allah sizin aranızı vursun.¹

İmam Əli (ə) bildirmək istəyir ki, Əbdürrəhman Osmanın özündən sonra onu xilafətə qoyacağına ümid bəsləyirdi. Elə Əbu Bəkr də Ömər üçün belə etmişdi.

Əli (ə) ona dedi: “Özündə istifadə edə biləcəyin südü sağ, bayrağı bu gün onun üçün bağla, ta sabah ölüənə qayıda.”

İmam belə bir məsəl çəkmişdi:

“Dəqqəllahu beynəkuma ətrə mənşəmin” və ya deyir: “Əşəmu min ətri mənşəmin” ki, düşmənçilik və müharibə əlamətidir.

Allah imamın duasını eşitdi. Bir neçə il keçmədi, Allah onların arasında düşmənçilik və kin yaratdı. Əbdürrəhman öz yeznəsi ilə düşmənçiliyə başladı, ölənə qədər onunla danışmayıb, hətta ona cənazə namazı qılmağa belə icazə vermədi!

Həmçinin, bu da bizim üçün aydın olur ki, imam Əli (ə) yeganə şəxsdir ki, Mühəmməd (s) sünnəsinin qalması üçün xilafəti fəda verdi və sünnəni qorudu.

Ey əziz oxucu! İndiyə qədər əhli-sünnət və camaatın həqiqətini düşünüb bildin ki, onlar necə

¹ “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, İbni Əbil-hədid, 1-ci cild, səh. 188.

adamlardır? Mömin isə, düzdür sadə və hörmətə layiqdir. Amma bir yerdən iki dəfə sancılmaz.

8-ƏBU BƏKRİN QIZI AİŞƏ

O, Peyğəmbərin zövcəsi və Ümmül-möminindir. Peyğəmbər (s) hicrətin 2-ci, ya 3-cü ilində onunla ailə qurmuşdur. Peyğəmbər (s) dünyadan getdiyi zaman – məşhur nəzərə görə – o, on səkkiz yaşında olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, bu ləqəb Peyğəmbərin bütün qadınlarına aiddir. Məsələn: Xədicə Ümmül-möminin, Həfsə Ümmül-möminin, Mariyə və...

Bunu qeyd etməkdə məqsədimiz budur ki, təəssüflər olsun ki, camaatın bə çoxu həqiqətdən xəbərsizdirlər. Yəni onlar bilmirlər ki, Ümmül-möminin (möminlərin anası) Peyğəmbər (s)-in bütün zövcələrinə deyilir. Əhli-sünnətin rəvayətlərinin hamısı Aişədəndir. Peyğəmbər (ə)-in başqa zövcələri haqqında bir söz demək istəyəndə Aişədən rəvayət edirlər. Dinlərinin yarısını Aişədən – Hümeyrədən (qırmızı üzdən) götürürlər. Guya onlar belə başa düşüblər ki, Ümmül-möminin ləqəbi Peyğəmbərin zövcələrinin arasında tək-cə Aişəyə verilmişdir. Halbuki Peyğəmbər (s)-i dünyadan gedəndən sonra onun bütün qadınları ilə evlənməyi Allah möminlərə haram etmiş və buyurmuşdur:

وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا

“Siz Allah Peyğəmbərinə əziyyət edə və onun qadınları ilə – ondan sonra – evlənə bilməzsiniz. Bu iş Allah yanında çox böyükdür.”¹

Həmçinin buyurur:

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ

“Peyğəmbər möminlərə onların özlərindən daha yaxındır. Onun övrətləri (möminlərin) analarıdır.”²

Keçən bəhslərdə Təlhənin sözündən Peyğəmbər (s)-in narahat olmasını qeyd etmişdik. O demişdi: “Mühəmməd (s) öləndən sonra Aişə (bibim qızı) ilə evlənəcəyəm!” Allah möminlərə bildirmək istəmişdi ki, Peyğəmbər (s)-in zövcələri ilə evlənmək sizə haramdır. Necə ki, analarınız sizə haramdır.

Aişə sonsuz olmuş və uşaq dünyaya gətirməmişdir. Bununla belə, tarixin görkəmli böyük şəxsiyyətlərdəndir. O, bəzilərinin xilafətə yetişməsində və bəzilərinin xilafətdən uzaqlaşdırılmasında böyük rola malik olmuş, bəzilərinə şəxsiyyət vermiş, bəzilərini isə gözlərdən salmışdır!

Bəzi müharibələrdə iştirak etmiş, bəzi müharibələrdə isə başçılığı öz öhdəsinə götürərək kişilərə qoşun başçısı olmuşdur. Qəbilə başçılarına məktub göndərməklə əmr və nəhy etmişdir. Bəzi başçıları qoşun başçılığından uzaqlaşdırmış, bəzilərini isə qoşuna başçı qoymuşdur. Cəməl müharibəsində başçılıq etmiş, Təlhə və Zübeyr onun itaətində olmuşlar.

¹ “Əhzab” surəsi, 53-cü ayə.

² “Əhzab” surəsi, 6-ci ayə.

Biz onun bütün həyatını burada işıqlandırmaq istəmirik. Bu barədə “Ağahlardan soruşun” kitabında geniş surətdə bəhs etmişik. Təhqiq əhli ora müraciət edə bilər.

Burada onun ictihad və Peyğəmbəri (s)-in sünnəsində etdiyi dəyişikliklərdən söz açmaq istəyirik. Bir neçə nümunə sadalamaqla əhli-sünnənin fəxr etdiyi və pak imamlardan üstün saydığı “böyük insanları” tanımaq istəyirik.

Həqiqətdə bu, qəbilə təəssübündən başqa bir şey deyildir. Peyğəmbər (s)-in sünnəsini məhv etmiş, nişanələrini aradan aparmış, işığını söndürmüşdür. Əgər Əli (ə) və Əhli-beytdən olan pak imamlar onun qarşısında dürmasaydılar, bu gün Peyğəmbərin sünnəsindən heç nə məlum olmazdı.

Həmçinin, Aişə Peyğəmbər (s)-in sünnəsində olmayıb ona qiymət verməmişdir. Öz həyat yoldaşından Əli (ə) haqqında çoxlu rəvayət eşitdiyinə baxmayaraq, onlara göz yummuş və əksinə əməl etmişdir.

Allahın və Peyğəmbərin əmrindən boyun qaçırıb evdən çıxmış və faciə ilə bitən “Cəməl” müharibəsinə başçılıq etmişdi. Bu müharibədə günahsız insanların qanı axıdılmışdı. Osman ibni Hüneyf ilə bağladığı sülhü ayaq altına atmışdı. Onun adamları əlibağlı hüzuruna gətirildikdə, hamısının öldürülməsi hökmünü vermişdi. Elə bil ki, Peyğəmbərin buyruğunu eşitməmişdi: “Müsələmana söymək təqvasızlıq, onu öldürmək isə küfrdür.”¹

¹ “Səhihi Buxari”, 8-ci cild, səh. 91; “Səhihi Müslüm”, “iman” kitabı.

Biz Ümmül-mömininin başlatdığı müharibələrə, vurduğu zərərlərə göz yumur, onun Allah dinində özbaşına etdiyi fikir və nəzərləri araşdıracağıq. Buxari öz “Səhih” kitabında “namazı qəsr qılma” babında Zəhirədən, o da Ürvədən, o da Aişədən gətirmişdir ki, dedi: “Namaz ilk dəfə vacib olanda iki rükət idi. Səfərdə də iki rükət qaldı, amma insan öz vətəmində ikən dörd rükətə qalxdı.” Zəhri deyir: Ürvəyə dedim: “Bəs niyə görə Aişə səfərdə öz namazını dörd rükət (tamam) qılırdı?” Dedi: “O da Osman kimi dəyişdirmişdi.”¹

Sizin üçün təəccüblü deyilmi ki, Peyğəmbərin zövcəsi Ümmül-möminin o həzrətin sünnesini (ki, özü onu rəvayət etmişdi və səhih sayırdı) boşlayıb, Osman ibni Əffanın qoyduğu bidətə itaət edir və sonra da onun qətlinə fərman verir? Bu adla ki, hələ Peyğəmbərin köynəyi köhnəlməmiş, o, Peyğəmbərin sünnesindən çıxmışdır!

Bəli, o bu işi Osmanın zamanəsində etmiş, Müaviyənin zamanəsində isə nəzərini dəyişmişdi. Nəzərini dəyişəndən sonra tez bir zamanda Osmanın ölümünə hökm verdi. Elə ki, camaatın Osmanı öldürüb Əli (ə)-a beyət etdiyini eşitdi, yenidən öz nəzərini dəyişib Osman üçün göz yaşı tökdü və bu dəfə Osmanın qanını almaq üçün ayağa qalxıb qiyam etdi.

Bu rəvayətdən belə anlaşılır ki, o, Müaviyənin zamanəsində namazı səfərdə dörd rükət qıldı. Müaviyə də həmişə əmisi oğlunun bidətlərini diri saxladığı üçün onu iki rükət qılırdı.

¹ “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 36.

Camaat da öz rəhbərlərinin dinindədir. Aişə o insanlardandır ki, Müaviyə ilə düşmənçilikdən sonra sülh etdi. Müaviyə həmin o kəsdir ki, Aişənin qardaşı Məhəmməd ibni Əbi Bəkri öldürmüş və acınacaqlı surətdə burun – qulağını kəsərək tikə-tikə etmişdi.

Dünya mənfəəti onları – düşmən olmalarına baxmayaraq – bir yerə yığmışdı. Bu səbəbdən Müaviyə ona yaxınlaşdı, o da Müaviyəyə. Müaviyə ardı kəsilmədən ona hədiyyələr göndərirdi.

Tarixçilər deyirlər: Müaviyə Mədinəyə gəlmiş zaman Aişənin görüşünə gəldi. Oturduqdan sonra Aişə ona dedi: Ey Müaviyə! Haradan arxayın oldun ki, mən evdə adam gizlədib səni öldürmək istəməyəm və qardaşımın qanını səndən almayam?

Müaviyə dedi: Mən elə bir evə gəlmişəm ki, camaat ora pənah gətirir və oranı əmin yer bilir.

Aişə dedi: Hicr ibni Ədini və yoldaşlarını öldürəndə heç Allahdan qorxmadın?

Müaviyə dedi: Onların ziddinə şəhadət verən kəs onları öldürmüşdür.¹

Həmçinin deyirlər ki, Müaviyə paltar və daha başqa şeylər ona göndərir ki, onları öz sandığına qoyurdu. Təkcə bir dəfə onun üçün yüz min göndərmişdi.²

Bir dəfə də Məkkədə olanda yüz min qiyməti olan boyunbağını ona bağışladı.

¹ “İbni Kəsirin tarixi”, 8-ci cild, səh. 55; “İstiyab”, İbni Əbdül-bir, 1-ci cild, səh. 331, Hicr ibni Ədinin halətinin şərhində.

² “İbni Kəsirin tarixi”, 8-ci cild, səh. 136-137; “Müstədrəki Hakim”, 14-cü cild, səh. 13.

Bunlardan əlavə Müaviyə onun on səkkiz min dinar olan bütün borclarını ödədi. Onun camaata etdiyi hədiyyələri verməyi də öz öhdəsinə götürdü.¹

“Biz “Ağahlardan soruşun” kitabında öz andına görə qırx qulamı azad etməsini də qeyd etmişdik.²

Müaviyənin qoşun başçıları və valiləri də onun üçün pul göndərirdilər.³

Söz Müaviyənin və Aişənin bir-birilə yaxın olmasından düşdüyü üçün demək lazımdır ki, onların arasında heç ayrılıq olmamışdı ki, sonradan yaranaydı. Elə Müaviyənin özünü – qardaşı öldükdən sonra – Əbu Bəkr Şama vali göndərmiş və öz hökumətinə şəriik etmişdi. Müaviyə də öz növbəsində Əbu Bəkrin ona etdiyi yaxşılıqları xatırlayırdı. Əgər o olmasaydı, Müaviyə heç yuxusunda da bir gün xilafətə yetişəcəyini görməzdi.

Daha sonra Müaviyə bu qrupla – böyük məkrələrini həyata keçirməkdə, sünnəni məhv edib Əhli-beyti aradan götürməkdə – şəriik olmuşdur. Onlar bu işi öz aralarında bölmüşdülər. Sünnəyə od vurdular, Əhli-beyti aradan aparmaq istədilər və Müaviyə bu işi sona çatdırdı. Müaviyə öz işini yerinə yetirmək üçün camaatı Əhli-beytə lənət göndərməyə məcbur etdi. Onun xəyanəti əsasında xəvaric Əli (ə)-a qarşı qiyam etdi və onu şəhadətə çatdırdı. İmam Həsən ibni Əlini şəhid etdi. Özündən sonra oğlu Yezid də Əhli-beytin övladlarını aradan götürdü.

¹ “İbni Nəsirin tarixi”, 8-ci cild, səh. 136.

² “Səhihi Buxari”, 7-ci cild, səh. 90, “ədəb” kitabı, “hicrət” babı.

³ “İmam Əhməd ibni Hənbəlin müsənədi”, 6-cı cild, səh. 77.

Müaviyə və Aişə bir-birilə düşmən olmamışlar. Elə onun dediyi söz: “Necə arxayın oldun ki, mən qardaşımın intiqamını səndən almaq üçün evdə adam gizlətməmişəm”, zarafatdan başqa bir şey deyildir. O, qardaşı Məhəmməd ibni Əbi Bəkr sevmirdi. Çünki Məhəmməd ibni Əbi Bəkr Əli (ə)-in dəstəsindən olub ona qarşı vuruşmuşdu.

Onların arasında Əli (ə)-la düşmənçilikdə çox böyük yaxınlıq və birlik vardır. Onlardan heç biri digərinin əleyhinə iş görməmişdi. Hətta Əli (ə) şəhadətə çatdığı zaman Aişə şükür səcdəsi etmişdi.

Əli (ə)-dan sonra da onun övladları ilə düşmənçilik edirdi. İş o yerə çatmışdı ki, imam Həsən (ə)-ı öz cəddinin yanında dəfn etməyə qoymadı. Çığıra-çığıra evindən bayıra çıxıb qatıra mindi və Bəni Üməyyədən Haşimin qarşısında ona kömək etmələrini istəyib dedi: “İstəmədiyim bir adamı evimə gətirməsinlər.” Yeni bir müharibə başlamaq istədi. Yaxınları ona dedilər: Qırmızı dəvə günü bizə bəs deyildi, indi də istəyirsən torpaq rəngli dəvə gününü ona artırasan?!

Şübhəsiz, o, Bəni Üməyyənin dövləti zamanında yaşamış, Əli (ə)-in və Əhli-beytin minbərlər üstündən lənətlənməsini eşitmişdi. Bu işdən acığı gəlməmiş, qarşısını da almamışdı. Hətta gizləndə həvəsləndirməsinin olması da mümkündür.

Əhməd ibni Hənbəl öz “Müsənəd”ində yazır: Bir nəfər Aişənin yanına gəlib Əli (ə)-la Əmmarın dalınca pis sözlər deməyə başladı. Aişə dedi: Mən Əlinin barəsində bir söz demirəm. Amma Əmmarın haqqında

Peyğəmbərdən eşitmişəm ki, buyurdu: Əgər onu iki işi görməyə məcbur etsələr, onların ən çətinini seçəcəkdir.¹

Beləliklə, Aişə kimi bir adamdan təəccüblü deyildir ki, Peyğəmbərin sünnətini aradan apararsın, Osmanın səfərdə namazın tamam qılınması bidətini yaşatsın və Müaviyə və Bəni Üməyyədən olan rəhbərləri sevindirsin. Onlar onu böyük sayır, dinlərini ondan öyrənib səfərdə və vətəndə ona itaət edirdilər.

Həmçinin Aişə onlara “böyük kişilərə də süd vermək olar”² fətvəsini verirdi. Yəni kişilər arvadların döşündən süd əmməklə onlara məhrəm olurlar.

Malikin “Müvəttə” kitabında yazdığı məsələyə diqqət etdikdə, adamın tükləri biz-biz olur. O deyir: Aişə kişiləri bacısı Ümmü Gülsümün və qardaşı qızlarının yanına süd əmməyə göndərirdi. Bu süd əmmədən sonra Aişə onların qarşısına hicabsız çıxmağı, halal bilir³ və onlara məhrəm olmasını güman edirdi.

Təsəvvür edin, müsəlmanlardan biri qəflətən görür ki, arvadı başqa bir kişi ilədir. O kişi onun arvadının döşləri ilə oynayıb ondan süd əmir. Bu vaxt arvadı ərinə deyir: “Ona süd verirəm ki, mənim uşağım olsun.” O yazıq da təslim olmalı, Aişənin bidətini qəbul etməlidir. Bu iş nə qədər onun üçün çətin olsa da itaət edib dözməlidir.

¹ “Əhməd ibni Hənbəlin Müsnədi”, 6-cı cild, səh. 113.

² Biz bu komediya barəsində “Düz danışanlarla birlikdə” kitabımın “Aişənin Peyğəmbərin sair zövcələri ilə olan fərqləri” fəslində danışmışıq.

³ “Müvəttəi Malik”, 2-ci cild. səh. 606, “rizaətul-kəbir” babı.

Mən bütün təhqiq alimlərinin fikrini bu böyük müsibətə cəlb edirəm. Elə bir müsibət ki, haqqı batildən ayırmaq üçün təkə özü kifayətdir.

Bu bəhsdən məlum olur ki, Əhli-sünnət Allaha Onun göndərmədiyi əsl üzərində itaət və ibadət edirlər. Heç cür axtarış da aparmırlar. Əgər bu bidətləri başa düşsələr, nifrət edər və öz xoşları ilə onları boşlayarlar.

Mən şəxsən özüm görmüşəm ki, bəzi əhli-sünnət alimləri “böyük kişilirin süd əmməsi” hədisini eşitdikdə təəccübə gəlmiş, onu indiyə qədər bilməmələrini qeyd etmişlər.

Bəli, bu, əhli-sünnə və camaatın arasında vardır. Şiələrin dəlil gətirdikləri rəvayətlərin çoxusu onların “Sihah” adlandırdığı kitablarda vardır. Amma onlar eşitməmiş və onları oxuyanları da kafir saymışlar.

**ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةَ نُوحٍ وَامْرَأةَ لُوطٍ
كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ**

“Allah kafirlər üçün iki nümunə qeyd etmişdir: Nuhun övrətini və Lutun övrətini ki, iki layiqli bəndənin nəzəri altında idilər və onlara xəyanət etdilər. Və o ikisinin onlara onlara heç bir faydası olmadı və onlara deyildi ki, başqaları ilə birlikdə cəhənnəmə gedin.”¹

9-XALİD İBNİ VƏLİD

Xalid ibni Vəlid ibni Müğeyrə Bəni Məxzumdandır. Əhli-sünnət və camaat onu

¹ “Təhrim” surəsi, 10-cu ayə.

“Seyfullah” (Allahın qılıncı) adlandırırlar! Atası çox varlı adamlardan olmuşdur. Onun var-dövlətinin sayı-hesabı olmamışdır. Hər cür sərvətə – qızıl, gümüş, bağ, ticarət, qulam, kənzə – malik olmuş və heç kəsin onunla rəqabət etməyə qüdrəti çatmamışdır. Elə buna görə də onu “Vəhid” – ruzigarda yeganə – adlandırmışlar.¹

Onun atası Vəlid ibni Müğeyrə o kəsdir ki, Quran onu cəhənnəm atəşi ilə hədələmiş, ən pis yeri onun üçün xəbər vermişdir.

Mütəal Allah onun haqqında buyurur:

ذُرِّي وَمَنْ خَلَقْتَ وَحِيدًا وَجَعَلْتَ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا وَبَيْنَ
 شُهُودًا وَمَهَّدْتَ لَهُ تَمْهِيدًا ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ
 لِآيَاتِنَا عَنِيدًا سَأَزِيدُهُ صَعُودًا إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ فَقَتَلَ كَيْفَ قَدَرَ
 ثُمَّ قَتَلَ كَيْفَ قَدَرَ ثُمَّ نَظَرَ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ
 فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ سَأُصَلِّيهِ
 سَقَر

“Məni Öz yaratdığım kimsə ilə tək burax. Mən ona bollu mal-dövlət əta etdim. Yanında hazır duran oğullar. Ona artıqlaması ilə müyəssər etdim. Sonra yenə də artırmağımı istəyir. Xeyr, çünki o ayələrimizə qarşı inadkar oldu. Mən onu məşəqqətli bir əzaba düşür edəcəyəm. O fikirləşdi, ölçdü-biçdi. Ölüm olsun ona! Necə ölçdü-biçdi. Yenə də ölüm olsun ona! Necə də ölçdü-biçdi?! Sonra baxdı, sonra üz turşutdu, qaş-qabağını tökdü. Sonra da üz çevirdi, təkəbbür göstərdi. Və dedi: Bu, öyrənilən sehirdən başqa bir şey

¹ “Əbqəriyyətu Xalid”, Abbas Əqqad, səh. 24.

deyildir! Bu, yalnız bəşər sözüdür. Biz onu “səqərə” atacağıq.”¹

Deyirlər: Vəlid Peyğəmbər (s)-in yanına gələrək onu mal-dövlətlə aldadıb təzə dinini buraxmağı istəmişdi. Belə bir zamanda bu şərif ayələr nazil oldu:

وَلَا تُطْعُ كُلَّ حَلَاَفٍ مَّهِيْنٍ هَمَّا زِ مَشَاءَ بِنَمِيْمٍ مَّنَاعِ لِّلْحَيْرِ
مُعْتَدِ اٰثِيْمٍ عُنْتَلِ بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيْمٍ اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَيِّنٍ اِذَا تُتْلٰى
عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا قَالَ اَسٰطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ سَنَسِيْمُهُ عَلٰى الْخُرَطُوْمِ

“İtaət etmə hər and içənə, alçağa, qeybət edənə, söz gəzdirənə, xeyrə mane olana, həddi aşana, günaha batana, daşürəkliyə, əsli-nəsəbi olmayan haramzadəyə. O, mal-dövlət, oğul-uşaq sahibi olsa da belə! Ayələrimiz ona oxunduğu zaman o: “qədimlərin əfsanələridir!” – dedi. Biz onun burnuna damğa basacağıq!”²

Vəlid belə hesab edirdi ki, o, peyğəmbərliyə Həzrət Mühəmməd (s)-dən daha layiqlidir! Deyirdi: Məgər Quran və peyğəmbərlik əliboş Mühəmmədə nazil olur, mən isə Qüreyşin böyüyü ola-ola, ondan bəhrəsiz qalırım?!

Xalid ibni Vəlid İslam və İslamın Peyğəmbəri ilə düşmənçilik əqidəsi ilə böyüdü. Xalid bütün müharibələrdə Allah Peyğəmbəri ilə üz-üzə durmuşdu.

Şeksiz, Xalid də atası ilə həmfikir olmuş, belə güman etmişdir ki, o, peyğəmbərliyə “əliboş” Mühəmməd (ə)-dən daha layiqdir. Çünki o da atası kimi – Qüreyşin ən varlı adamı olmasa da – çox

¹ “Müddəssir”, 11-26-cı ayələr.

² “Qələm” surəsi, 10-16-cı ayələr.

varlılardan idi. Allah onların etiqadlarını bu ayələrdə qeyd etmişdir:

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ
وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

“Haqq onlara gəldikdə dedilər: Bu, cadudur və bizim ona imanımız yoxdur. Və dedilər: Nə üçün Quran bu iki məntəqənin böyüklərindən birinə nazil olmadı?”¹

Mühəmməd (s) və onun təbliğatını aradan aparmaq üçün Xalid hər nə qədər çalışsa, təəccüblü deyildir. O, Ühüd müharibəsində öz pulu ilə böyük bir qoşun düzəldərək pusquda durur və Peyğəmbəri aradan götürmək istəyir. Bundan əlavə, Hüdeybiyyə sülhü ilində Peyğəmbəri terror etmək istəyir. Amma Allah onun cızdığı planları süst və Öz Peyğəmbərinə kömək etdi.

Xalid (və Qüreyşin başqa böyükləri) Peyğəmbərə güc gəlməkdə özlərini aciz bildi. Digər bir tərəfdən də xalqın dəstə-dəstə Allah dininə girməsini görüb təəssüflənirdi, amma çox gec, düz hicrətin 8-ci ilində – Məkkənin fəthindən dörd ay qabaq – o da çarəsiz qalıb İslamı qəbul etdi.

Xalid İslamı qəbul etməsini Peyğəmbər (s)-ə itaətsizlik göstərməklə başladı. Peyğəmbər (s) Məkkənin fəthi zamanı qoşununa müharibə etməmək tapşırığına baxmayaraq, o, otuz nəfərdən çox adamı – ki, əksəriyyəti Qüreyşdən idi – öldürdü.

Bəhanəçilərin üzr gətirib “Xalidi Məkkəyə buraxmadıqları üçün, o, silah çəkmişdir” – demələrinə

¹ “Zuxruf” surəsi, 30-31.

baxmayaraq, bu, müharibəyə dəlil hesab olunmur. Çünki Peyğəmbər (s) bu işə icazə verməmişdi. O, başqa bir qarıdan – müharibə etmədən – Məkkəyə girə bilərdi, necə ki, başqaları belə etmişdi. Ya da adam göndərüb Peyğəmbərlə bu haqda məşvərət edə bilərdi. Amma o bunların heç birini etmədi və Peyğəmbər (s)-in saf və aydın əmri qarşısında ictihad etdi.

Nəssin müqabilindəki ictihaddan söhbət açdıqda – ki, özünə köməkçilər tapmış, məktəbə çevrilmiş, səhabələr, qanunçular yetişdirmiş və daha sonra özünə “xəlifələr məktəbi” adı almışdı – qeyd etməliyik ki, bu ictihad Allaha və Peyğəmbərə itaətsizlik deməkdir. Demək lazımdır ki, Xalid öz nəzəri ilə nəss qarşısında ictihad etmişdir. Quran bizə buyurur:

“Və əsa Adəmu Rəbbəhu fəğəva.” – Adəm Allahın qarşısında itaətsizlik etdi və azdı.”

Çünki Allah ona ağacdən yeməyi qadağan etmişdi, amma Adəm ondan yedi. Biz demirik Adəm nəss qarşısında ictihad etmişdir.

Hər bir müsəlmana öz həddini bilmək vacibdir. Allah və Peyğəmbərin əmr və nəhyi qarşısında öz şəxsi nəzəri ilə heç nə deməməlidir. Çünki bu, aşkar küfrdür.

Allah mələklərə buyurdu: “Uscudu li Adəmə” – yəni Adəm üçün “səcdə edin!” Bu, bir əmr idi. “Fəsəcədu” – səcdə etdilər. Bu itaət etmə və müsbət cavabdır. Təkcə İblisdən başqa ki, öz şəxsi nəzəri ilə ictihad edib dedi: Mən ondan yaxşıyam, necə ona səcdə edə bilərəm?! Bu bir itaətsizlikdir, istər Adəm yaxşı olsun, ya İblis. Elə buna görə də sübhan Allah buyurdu:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا
أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ

“Heç bir mömin kişi və mömin qadının haqqı yoxdur, Allah və Peyğəmbər əmr verdiyi zaman özlərindən qanun qəbul edələr.”¹

İmam Sadiq (ə) Əbu Hənifəyə buyurur: “Qiyas (müqayisə) etmə, əgər din qiyasla ölçülərsə, məhv olar. Birinci dəfə qiyas edən Şeytan olmuş və demişdir: Mən ondan yaxşıyam, məni oddan yaratmışan, onu isə torpaqdan.”

İmam Sadiq (ə) bu sözündə həmin mətləbə işarə etmişdir. Buyurur: Din qiyas olunarsa, məhv olar. Bu özü qiyasın düz olmamasını bildirən ən yaxşı dəlildir. Əgər insanlar dinin nəss və aşkar əmrləri qarşısında öz şəxsi nəzərlərinə əməl etsələr, dindən heç nə qalmaz. Quran buyurur:

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ

“Əgər haqq onların həvayi-həvəslərinə itaət etsəydi, göylər və yer viran olardı.”²

İctihad bərəsində qısa söhbətdən sonra yenidən Xalidin məsələsini üstünə qayıdırıq ki, o daha bir dəfə də Allah Rəsulunun əmrindən çıxmışdı. Bu hadisə onun Bəni Cəziməyə tərəf ezam olunması zamanı baş vermişdi. Xalid onları İslama dəvət etməli idi. Mühəribə etməyə isə heç bir əmr olmamışdı.

Xalid onlara tərəf getdi. Onlar İslamı qəbul etdikdən sonra hiylə işlədərək qılıncı onları qətlə yetirdi. Belə ki, onunla birlikdə o hadisədə iştirak edən

¹ “Əhzab” surəsi, 36-cı ayə.

² “Muminun” surəsi, 71-ci ayə.

Əbdürrəhman ibni Ovf onu iki əmisinin qanını almaq üçün onları öldürməsində ittiham etdi.¹

Peyğəmbər (ə) bu pis xəbəri eşitdikdə, üç dəfə Xalidin işindən Allaha bizarlığını bildirdi. Sonra Əli ibni Əbi Talib (ə)-ı çoxlu pulla onların yanına göndərib Xalidin öldürdüyü adamların diyəsini verməyi tapşırırdı.

Əhli-sünnət və camaatın bəhanəçiləri nə qədər çalışıb Xalid üçün üzr gətirsələr də belə, tarixin səhifələri, onun qüssə gətirən həyatının Allah Kitabı və Peyğəmbərin sünnəsi ilə itaətsizliklə dolu olduğunu göstərir. Əbu Bəkrin zəmanəsində Yəmanə camaatının başına gətirdiyi işlər mühəqqiqə bəs edər. O, Malik ibni Nüveyrə və onun ailəsini aldatdı, müsəlmanların qollarını bağlatdırıb öldürdü. Elə həmin gecə Malikin arvadının yanına girib onunla zina etdi. Bu rəftarında nə İslam qanununa əməl etdi, nə də ərəb cəmərdliyinə. Ömər ibni Xəttab hökmləri boş tutmasına baxmayaraq onun işinin pis olmasına göz yuma bilmədi, onu Allahın düşməni adlandıraraq daş-qalaq edəcəyi ilə hədələdi.

Mühəqqiqlər açıq gözlə tarixə baxa bilərlər. İslahedici etirazları ilə onu araşdırıb həqiqətə çatmağa səy göstərməlidirlər. Bu yolda heç bir məzhəbi təəssüb

¹ Yəqubi öz tarixinin 2-ci cildinin 61-ci səhifəsində yazır: Əbdürrəhman ibni Ovf ona dedi: Allaha and olsun! Xalid onları (onlar) iman gətirəndən sonra öldürdü. Xalid dedi: Onları atan Ovf ibni Əbd Ovfə görə öldürdüm. Əbdürrəhman ona dedi: Onları mənim atama görə öldürməmişən, əksinə öz əmin Fakit ibni Müğeyrəyə görə öldürdün.

Siz Allah, özünüz diqqət edin: Müsəlmanları öldürdüyünə görə etiraz etmir, əksinə etiraf edib Əbdürrəhmanın atası Ovfə görə öldürdüyünü deyir. Allahın dinində düzdürmü ki, bir nəfərə görə, ya müsəlmanları bir kafirə görə öldürsünlər?

onlara mane olmamalıdır. İnsanları Peyğəmbər (s)-in adından yalan olan rəvayətlərlə araşdırmamalıdırlar. Çünki əhli-sünnət və camaat (ki, həmin Bəni Ümyyədir) tarixi hadisələri düzəldilmiş bir hədisə görə kənara qoyur və yolu haqq axtaranların üzünə bağlayaraq onları haqqa yetişməyə qoymurlar.

Necə də asanlıqla deyirlər: Allah Peyğəmbəri Xalid ibni Vəlidə buyurdu: “Ey Allah qılıncı! Xoş gəlmisən.” Bu yalançı hədis sadə müsəlmanların qəlbində yer tapmışdır. Onlar öz sadə nəzərlərinə görə Bəni Ümyyənin hiylələrini bilmirlər. Bu yalançı hədisin əsasında Xalidin haqqında deyilən hər bir sözü dəyişdirir, onun üçün üzr gətirirlər.

Bu, insanların ruhunda təsir qoyan amildir. Dərmanı olmayan bir dərddir ki, insanı haqdan uzaq saxlayıb həqiqəti tərsinə göstərir.

Məsələn deyirlər ki, Peyğəmbərin əmisi Əbu Talib dünyadan kafir getmişdir və Peyğəmbər (s) onun haqqında buyurmuşdur: Əbu Talib cəhənnəmin çox dərin olmayan yerindədir və beyni ondan qaynayır!

Bu yalançı hədisə görə əhli-sünnət və camaatın əqidəsi budur ki, Əbu Talib müşrik olmuş və cəhənnəmlikdir. Daha həqiqətə yetişmək üçün öz ağıllarından istifadə etmirlər. Bu quraşdırılmış hədislə Əbu Talibin bütün həyatı boyu İslam yolunda etdiyi cihadını, qardaşı oğlunun təbliğinin qalib gəlməsi üçün etdiyi fədakarlığı görmürlər. Qəbiləsinin onunla düşmənçiliyi və nəticədə üç il qardaşı oğlu ilə bir dərədə məhbus olmasına göz yumurlar. Onun qəhrəmancasına tutduğu mövqe, yazdığı etiqadi şərlər, Peyğəmbər (s)-ə dində köməyi göz qarşısında olduğu

halda onu görmürlər. Peyğəmbər (s)-in də əmisi barəsində olan bütün işlərini gizlədir, ona qüsl verməsini, öz köynəyindən ona kəfən hazırlamasını, onun qəbrinin içinə girməsini və o ili qəm-qüssə ili adlandırmasını, “Allaha and olsun! Qüreyş tək cə Əbu Talib dünyadan gedəndən sonra mənimlə pis rəftar edə bildi. Allah mənə vəhy edib bu şəhərdən çıxmağımı buyurdu və dedi: “Bu şəhərdən çıx, çünki daha sənin hamın ölmüşdür” dediyini unudurlar!

Bu ünvanda digər bir nümunə Əbu Süfyan ibni Hərb – Müaviyənin atasıdır. O, Məkkə fəth olandan sonra müsəlman olmuşdu. Peyğəmbər (s) onun barəsində buyurmuşdu: “Hər kəs Əbu Süfyanın evinə pənah aparsa, amandadır.”

Bu hədisə görə – ki, heç bir fəzilət onda yoxdur – əhli-sünnət və camaat onun müsəlman olmasına etiqad bağlamış, bu fikirdədirlər ki, onun İslamı gözəl olmuş və indi də behiştədir. İslam onun olub keçənlərini örtmüşdür!!

Burada da ağılla araşdırmanı qəbul etmirlər. Onun Peyğəmbər və din qarşısında etdiklərinə göz yumurlar. Başçılıq etdiyi müharibələri, xərcini ödədiyi döyüşləri yaddan çıxarırlar. Yaddan çıxarırlar ki, o bu işləri ilə Peyğəmbəri aradan aparmaq istəmişdir. Onun Peyğəmbərə olan kinini unudurlar. Onu Peyğəmbərin yanına gətirdikləri zaman dedilər: Müsəlman ol, yoxsa başını bədənindən ayırırıq. Dedi: “Əşhədu əlla ilahə illəllah!” Dedilər: De: “Əşhədu ənnə Muhəmmədən rəsulullah!” Dedi: Bu sözün haqqında hələ müşkülüm vardır!

Təslim olandan sonra hər zaman Peyğəmbərin yanına gələndə öz-özünə deyirdi: Bu kişi nə ilə mənə qalib gəldi? Peyğəmbər ona buyurdu: Allahın köməyi ilə sənə qalib gəldim, ey Əba Süfyan!

Mən bu iki nümunəni gətirməklə özümüzün həqiqi İslamımıza müraciət etmək istədim. Təhqiqçi alimlər bilməlidirlər ki, xalqa olan psixoloji təsir nə qədərdir və onları haqqa yetişməkdən necə saxlayır? Əhli-sünnə və camaat səhabələri yalançı rəvayətlərə bürümüş, qəlbə onlardan xəbərsizdirlər. Onlara paklıq bağışlamış, beləliklə də, heç kəsin onlar haqqında tutduğu iradi qəbul etməirlər!

Əgər bir kəs onların Peyğəmbər (s)-dən behişt müjdəsi olmasına etiqad bağlasa, daha onların haqqında heç nəyi qəbul etməzlər. Hər iş görmüş olsalar, bunlara asan gəlir. Onlar üçün bəhanələr gətirərlər.

Elə buna görə də öz böyüklərinin hər biri üçün ləqəb düzəltmiş və deyilməsini Peyğəmbərə nisbət vermişlər: Biri "Siddiq", o birisi "Faruq", üçüncüsü isə "Zunnureyn" adlanmışdır. Birini "Peyğəmbərin əzizi", digərini "Peyğəmbərin istədiyi" adlandırırlar. "Peyğəmbərin məhbubu", "ümmətin əmini", "İslamın ravis", "vəhyin yazıçısı", "Peyğəmbərin qan alanı", "Allahın siyirilmiş qılıncı" – daha başqa ləqəblərdəndir ki, onlarla adlanmışlar.

Həqiqətdə bu mətləblərin heç bir xeyri yoxdur. Allah qarşısında mizan təkcə özünüzün və atalarınızın adlandıdığı adlardır. Allah onları göndərməmişdir, xeyrə və ziyana səbəb olan yalnız insanın əməlidir.

Tarix insanın əməlinə ən yaxşı şahiddir. Onunla insanın şəxsiyyəti ələ gəlir. Elə onunla da deyilmiş yalanlar üzə çıxır.

Bu, Əli (ə)-in sözüdür ki, buyurur: “Əvvəl haqqı tanı, sonra haqda olanları.”

Biz tarixi oxumuş, Xalid ibni Vəlidin işini görmüş, haqla batili də tanıyırdıq. Beləliklə, biz heç cür onu “Allahın qılıncı” adlandıra bilmərik. Əlbəttə, bunu sual edib soruşa bilərik ki, Peyğəmbər (s) nə vaxt onu bu ləqəblə adlandırmışdır? Bəlkə Məkkənin fəthi günü – şəhərin adamlarını öldürdüyünə görə – bu adı almışdır, baxmayaraq ki, Peyğəmbər ona bu işi qadağan etmişdi? Yoxsa Zeyd ibni Harisə ilə Mutəyə göndərilən zaman ki, buyurulmuşdur: Zeyd öldürüldüyü zaman başçılıq Cəfər ibni Əbi Talib və o öldürüldüyü zaman Abdullah ibni Rəvahədəndir. Dördüncü adamın adını isə çəkməmişdi. O üç nəfər öldürüləndən sonra Xalid yerdə qalanlarla döyüş meydanından qaçmışdı, görəsən bu işə görə bu adı almışdı?

Yoxsa Hüneyn müharibəsi zamanı Peyğəmbər (s)-lə bir olmuş və o həzrət bu ləqəbi ona vermişdi? On iki min döyüşçüsü onun ixtiyarında ola-ola döyüş meydanından qaçmış və Peyğəmbəri on iki nəfərlə qoymuşdu? Əgər Allah buyurursa ki:

**وَمَنْ يُؤْلِهِمْ يَوْمَئِذٍ يُدِيرُهُ إِلَّا مَتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّرًا إِلَىٰ
فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ**

“Təkrar döyüş üçün bir tərəfə çəkilən və ya başqa bir dəstəyə qoşulan şəxslər istisna edilməklə, kim belə bir gündə düşməyə arxa çevirib qaçarsa, sözsüz ki, Allahın qəzəbinə uğramış olar. Onun məskəni

cəhənnəmdir. Ora nə pis dönüş yeridir.”¹ Nə cür öz qılıncına icazə verir ki, qaçsın? Doğrudan da təəccüblüdür!

Mənim etiqadım budur ki, Xalid heç vaxt Peyğəmbər (s) zamanında bu ləqəbi tanımamış və Peyğəmbər (s) də onu işlətməmişdir. Bəlkə də Əbu Bəkr bu adı ona xilafətin əleyhinə qiyamçıları yatırmağa görə vermişdir. Ömər ibni Xəttab ondan intiqam alıb demişdir: “Xalidin qılıncı bir az pis əxlaq və zalımdır!” Ömər onu hamıdan yaxşı tanıyır və hamıdan ona yaxın olandır.

Bu vaxt Əbu Bəkr Ömərə dedi: “Xalid Allahın qılınclarından ki, öz düşməninə üstünə çəkmişdir!” O bu bəhanəni gətirdi və səhv etdi. (Bu ləqəb buradan qalmışdır.)

Təbəri “Riyazi-nəzrədə” yazır: Bəni Səlim mürtəd olmuşdu. Əbu Bəkr Xalid ibni Vəlidin onların üstünə göndərdi. Xalid onların bir dəstəsini tövləyə yığıb od vurdu. Bu xəbər Ömər ibni Xəttaba çatdı. O, Əbu Bəkrin yanına gəlib dedi: İcazə verirsən ki, bir nəfər Allah kimi cəza versin?

Əbu Bəkr dedi: “Allaha and olsun! Allahın Öz düşməninə çəkdiyi qılıncı qınına salmaram ki, Allah Özü onu qınına salsın.” Sonra onu Müseyləmə ilə döyüşə göndərdi.²

Əhli-sünnət elə buna görə də onu Allahın siyirilmiş qılıncı adlandırmışlar! Baxmayaraq ki, Xalid Allah Rəsulunun sözündən çıxmış, sünnəni ayaq altına atmış və xalqı odda belə yandırmış olsun.

¹ “Ənfal” surəsi, 16-cı ayə.

² “Əriyazun-nəzrə”, Təbəri, 1-ci cild, səh. 149.

Buxari öz "Səhih" kitabında rəvayət edib deyir: Peyğəmbər (s) buyurub: "Allahdan başqa heç kəs atəşlə (adla) işkəncə vermir." Həmçinin buyurmuşdur: "Atəşlə Allahdan başqa heç kəs əzab etmir."

Keçən bəhslərdə qeyd etmişdik ki, Əbu Bəkr ölümündən qabaq deyirdi: "Kaş o qəbiləni odda yandırmayaydım!"

Biz deyirik: "Kaş bir nəfər Ömər ibni Xəttabdan sual edib soruşaydı: Əgər bilirdin ki, Allahdan savayı yandıрмаğa heç kəsin haqqı yoxdur, bəs niyə görə Peyğəmbər (s)-in ölümündən bir gün sonra "hər kəs Zəhranın evindədirsə, beyət üçün eşiyə çıxmasa, evi içindəkilərlə birgə yandıracağam" – deyib evi yandırmaq istəyirdin?! Əgər Əli (ə) bayıra çıxıb onunla olanları beyətə vadar etməsəydi, Ömər öz dediyini həyata keçirəcəkdi.

Mən bəzi vaxt şəkkə düşüb öz-özümə deyirəm: Ömər Əbu Bəkrə necə olub ki, müxalifətçilik etmiş və o da Ömər in nə özünə, nə də müxalifətçiliyinə fikir verməmişdir. Bu çox təəccüblüdür! Çünki Əbu Bəkr in heç vaxt Ömər in qarşısında durmasını görməmişdik. Onun Ömər in müxalifətçiliyi qarşısında durmağa dözümlü yox idi. Özü dəfələrlə demişdi: "Mən sənə dedim ki, sən bu iş üçün məndən yaxşısan. Sən mənə qələbə etmişən."

Daha bir dəfə "müəllifətu qulubihim" ilə bağladığı əhdi əlinə alıb tüpürdü, sonra cırıb kənara atdı. Əbu Bəkrə ondan şikayət edib dedilər: "Xəlifə sənsən, yoxsa Ömər?" Dedi: "Əgər Allah istəsə, odur."

Elə bu dəlilə görə deyirəm: Bəlkə də Xalid in pis işləri ilə müxalifət edən Əli ibni Əbi Talib olmuşdur.

Amma tarixçilərin onun adını yazmaqlarından xoşları gəlmədiyi üçün onu Ömərə çevirmişlər. Bəzi rəvayətlərdə isə onun adını “Əbu Zeynəb”, ya “bir kişi” kimi qeyd edirlər. Bu adlardan məqsəd Əli (ə)-dir. Amma aşkar demək istəmirlər.

Əlbəttə, bu təkcə ehtimal deyildir. Bəlkə də bəzi tarixçilərin sözünü qəbul edib deyək ki, Ömər Xalidlə düşmən olmuş, onu görən gözü olmamışdır. Çünki Ömər ona paxıllıq edirdi. Bəzi döyüşlərdə qalib gəldiyi üçün camaatın qəlbini oğurlaya bilmişdi. Həmçinin deyirlər ki, cahiliyyə zamanı Xalid Ömərlə gülüşmüş və Ömər ayağını sındırmışdı.

Mühüm budur ki, Ömər xilafətə çatan kimi, Xalidi kənara qoymasına baxmayaraq, “Xalidi daş-qalaq edəcəyəm” sözünü həyata keçirmədi. Elə buna görə də Ömərlə Xalid – əxlaq tündlüyündə və xudpəsəndlikdə bir cərgədə idilər. Hər ikisi pis əxlaqlı və daş ürəkli idi. Hər ikisi – istər Peyğəmbərin həyatı zamanı, istərsə də Peyğəmbər dünyadan gedəndən sonra – onun sünnəsi ilə müxalifətçilik edib onun məhvinə çalışdılar. Xalid, Ömər və Əbu Bəkr birlikdə əlbir olub Peyğəmbər (s) dünyadan getdikdən sonra Əli (ə)-ı terror etmək istədilər.¹

Sübhən Allah ona nicat verib istədiyini həyata keçirdi.

Xalid ibni Vəlidin şəxsiyyətini və həyatını bir miqdar araşdırdıqdan sonra – ki, əhli-sünnət və camaatın dil əzbəridir – məlum olur ki, hamıdan artıq Peyğəmbərin sünnəsinə biganə imiş. O kəslərin yolunu

¹ Bu barədə “Təbərsinin “Ehticac” kitabına müraciət edə bilərsiniz, 1-ci cild, səh. 331, hədis: 45.

tuturlar ki, sünnə ilə müxalifətçilik etmiş, ona arxa çevirmişdir. Quran və sünnə üçün heç bir ehtiram qoymamışdır.

10-ƏBU HÜREYRƏ DUSİ

O, Peyğəmbər (s)-in ömrünün axırlarında müsəlman olmuşdur. İbni Sədin "Təbəqat" kitabına əsasən doqquzuncu, ya onuncu yerdədir.

Hicrətin 7-ci ilinin axırlarında Allah Peyğəmbərinin yanına gəlmişdir. Beləliklə, tarixçilərin dediyinə görə onun Peyğəmbər (s)-lə bir yerdə olması üç ildən çox deyildir. Bəzi tarixçilər bu müddəti iki ildən də az qeyd etmişlər. Çünki Peyğəmbər onu İbni Həzrəmi ilə Bəhreynə göndərmişdi və Peyğəmbər dünyadan gedən zaman o, Bəhreynədə idi.

Əbu Hüreyrə cihad və şücaətlə məşhur olan adamlardan olmamışdır. Eləcə də siyasətçi, alim olmamış, yaxşı hafizəsi də yox idi. Hətta yazıb oxumaq da bilmirdi. Peyğəmbərin yanına qarnını doldurmağa gəlmişdi. Özü bu sözü demiş və təsdiqləmişdir. Peyğəmbər də onu fəqirlərin cərgəsində qərar vermişdi. Peyğəmbər üçün sədəqə və ya yemək gətirdikləri zaman Peyğəmbər onun üçün göndərərdi. O özü öz haqqında demişdir ki, çox vaxt ac qaldığından səhabələrin keçdikləri yolun kənarında oturur, özünü qəşş etmiş və halsız kimi göstərərmiş ki, bir nəfərin yazığı gəlib onu evinə aparsın və çörək versin.

Amma Allah Rəsulundan çoxlu rəvayət etdiyinə görə məşhur olmuşdur. Onun etdiyi rəvayətlər altı mindən artıqdır. Elə bu da mühəqqiqlərin diqqətini

cəlb etməyə səbəb olmuşdur. Onun Peyğəmbər (s)-lə az olmasından əlavə, özünün olmadığı hadisələr barəsində də rəvayətlər etmişdir.

Bəzi mühəqqiqlər rəşidin xəlifələrinin, on nəfər behişt müjdəsi olanların, Allah Rəsulunun xanımlarının, Əhli-beytin hədislərini bir yerə yığmışlar və onların hədislərinin hamısı Əbu Hüreyrənin rəvayət etdiyi hədislərin yüzdən biri qədər olmamışdır. Amma hamımıza məlum olduğu kimi, bunların arasında təkəcə Əli ibni Əbi Talib (ə) otuz ildən artıq Peyğəmbərlə birgə olmuşdur.

Elə buradan ittiham barmağı Əbu Hüreyrənin üstünə qoyulmuş, onu yalançılıqda, hədis düzəltmədə, aldatmada müttəhim edib ravilər arasında yalançı adlandırılan ilk ravi olduğunu bildirmişlər.

Amma əhli-sünnət və camaat onu “İslam ravisi” adlandırıb hörmətlə yad edirlər. Həmişə onun sözünü dəlil gətirirlər. Bəlkə bəzisi bu əqidədədir ki, o, Əli (ə)-dan da bilikli olmuşdur. Çünki özü öz haqqında rəvayət etmişdir ki, dedim: Ya Allahın Rəsulu! Mən səndən çox rəvayət eşidirəm, amma yaddan çıxarıram. Buyurdu: Əbanı aç! Sonra ovucunu doldurub buyurdu: Onu yığ. Mən onu yığdım və daha heç vaxt yaddan çıxarmadım.¹

Əbu Hüreyrə Peyğəmbər (s)-dən o qədər rəvayət etmişdi ki, axırda Ömər ibni Xəttab onun qamçı ilə vurub demişdi: “Çox rəvayət edirsən və Allah Rəsulunun adından yalan danışırısan.” Çünki rəvayət edib demişdi: “Allah göyü, yeri yaratmış və sonra sayıb

¹ “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 38, “elmi qorumaq” babı, həmçinin 3-cü cild, səh. 3.

görmüşdü ki, yeddi gün olmuşdur.” Ömər bu rəvayəti eşitdikdə onu yanına çağırmış, bu rəvayəti təzədən onun üçün danışmasını istəmişdi. Yenidən rəvayət etdikdə, Ömər də onu təzədən vurub demişdi: Allah deyir altı gündə, sən isə deyirsən yeddi gündə?

Əbu Hüreyrə cavab verdi: “Onu deyəsən Kəbul-əhbardan eşitmişəm.” Ömər ona: “Nə vaxta qədər ki, Peyğəmbərlə Kəbul-əhbarın hədisləri arasında fərq qoya bilmirsən, hədis nəql etmə”¹ – demişdi.

İmam Əli (ə)-dan rəvayət olub ki, buyurur: Bilin ki, Allah Rəsulunun adından ən çox yalan danışan şəxs Əbu Hüreyrə Düsüdür.²

Aişə də onu dəfələrlə yalançı adlandırmış, Allah Rəsulundan nəql etdiyi hədislərin çoxunu rədd etmişdir. Bir dəfə onun işini pis adlandıraraq dedi: “Nə vaxt Peyğəmbərin bu cür dediyini eşitmişən?” Ona dedi: “Sən Allah Rəsulun dan hədis eşitmə əvəzinə güzgü, sürmə və həna ardınca idin.” Aişə onun yalançı olmasına israr etdiyi zaman Mərvan ibni Həkəm araya girib hədisin düzgün olub-olmamasını araşdırmağa başladı. Bu vaxt Əbu Hüreyrə etiraf edib dedi: Mən onu Peyğəmbərdən deyil, Fəzl ibni Abbasdan eşitmişəm.³

İbni Qüteybə bu rəvayət haqqında onu müttəhim edib deyir: Əbu Hüreyrə Fəzl ibni Abbasın adını çəkir, halbuki o dünyadan getmişdi. Hədisi ona nisbət

¹ Məhəmməd Əbu Riyənin “Əbu Hüreyrə” kitabına müraciət edin: səh. 103.

² “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hədid, 4-cü cild, səh. 68.

³ “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 232, “oruc halında cünub olma” babı.

verməklə xalqın diqqət-nəzərini ona yönəltmək istəyirdi.¹

İbni Qüteybə özünün “Təvilu muxtələfil-hədis” kitabında deyir: Əbu Hüreyrə deyirdi: “Peyğəmbər (s) belə buyurmuşdur, ancaq mən onu başqasından eşitmişəm.”

Həmçinin Zəhəbi “Əlamul-nübəla” kitabında qeyd edir: Yezid ibni İbrahim Şöbə ibni Həccacdan eşitdi ki, deyir: Əbu Hüreyrə müdəllis olmuşdur. (Yəni hədisi eşitmədiyi adama nisbət vermişdir.)

İbni Kəsirin “Əl-bidayətu və-n-nihayə” kitabında deyilir ki, Yezid ibni Harun Şöbədən eşitdi ki, onun haqqında da onu deyir. Yəni tədlis edir. Kəbul-əhbardan və Peyğəmbər (s)-dən aralarında fərq qoymayaraq hədis rəvayət edir.

Həmçinin Əbu Cəfər Əskafi deyir: Əbu Hüreyrə bizim ustadların nəzərinə görə, napak və hədislərində xoşagəlməzdir.²

Əbu Hüreyrə öz zəmanəsində səhabələr arasında yalançı, tədlisçi, çoxlu yalan rəvayəti olan bir kəs kimi tanınmışdı. İş o yerə çatmışdı ki, bəziləri onu ələ salır, onlar üçün ürəkləri istədikləri hədis düzəltməsini istəyirdilər.

Belə nəql olub ki, Qüreyş qəbiləsindən olan bir nəfər özünə təzə geyim alıb geyinərək özünü göstərməyə başladı. Bir gün Əbu Hüreyrənin yanından keçəndə ona dedi: Ey Əbu Hüreyrə! Sən Allah Rəsulundan çoxlu hədis nəql edirsən, Peyğəmbərdən mənim paltarım haqqında bir şey eşitməmişən?

¹ “Müvəttəi Malik”, 1-ci cild, səh. 290, hədis: 11.

² “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, İbni Əbil-hədid, 4-cü cild, səh. 67.

Əbu Hüeyrə dedi: Əbul-Qasimdən eşitdim ki, dedi: Qabaqkılardan biri təzə paltarla özünü göstərirdi. Allah onu yerin altına apardı. O, qiyamətə qədər yerin altına gedəcək. Allaha and olsun, bilmirəm ki, sizin qəbilədən, ya ailədən olmuşdur, ya yox!

Necə də camaat Əbu Hüeyrənin hədislərində şəkk etməsin!? Dedi ki, və nəql etdiyi hədislər bir-birini nəqz edir (rədd edir) və aralarında da heç bir uyğunluq yoxdur. O bir hədis rəvayət edir, onunla müxalifət etdikdə, ya onun üçün şahid gətirdikdə, onun xilafına olan başqa bir hədis nəql edir. Ya da Həbəşi dilində – anlaşılmaz ləhcədə danışır.¹

Özünün etiraf etdiyi kimi ki, “kisəsindən hədis çıxarıb Peyğəmbər (s)-ə nisbət verir.”

Buxari öz “Səhih”ində yazmışdır ki, Əbu Hüeyrə dedi: “Peyğəmbər buyurur:

“Ən yaxşı sədəqə odur ki, özündən sonra sərvət qoyasan və üstə olan əl, altda olan əldən yaxşıdır. Gərək öz nəzərin altında olan adamlardan başlayasan. Qadın deyir: Ya mənə çörək ver, ya da tələq. Nökər deyir: Mənə çörək ver və işlət. Övlad deyir: Mənə yemək ver, mənə kimin öhdəsinə qoyursan?” Dedilər: Ey Əbu Hüeyrə! Bunu Peyğəmbərdən eşitmişən?! Dedi: Yox, bu Əbu Hüeyrənin kisəsindəndir.²

Diqqət edin: Hədisi “Peyğəmbər buyurmuşdur” kəlməsi ilə başlayır, amma ona etiraz edəndə, “Peyğəmbərdən eşitmişənmi?” deyiləndə, etiraf edib hədisin düzəldilmə olmasını deyir: “Xeyr, Əbu Hüeyrənin kisəsindəndir.”

¹ “Səhihi Buxari”, 7-ci cild, səh. 31, “imamət” babı.

² “Səhihi Buxari”, 6-cı cild, səh. 190.

Xoş olsun Əbu Hüreyrənin halına ki, belə bir kisəsi vardır. Yalan və əfsanə ilə dolu olan bu kisə onun qazancına Müaviyə və Bəni Üməyyənin yanında rəvnəq verir. Bu yolla abır, qüdrət, sərvət və saraylara yetişir.

Müaviyə onu Mədinənin hakimi təyin etdi. Onun üçün qiymətli saray tikdirdi. Əvvəllər Əbu Hüreyrənin sahibi olan varlı bir qadınla onu evləndirdi.

Əgər Əbu Hüreyrəni Müaviyənin vəziri və yaxını görsəniz, bilin ki, bu onun elm, şərəf və ucalığına görə olmamışdır. Müaviyə onda bəzi hədislərin olmasını görüb rəvac vermək istədi. Əgər bəzi səhabələr Əli (ə)-a lənət deməkdə şəkk içərisində idilərsə, Əbu Hüreyrə bu işi şişlərin qaşısında görürdü!

İbni Əbil-Hədid rəvayət etmişdir ki, Əbu Hüreyrə “camaat ilində” Müaviyə ilə məscidə gəldi. Çoxlu adam pişvaza gəlmişdi. Bunu görcək iki dizi üstə əyləşdi və əli ilə alına vurub dedi: Ey İraqın xalqı! Siz elə bilirsiniz ki, mən Peyğəmbər (s)-in adından yalan danışaraq özümü cəhənnəmə atıb yandırırım. Allaha and olsun! Eşitdim ki, Allah Peyğəmbəri buyururdu: Hər peyğəmbərin hərəmi vardır, mənim hərəmim isə Mədinədə “Eyr Tasur”dur. Orada hadisə törədən hər kəsə Allahın, bütün mələklərin və insanların lənəti olsun. Mən şəhadət verirəm ki, Əli orada hadisə törətmişdir.

Bu xəbər Müaviyəyə çatdıqda ona çoxlu hörmət edib hakim təyin etdi.¹

¹ “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hədid.

Onun Mədinəyə hakim olması bizim üçün kifayətdir. Sözsüz, azad düşüncə sahibləri Allahın düşməni ilə dost, Allah və Allah Rəsulunun dostu ilə düşmən olanlarda şəkk edirlər.

Şəksiz, Əbu Hüreyrənin bu böyük məqama, yəni İslam paytaxtı Mədinəyə hakim olması Müaviyə və Bəni Ümyyəyə etdiyi xidmət nəticəsində olmuşdur.

Əbu Hüreyrə Mədinəyə gəldiyi zaman təkcə bir fitəsi var idi ki, onunla ayıb yerini örtürdü. Yoldan keçənlərdən dilənərək özünü saxlayırdı. Bit-birə bədənindən yuxarı-aşağı gedirdi. Birdən-birə Mədinənin hakimi olub saraya əyləşdi. Pul, sərvət nökr və kənz sahibi oldu. Camaat icazəsiz onun yanına girə bilmirdi!

Bunların hamısı onun kisəsinin bərəkətindən idi. Əgər bu gün həmin səhnələr tamaşaya çıxarılsa və tarix təkrar olsa, təəccüb etməyin. Nə çox ehtiyacı nadanlar vardır ki, özlərini hakimlərə yaxın edərək məqam və şəxsiyyət tapırlar. Dünya onlara ehtiram edir. İstədiklərini edirlər. Sayı-hesabı olmayan sərvət, cürbəcür maşınlar onların ixtiyarındadır. Heç kəs onlardan hesab-kitab çəkmir, bazarda tapılmayan yeməklər yeyirlər. Bütün bununla belə, öz ana dillərində danışa bilmirlər. Həyatdan başa düşdükləri təkcə qarınları və qarınlarının altıdır. Təkcə Əbu Hüreyrənin kisəsi kimi kisələri vardır. Əlbəttə, arada az fərq ola bilər, amma məqsəd birdir – hakimi razı salmaq və onu təbliğ etməkdir ki, taxt-tacını qoruyub düşmənlərini aradan apara bilsin.

Əbu Hüreyrə Bəni Ümyyənin havadarı idi. Onlar da onu öz rəhbərləri Osman ibni Əffanın zamanından

sevidilər. Onun Osman barəsində olan nəzəri, bütün səhabələrin nəzəri ilə fərq edirdi. O, Osmanı öldürən, ya onun ölümündə əli olan səhabələrin hamısını kafir hesab edirdi.

Sözsüz o, Əli ibni Əbi Talib (ə)-ı Osmanın ölümündə müttəhim edirdi. Bunu onun Kufə məscidində dediyi sözdən başa düşürük: Əli Mədinədə hadisə törətmişdir. Bunu deyərək onu Peyğəmbərin, mələklərin və böyük insanların dilindən lənətləyir!

İbni Səd öz “Təbəqat” kitabında yazır: Əbu Hüreyrə əlli doqquzuncu ildə ölmüşdür. (Etdiyini xidmətə görə) Osmanın uşaqları onun tabutunun altına girərək – atalarının hörmətini saxladığına görə – Bəqiyyə qədər onun çiyinlərində aparmışdılar.¹

Dünyanın işinə bir baxın, siz Allah! Qüreyşin başçısı Osman öldürülür, qoyun kimi başını kəsirlər, (O, müsəlmanların rəhbəri idi. qusl vermir, kəfənə tutmur, dəfnini üç gün təxirə salırlar. Sonra da yəhudilərin qəbristanlığında dəfn edirlər.

Amma Əbu Hüreyrə Dusi izzət və ehtiramla ölür. Onun heç nəyi yox idi. Heç kəs onun ailə və qəbiləsini tanımırdı. Qüreyşlə də qohumluğu yoxdur. Müaviyənin zamanında vəzifəyə çatmış və xəlifənin uşaqları onu çiyinə götürürlər. Allah Peyğəmbərinin Bəqisində dəfn edirlər!

İndi isə Əbu Hüreyrənin soracağına gedərək onun Peyğəmbər (s)-in sünnəsi qarşısında olan mövqeyini araşdıraq.

¹ “Təbəqati ibni Səd”, 2-ci cild, səh. 63.

Buxari öz “Səhih” kitabında qeyd edir ki, Əbu Hüreyrə rəvayət edib ki, dedi: Mən Allah Rəsulundan iki qab saxlamışam, birini yaymışam, əgər o birisini də yaysaydım, boğazımı kəsərdilər.¹

Keçən bəhlərdə Əbu Bəkr və Ömər in Peyğəmbər (s)-in yazılmış sünnəsini yandırmalarını demişdik. Əbu Hüreyrə isə bizim sözü mü təsdiq edərək etiraf edir ki, xəlifələrin istədiyindən başqa bir söz deməmişdir.

Beləliklə, Əbu Hüreyrənin iki kəsəsi, ya qabı olmuşdur. Onlardan biri və açıqladığı həmin xəlifələrin xoşladığı şeylərdir.

Amma ikinci kəsəni, ya qabı isə Əbu Hüreyrə gizlətməmiş və boğazının kəsilməsindən qorxaraq açıqlamamışdır, Peyğəmbərdən olan düzgün və səhih hədislər orada olmuşdur!

Əgər Əbu Hüreyrə düz danışan olsaydı, gərək düz olan hədisləri gizlətməyəydi. Zalımlara arxa olmaq üçün yalançı fikirləri yaymayaydı. Özü də çox yaxşı bilirdi ki, Allah onun aydın və aşkar olan ayələrini gizlədənə lənət göndərmişdir.

Buxari bu hədisi sənədlə ondan gətirmişdir: Camaat deyir: Əbu Hüreyrə çox deyirdi: Əgər Allahın kitabında iki ayə olmasaydı, mən heç bir hədis rəvayət etməzdim. Sonra oxuyurdu:

إِنَّ الدِّينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ
مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ
اللَّاعِنُونَ

O kəslər ki, Bizim nazil etdiyimiz aşkar dəlilləri və hidayəti – camaata kitabda bəyan etdiyimizdən

¹ “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 38.

sonra – gizlədirlər, onlar o kəslərdirlər ki, Allah və lənət edənlər onlara lənət etmişdir.”¹

“Bizim mühacirlərdən olan qardaşlarımız çox zaman bazarda al-verə məşğul olurdular. Ənsardan olan qardaşlarımızın isə çox zaman başları öz işlərinə qarışırdı. Əbu Hüreyrə isə həmişə Peyğəmbər (s)-lə olub öz qarnını doldurmağa çalışırdı. Elə yerlərdə olardı ki, onlar orada olmazdı, elə şeyləri hiyf edərdi ki, onlar hiyf etməzdı.² Belə isə, Əbu Hüreyrə necə deyir ki: “Əgər Allahın Kitabında iki ayə olmasaydı, mən əsla hədis nəql etməzdım.” Və yenidən burada deyir ki: “Mən Allah Peyğəmbərindən iki qab saxlamışam... Əgər ikinci qabı yaysam, boğazımı kəsərlər!” Məgər özü etiraf etmirmi ki, Allahın Kitabında olan iki ayəyə baxmayaraq, yenə də həqiqəti gizlətmişdir?!

Peyğəmbər (s) öz əshabına buyurardı: “Öz ailənizə (qəbilənizə) qayıdın və onları öyrədin.”

Buxari sənədlə gətirmişdir ki, Peyğəmbər Əbdu-Qeys nümayəndə heyətini təşviq edib iman və elmi əzbərləməyi tapşırmuş və qəbilədə qalanlara çatdırmağı buyurmuşdu.³

Belə isə, soruşuruq ki, nə üçün bir səhabə Peyğəmbərdən hədis söylədiyinə görə onun boğazını kəsir və öldürürlər?

Ola bilər burada bir sirr vardır ki, xəlifələr onun açılmasını istəmişlər.

Biz keçən bəhslərdə – “Bilənlərdən soruşun” kitabında bu sirri faş etmişik. Burada xülasə edib

¹ “Bəqərə” surəsi, 159-cu ayə.

² “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 37-38.

³ “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 30.

deyirik: O, Peyğəmbər (s)-in Əli (ə)-in xilafəti barəsində olan sözləridir.

Əbu Hüreyrəni danlamaq lazım deyildir, çünki o özü öz qiymətini bilir. Özü özü haqqında şəhadət verib Allahın, Peyğəmbərin və lənət edənlərin, Peyğəmbərin hədislərini gizlətdiyinə görə ona lənət etdiyini bildirir. Həqiqətdə əhli-sünnə və camaatı danlamaq lazımdır ki, onlar Əbu Hüreyrəni “əhli-sünnə ravisi” adlandırırlar. Daha diqqət etmərlər ki, o özü hədis gizlətməsinə və yalan söyləməsinə şəhadət vermişdir. Məsələləri bir-birinə qatmış, Peyğəmbərin hədislərini başqalarının hədislərindən ayıra bilməmişdir. Bunlar hamısı “Səhihi Buxari” və başqa səhih kitablarda gəlmiş səhih hədislər və etiraflardır.

Əli ibni Əbi Talibin ədalətində şəkk etdiyi və yalançı adlandırdığı bir adama necə inanırlar? Əmirəlmöminin buyurur: O, Peyğəmbərin adından yalan danışanların ən yalan danışanıdır. Ömər ibni Xəttab onu müttəhim edib sürgün edəcəyi ilə hədələyir. Aişə də öz növbəsində ona dəfələrlə tənə vurub yalançı adlandırır. Çoxlu səhabələr də ona eyb tutmuş, bir-birilə zidd olan hədislərini rədd etmişlər. O da bəzən etiraf etmiş, bəzən də həbəşi dilində cavab vermişdir. Həmçinin bir çox İslam alimləri ona tənə vurmuş, onu yalançı, fırıldaqçı, Müaviyənin süfrəsinin qarınqulusu adlandırmışlar.

Bu qədər sözdən sonra Əbu Hüreyrəni necə İslam ravisi adlandırıb İslam hökmlərini ondan öyrənmək olar?

Bəzi təhqiqçi alimlər bu fikirdədirlər ki, Əbu Hüreyrə həmin o kəsdir ki, yəhudi və “İsrailiyyat”

əqidəsini İslama gətirmişdir. Hədis kitabları onlarla doludur. Başqa sözlə, yəhudi Kəbul-əhbar onun vasitəsilə bu işi görmüşdür. Oxşatma və cismə aid olan məsələlər, hülul, Peyğəmbər haqqında olan pis sözlərin hamısını Əbu Hüreyrə İslama gətirmişdir.

Görəsən, əhli-sünnə və camaat tövbə edib düz yola qayıdacaqlarmı ki, bu yolla bilsinlər ki, Peyğəmbər (s)-in həqiqi sünnəsini kimdən öyrənsinlər? Əgər soruşsalar, onlara belə cavab deyərik: Elm şəhərinin qapısına, onun övladlarından olan imamlara qayıdın. Onlar sünnənin qoruyucusu, ümmətin amanı, nicat gəmişi, hidayət rəhbərləri, qaranlıq işıqları, möhkəm dayaq və Allahın möhkəm ipidirlər.

11-ABDULLAH İBNI ÖMƏR

O, məşhur səhabələrdəndir. Üç xəlifənin xilafəti zamanında baş verən hadisələrdə böyük rola malik olmuşdur. Əhli-sünnət və camaatın yanında hörmətli sayılmasına təkcə Ömər ibni Xəttabın oğlu olması kifayətdir. Onu böyük fəqihlərdən və Peyğəmbər hədislərini əzbər edib qoruyanlardan hesab edirlər. İmam Malik özünün çoxlu şərhli hökmlərini onun hədislərinə bağlamış və "Müvəttə" kitabını ondan olan hədislərlə doldürmüşdür.

Əhli-sünnətin hər hansı kitabını vərəqləsək, hər yerdə onun adının hörmətlə çəkilməsini görürük. Amma bu kitablara bəsirət gözü ilə baxıb təhqiq etsək, məlum olar ki, o, ədalətdən, düz danışmaqdan, fiqh və dini elmlərdən uzaq olmuşdur.

Diqqətimizi cəlb edən ilk şey onun Peyğəmbər (s) ailəsinin başçısı Əli ibni Əbi Taliblə olan

düşmənçiliyidir. O Həzrəti o qədər aşağı gətirdi ki, etibarsız, sadə və avam camaatla bir saydır!!!

Keçən bəhslərdə qeyd etdik ki, o, yalançı hədislər yayıb deyirdi: Peyğəmbərin zəmanəsində o Həzərtin hüzurunda səhabələrin bir-birindən üstün olması barəsində bəhs edirdilər. Hamıdan üstün insanın Əbu Bəkr, sonra Ömər, sonra da Osman olduğunu deyirdilər. Ondan sonra bütün adamlar birdir. Peyğəmbər bunu eşidir və heç nə demirdi.¹

Bu hədis yalandan savayı bir şey deyildir. Ona cavab vermək belə rüsvayçılıqdır. Abdullah ibni Ömər in Peyğəmbər (s)-in zəmanəsində olan yaşayışından söz açdıq. Qeyd etdik ki, o, az yaşlı uşaq olmuş, hətta həddi-bülüğa çatmamışdı. Müşavirə işlərində yeri yox idi və heç kim onun fikrini qəbul etməzdi. Peyğəmbər (s) dünyadan getdiyi zaman onun on doqquz yaşı var idi. Bu onun üçün hesablanan ən böyük yaş həddidir.

Belə olduğu halda nə cür deyir ki: Biz Peyğəmbərin zəmanəsində xalqın üstünlüyünü hesablayırıdık! Bəlkə də bu söhbət uşaqların arasında olmuşdur. O uşaqların arasında da Əbu Bəkr, Osmanın uşaqları ilə yanaşı öz qardaşları olmuşdur. Yenə də düz gəlmir ki, desinlər: "Peyğəmbər onu eşidir və rədd etmirdi!" Bu mətləb hədisin yalan olduğunu və onun kinini göstərir.

Bunlardan əlavə, Peyğəmbər (s) Abdullah ibni Ömərə Xəndək və ondan sonrakı müharibələrdə özü ilə

¹ Buxari bu hədisi 4-cü cild, səh. 191; Müslüm 7-ci cild, səh. 144, Malik və başqaları qeyd etmişdir.

getməyə icazə verməmişdi. O zaman o yenicə on beş yaşına çatmışdı.¹

Şeksiz, o, hicrətin 7-ci ilində Xeybər müharibəsində olmuş, öz gözləri ilə Əbu Bəkrin və atası Ömər in qaçmasını görmüşdü. Sözsüz, Peyğəmbər (s)-in buyuruğunu da eşitmişdi: Sabah ələmi elə bir kəsə verəcəyəm ki, Allah və Peyğəmbər onu sevir, o da Allah və Peyğəmbəri. Çox hücum edəndir, qaçan deyil. Allah onun qəlbini imanla imtahan etmişdir.

Sabahı günü ələmi elə bir şəxsin əlinə verdi ki, kafirlərin sevincini alt-üst etdi, onların çoxluğunu dağıtdı. Böyük kəramət sahibi, Allahın qalib şiri Əli ibni Əbi Talibə verdi.

“Rayət” (ələm, bayraq) hədisi başqaları ilə müqayisədə Əli (ə)-in kamalını və üstünlüyünü çatdırır. Onun Allah və Peyğəmbər yanında necə də böyük bir məqama malik olduğunu göstərir. Allah və Peyğəmbərin onu sevdiyi iftixarına naildir. Amma Abdullah ibni Ömər kin və nifrət üzündən onu sadə camaatla bir sayır!

Qeyd etdik ki, əhli-sünnət və camaat rəhbərləri Abdullah ibni Ömər in onlara öyrətdiyi bu hədisə əməl etmişlər. Onlar Əli ibni Əbi Talibi rəşidin xəlifələrdən saymamışlar. Heç vaxt onun xilafətini qəbul etmək istəməmişlər. Təkcə Əhməd ibni Hənbəlin zəmanəsində – qeyd etdiyimiz – kimi onu qəbul etmişlər. Bu vaxt Əli (ə)-in fəziləti haqqında yazılan hədislər və yazan mühəddislər çoxalmağa başladı.

¹ “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 158, “şəhadət” kitabı, “uşaqların həddi bülüğa çatması” babı; “Səhihi Müslüm”, 6-cild, səh. 30, “əmarə” kitabı, “bülüğ yaşı” babı.

Əvvəldə olmuş dəstəni ittiham barmağı ilə hamıya göstərdilər. Bu vaxt Əhli-beytə düşmən olmalarını onlara yapışdırdılar. Bütün müsəlmanlar bildilər ki, Əli (ə)-la düşmənçilik nifaqın böyük əlamətlərindəndir.

Bu vaxt çarəsiz qalıb Əli (ə)-ın xilafətini qəbul etdilər. Onu rəşidin xəlifələr karvanına qoşdular. Yalandan və yersiz Əhli-beytə məhəbbət iddiası etdilər.

Bir nəfər varmı ki, İbni Ömərdən sual edib soruşsun: Nə üçün müsəlmanlar, ya onlardan bir çoxu Peyğəmbər (s) dünyadan gedəndən sonra xilafət üçün daha layiqli adam üstündə ixtilaf edib, yalnız iki nəfərin üstündə, yəni Əbu Bəkr və Əlinin arasında şəkddə qaldılar? Bəs nə üçün atası Ömər və Osmanın haqqında söz belə açmadılar?

Bir kəs varmı İbni Ömərdən soruşsun: Əgər Peyğəmbər sənin sözünü təsdiq edib birinci Əbu Bəkr, sonra Öməri və daha sonra Osmanı qərar verirsə, nə üçün dünyadan getməzdən iki gün qabaq, hələ üzünə tük çıxmamış, səndən də kiçik olan bir cavanı İslam qoşununa başçı təyin edir və onları onun bayrağı altında döyüşə yollamaq istəyir? Yoxsa atan demişkən, "Peyğəmbər danışığını bilmirdi?!"

Bir kəs varmı İbni Ömərdən soruşsun: Nə üçün mühacir və ənsar Əbu Bəkrlə beyətdən sonra xanım Fatimeyi-Zəhraya: "Əgər sənin ərin və əmin oğlu Əbu Bəkrdən qabaq bizim yanımıza gəlsəydi, ondan başqa heç kəsi qəbul etməzdik" dedilər? O özü böyük səhabələrin Əli ilə heç kəsi bərabər bilməməklərinə bir etirafdır. Yalnız tələsik və hesab olunmamış bir beyət, bu nəzərin həyata keçməsinə mane oldu. Belə olduqda, Abdullah ibni Ömər kimi məğrur bir yeniyetmənin –

ki, hətta arvadına necə tələq verməyi bilmir – nəzərinin böyük səhabələrin nəzəri qarşısında qiyməti varmı?

Sonda, bir kəs vardırmı Abdullah ibni Ömərdən sual edib soruşsun: Nə üçün Ömər öldürüləndən sonra səhabələrin bir çoxu Əli ibni Əbi Talibi xilafət üçün seçib onu Osmandan üstün saydılar? Təkcə Əbdürrəhman ibni Ovfun “şeyxlərin yolu ilə getmə” şərtini qəbul etmədikdən sonra onu kənara qoydular.¹

Amma Abdullah ibni Ömər atasının təsiri altına düşmüşdür. Əbu Bəkr, Ömər, Osmanın xilafəti vaxtı yaşamış, Əli ibni Əbi Talibin kənara qoyulmasını müşahidə etmişdi. Onların arasındakı şurada olmamış, dövlətdə ona yer və məqam verməmişdilər. Ərəbin böyük şəxsiyyətləri Əli (ə)-in əmisi oğlu (s) və zövcəsi – qadınların sərvərinin dünyadan getməsindən sonra ondan üz çevirmişdilər. Bundan əlavə, onun əlində xalqın tamahı düşəcəyi bir şeyi yox idi.

Sözsüz, Abdullah ibni Ömər atasına hamıdan yaxın olmuşdur. Onun nəzərlərini eşidir, dost və düşmənlərini tanıyırdı. Həmin kin və düşmənçiliklə boya-başa çatmış, Əli (ə) və Əhli-beytə olan nifrəti ilə böyümüşdü. Birdən ayılıb gördü ki, Osman öldürüləndən sonra xalq Əli (ə)-la beyət etmişlər. Bu ona çox ağır gəlmiş və dözə bilməmişdi. Qəlbində gizlənmiş kin və düşmənçiliyini aşkar edərək təqvalılar başçısı, möminlər rəhbəri ilə beyət etməkdən boyun qaçırmışdı. Mədinədə dözə bilməyib ümrə adı ilə Məkkəyə getmişdi.

¹ “Tarixi Təbəri”, 4-cü cild, səh. 238; “Tarixi xüləfa”, Süyuti, səh. 154; “Tarixi ibni Qüteybə”, 1-ci cild, səh. 30; “Müsəndi Əhməd”, 1-ci cild, səh. 75.

Abdullah ibni Ömər xalqın hərəkətini süstləşdirmək və onların iradəsini sındırmaq üçün əlindən gələni etdi. O istəyirdi ki, xalq haqqa kömək etməkdən çəkinib ona qarşı qiyam etsinlər. Onları Allahın əmrinə qayıtmağa vadar etməsinlər. Abdullah ibni Ömər o kəslərdəndir ki, ilk dəfə öz zəmanə imamını – ona itaət etmək vacib olduğu halda – tək qoydular.

Həzrət Əli (ə) şəhid olandan sonra Müaviyə imam Həsənə qalib gəlib qüdrəti əlinə aldı. Camaat üçün nitq söyləyib dedi:

“Mən sizinlə namaz qılıb oruz tutmanız üçün müharibə etmədim. Sizinlə müharibə etməkdə hədəfim sizə hakim olmaq idi. Allah bu istəyimi mənə verdi.”

Abdullah ibni Ömər bu zaman Müaviyə ilə beyət etməyə tələsir və iddia edir ki, camaat onun haqqında ixtilaf etdikdən sonra icma etmiş, eyni nəzərdədirlər.

Mənim etiqadım budur ki, o həmin kəsdir ki, bu ili “camaat ili” adlandırmışdır. O və Bəni Üməyyədən olan onun ardıcılıarı bu tərtiblə əhli-sünnət və camaat adlandılar. O gündən qiyamətə qədər bu adı özlərinə götürdülər.

Bir kəs vardımı İbni Ömər və onunla həmfikir olan əhli-sünnət və camaatdan sual edib soruşsun: Tarix boyu Əmirəl-möminin Əli ibni Əbi Taliblə olduğu kimi, kiminlə icma halında beyət olmuşdur?

Əbu Bəkrin xilafəti tələsik və bir anda baş vermişdi. Allah onun şərrindən saxlasın. Çünki səhabələrin bir çoxu ondan uzaqlıq etmişdi. Ömər in də xilafəti məsləhətləşmədən baş vermişdi. Daha doğrusu,

Əbu Bəkrin vəsiyyəti ilə baş vermişdi. Səhabələrin bu işdə nə nəzəri, nə də işi olmamışdı.

Osmanın xilafəti üç nəfərin rəyi əsasında baş verdi. Onların hər üçünü Ömər təyin etmişdi. Əbdürrəhmanın da öz başınalığı ilə sona yetdi.

Ancaq Əli (ə)-ın xilafəti mühacir və ənsarın beyəti ilə olmuşdur. Heç kəs bu işə məcbur edilməmişdir. O onların onunla etdikləri beyəti bütün İslam dünyasına yazmış, onlar da qəbul etmişdilər. Təkcə Müaviyə Şamda qəbul etməkdən çəkinmişdi.

İbni Ömər və əhli-sünnətə vacib idi ki, Müaviyə ibni Əbu Süfyanı aradan aparsınlar ki, o, ümmətin birliyini xətərə salmış və xilafət üçün ayağa qalxmışdı. Bu hökm Peyğəmbər (s)-dən nəql olunan və səhih kitablarda gələn rəvayətlərə görə vacib idi. O kitablarda belə gəlmişdir: Peyğəmbər (s) buyurmuşdu: İki xəlifə üçün beyət alındıqda, ikincini öldürün.¹

Həmçinin “Səhihi Müslüm” və başqalarında da gəlmişdir ki, o Həzrət buyurmuşdur: Hər kəs imamla beyət edə, öz əlini və qəlbini meyvəsini ona verə, gərək ona versin (yəni onan itaət etsin). Əgər başqası gəlib onunla müharibəyə başlasa, ikincinin boynunu vurun.²

Amma Abdullah ibni Ömər, Quranın xilafına əməl etmişdir. (Çünki Quran Peyğəmbərə itaətin vacibliyini bildirir.) Peyğəmbərin hədisinə, Əmirəl-mömininə itaət edib, Müaviyə ilə müharibə edərək onu

¹ “Səhihi Müslüm”, 6-cı cild, səh. 23; “Müstədrəki Hakim”, 2-ci cild, səh. 156; “Sünəni Beyhəqi”, 8-ci cild, səh. 144.

² “Səhihi Müslüm”; “Sünəni Beyhəqi”, 8-ci cild, səh. 169; “Sünəni ibni Macə”, 3-cü cild, səh. 958

öldürməkdənsə, müsəlmanların xəlifəsi ilə mübarizəyə başlayıb fitnə atəşini alışdırdı.

Biz onun bütün müsəlmanların etdiyi və razı olduğu beyətdən boyun qaçırmasını görürük. Əvəzində gedib öz imamının buyruğundan boyun qaçıran, onunla müharibə edərək günahsızları öldürən, fitnə qalxmasına bais olan – belə ki, əsəri bu günə qədər də qalmaqdadır – Müaviyə ilə beyət edir.

Elə buna görə mən belə fikirdəyəm ki, Abdullah ibni Ömər Müaviyənin törətdiyi bütün cinayətlərdə, günahlarda və xəyanətlərdə şərikdir. Çünki o, Müaviyənin padşahlığını möhkəmlətiş, kömək edərək onu xilafətə – ki, Allah və Peyğəmbər onu azad olmuşlara (tüləqaya) haram etmişdi – yetişdirmişdi. Şərif hədislərdə xilafətin onlara haram olması qeyd olmuşdur.

Abdullah ibni Ömər bununla kifayətlənmədi. Bacardıqı qədər tələsərək gedib şərab içən, imansız, alçaq, azad olmuş, oğlu azad olmuş, məlun oğlu məlun Yezid ibni Müaviyə ilə beyət etdi.

İbni Səd “Təbəqat” kitabında deyir: Ömər ibni Xəttabın fikrincə, xilafət heç bir azad olmuşa layiq deyildir. Məkkənin fəthindən sonra müsəlman olanların uşaqlarına da çatmır.¹ Əgər belədirsə, bəs nə üçün Abdullah ibni Ömər bu əsldə atası ilə müxalifətçilik edir? Əlbəttə, Abdullah ibni Ömər əgər xilafət məsələsində Quran və sünnətlə müxalifət edirsə, onda atasının nəzərinin əksinə əməl etməsi də təəccüblü olmayacaqdır.

¹ “Əl-təbəqatul-kubra”, İbni Səd, 3-cü cild, səh. 248.

Biz Abdullah ibni Ömər dən soruşıa bilərik ki, Yezid ibni Müaviyənin beyətinə hansı icma olmuşdur? Halbuki, ümmətin pak insanları onu qəbul etməmiş, bütün mühacir və ənsar, o cümlədən behişt cavanlarının ağası Hüseyn ibni Əli, Abdullah ibni Zübeyr, Abdullah ibni Abbas və onlarla bir fikirdə olanlar bu beyətdən çəkinmişdilər.

Onun da əvvəldə Yezidlə beyətdən çəkinənlərdən olması məşhurdur. Amma Müaviyə onun qəlbini ələ almağın yolunu bilirdi. Yüz min dirhəm onun üçün göndərdi və o da qəbul etdi. Oğlu Yezidlə beyətdən söhbət açıldıqda, İbni Ömər dedi: Bu o şeydir ki, məndən istəyir? Beləliklə, mənim dinim çox ucuz olmalıdır.¹ Bəli, Abdullah ibni Ömər öz dinini çox ucuz qiymətə satdı. Təqvalı insanların rəhbəri ilə beyət etməkdən çəkindi.

Amma qudurğanlar imamı Müaviyə və imansızlar rəhbəri Yezidlə beyət etməyə tələsdi. Müaviyənin törəttdiyi bütün cinayətləri boynuna götürdü. Sözsüz, Yezidin də törəttdiyi günahların hamısına boynuna götürmüşdür. Məxsusən, Allah Peyğəmbərinin hörmətini ayaq altına qoymuş, Peyğəmbər bağının gülü, behişt cavanlarının ağasının Kərbəla hadisəsini də boynuna götürmüşdür.

Abdullah ibni Ömər Yezidlə beyət etməklə kifayətlənmədi – camaatı da onunla beyət etməyə çağırıb ona tərəf göndərdi. Onun əleyhinə çıxan hər kəsi hədələdi.

¹ “Ənsabul-əşraf” Bilazəri, 4-cü cild, səh. 38.

Buxari öz “Səhih”ində başqa mühəddislərdən gətirmişdir ki, Abdullah ibni Ömər öz övladlarını, ətrafındakıları, qulamlarını – bu o vaxt idi ki, Mədinə camaatı Yezidi kənara qoymuşdular – bir yerə yığıb dedi: Biz bu kişi ilə Allah və Peyğəmbərin beyəti əsasında beyət etmişik.¹ Mən Peyğəmbərdən eşitdim ki, buyurub: Qiyamət günü cinayətkarlar üçün bayraq qaldırıb deyərlər: Bu, filankəsin xəyanətidir. Allaha şərikin qail olmaqdan sonra ən böyük xəyanət budur ki, hər kəs Allah və Peyğəmbərə beyət əsasında bir kəsə beyət edər, sonra öz beyətini sındıra.² Olmaya sizlərdən bir nəfər Yezidi kənara qoysun və heç kəs sizlərdən bu işə nəzarət etməsin və orada olmasın – əks təqdirdə mənimlə onun arası pozular.

Yezid Abdullah ibni Ömər köməyi və xalqı onunla beyətə çağırmasından sonra qüvvət alıb Müslüm ibni Əqəbənin başçılığı altında – ki, fasiqlərin böyüklərindəndir – qoşun düzəldərək ona Peyğəmbərin Mədinəsinə tərəf hərəkət etmək əmri verdi. Orada hər iş istəsə, körmək icazəsini ona verdi. Müslüm ibni Əqəbə orada on min səhabəni öldürüb arvadlarını kənzliyə götürdü. Mallarını qarət etdi.

¹ Görəsən, Allah və Peyğəmbər (s) fasiqlər və cinayətkarlarla beyət etməyə əmr vermişdir, yoxsa Allahın dostları və paklarla? Buyurur:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ

الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

² Ey kaş, İbni Ömər bunu Təlhə və Zübeyrə deyəydi ki, hər ikisi beyətini sındırmış və onunla müharibə etmişdir. Allaha şərikin qoşmaqdan sonra ən böyük günah sayılırsa, Təlhə və Zübeyrin axırı nə olacaqdır ki, həm beyəti sındırmış, həm də günahsızları öldürmüş, malları qarət etmiş və sonda öz etdikləri əhdə xəyanət etmişlər.

Yeddi yüz nəfər Quran hafizini – Bilazərinin dediyinə görə – öldürdü. Qadınların namusuna təcavüz etdilər. Zinadan minlərlə uşaq dünyaya gəldi. Onlardan Yezidin qulamı olmaları haqqında beyət aldı!!¹

Abdullah ibni Ömər bütün bu işlərdə onunla şərik deyildimi? Bütün bu işlərdə onun arxasında durmamışdımı? Mən nəticə almağı təhqiqçilərin ixtiyarına qoyuram!

Abdullah ibni Ömər bununla da kifayətlənməmişdir. Lənətlənmiş, azad olmuş, xain Mərvan ibni Həkəm – o “vəzəğ”lə (kərtənkələ) – beyət etmişdi. Mərvan o kəsdir ki, Əli (ə)-la müharibə etmiş və elə cinayətlər törətmişdir ki, eşitdikdə xəcalət təri insanı basır.

İbni Ömər bundan da irəli getmişdir. Öz zamanəsinin ən böyük kafiri olan Quranı ələ salıb onun haqqında “ərəblərin rəcəz oxuması” deyən, öz ağası Əbdül-məlik ibni Mərvanı Peyğəmbərdən üstün sayan Həccac ibni Yusiflə beyət etdi. Həccac həmin o kəsdir ki, onun cinayətlərini hamı bilir. Tarixçilər onun haqqında yazırlar: O İslamın bütün sütunlarını viran etmişdir.

Hafiz ibni Əsakir öz tarixində yazır: İki nəfər Həccac barəsində ixtilaf etdilər. Biri dedi: O kafirdir, digəri dedi: O, azmış mömindir. Bu məsələnin üstündə davaya qalxaraq məsələnin həlli üçün Şöbənin yanına

¹ “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 116; “Müsəndi Əhməd”, 2-ci cild, səh. 48; “Sünəni Beyhəqi”, 8-ci cild, səh. 159; “Ət-təbəqatul-kubra”, İbni Səd, 4-cü cild, səh. 183.

getdilər. O dedi: O, büt-pərəst idi. Böyük Allaha küfr edirdi.¹

Bu həmin cinayətkar, abırsız Həccacdır ki, Allahın bütün haramlarını ayaq altına qoymuşdur. Tarixçilər deyirlər ki, o, öldürməkdə, işkəncə verməkdə, pakları, müxlis möminləri, məxsusən Ali-Mühəmməd şüalərinin burun-qulaqlarını kəsməklə həddini aşmışdı. Ondan çəkdiklərini heç kəsdən çəkməmişdilər.

İbni Qüteybə öz tarixində deyir: Həccac bir gündə yetmiş neçə min nəfəri öldürmüşdü. İş o yerə çatmışdı ki, qan məsciddən küçüyə axırdı.²

Termizi öz "Səhih"ində yazır: Həccacın öldürdüyü – əl-qolunu bağlayıb – adamları saydıqda gördülər ki, yüz iyirmi min nəfərdən çoxdur.³

İbni Əsakir öz tarixində Həccacın öldürdüklerini sayandan sonra yazır: O öləndən sonra zindanında səksən min nəfər adam tapdılar ki, onların otuz mini qadın idi.⁴

Həccac özünü böyük Allaha oxşatmışdı. Zindanların yanından keçdiyi zaman zindandakıların fəryadlarını eşitdikdə, onlara deyirdi: "İtilib gedin, mənimlə danışmayın."

Bu həmin Həccacdır ki, Allah Peyğəmbəri dünyadan getməmişdən qabaq onun barəsində xəbər vermişdi: "Səqifə qəbiləsində bir yalançı və virançı vardır." Təəccüb burasındadır ki, bu hədisin ravisi Abdullah ibni Ömər in özüdür.

¹ "Tarixi ibni Əsakir".

² "Tarixi xüləfa", İbni Qüteybə, 2-ci cild, səh. 26.

³ "Səhihi Termizi", 4-cü cild, səh. 433.

⁴ "Tarixi ibni Əsakir", 4-cü cild, səh. 249.

Bəli, Abdullah ibni Ömər Peyğəmbərdən sonra yer üzünün ən yaxşı adamının beyətini tərk edib ona kömək etmədi. Onunla namaz qılmadı. Allah da onu rüsvay etdi. O, Həccacın yanına gedib dedi: Allah Rəsulundan eşitmişəm ki, buyurub: Hər kəs beyət etməmiş dünyadan gedərsə, cahiliyyətdə ölənlər kimidir. Həccac da onu rüsvay edərək ayağını onun əlinə veridi və dedi: “Əllərim məşğuldur, ayağımla beyət et.” Bəli, o, kafir Həccaca, onun qoşun başçısı, xəvariclərdən Nəcdət ibni Amirə iqtida edib namaz qıldı.¹

Şeksiz, Abdullah ibni Ömər bunların arxasında namaz qılmağı seçdi. Çünki onların hər namazdan sonra Əli (ə)-a lənətlərini eşidəndə ürəyinə rahatlıq gəlir, xatiri xoş olurdu.

Elə buna görə də əhli-sünnət və camaatın fiqhində yaxşı insana və cinayətkara, möminə və fasiqə iqtida edib namaz qılmağa icazə verilmişdir. Bu icazələrində də öz rəhbərləri, məzhəblərinin fəqihi Abdullah ibni Ömər in kafir Həccacın, xəvaricdən olan Nəcdət ibni Amirin dalında qıldığı namazı dəlil gətirirlər!

Amma Peyğəmbərin buyurduğu: “Camaatın namazını boynuna götürən imam Allahın kitabının oxunmasını hamıdan yaxşı bilməlidir. Əgər Quranı bilmədə bərabərdirlərsə, sünnəti daha yaxşı bilən, əgər sünnətdə birdirlərsə, hicrətdə qabaq olan, əgər hicrətdə

¹ “Ət-təbəqatul-kubra”, İbni Səd, 4-cü cild, səh. 149; “Əl-mühəllə”, İbni Həzm, 4-cü cild, səh. 213.

bərabərdirlərsə, İslamda hər kəs qabaqdırsa o, imam olmalıdır”¹ – hədisinə etina etmirlər.

Hədisdə sadalanan bu dörd “Quranı əzbər bilmək, sünnəti bilmək, hicrətdə qabağa düşən, İslamı qəbul etmədə birinci olma” sifətin heç biri İbni Ömər bəyət etdiyi, iqtida edib namaz qıldığı adamlarda olmamışdır. Bu sifətlərin heç biri Müaviyə, Yezid, Mərvan, Həccac və xarici Nəcdə də yox idi.

Bu, Peyğəmbərin sünnətlərindən biridir ki, Abdullah ibni Ömər onunla müxalifətçilik etmiş və onu kənara qoymuş, əksinə əməl etmişdi. Peyğəmbər (s)-in pak itrətinin rəhbəri, yəni Əli (ə)-1 – ki, deyilən bütün sifətlərin onda olmasından əlavə daha bir çox fəzilətli sifətlərə malik idi – başlamış, ona arxa çevirərək fasiq, xəvaric, dinsiz, Allah və Peyğəmbər düşmənlərinə üz tutub onlara namazında iqtida etmişdi!

Əhli sünnət və camaatın fəqihisi Abdullah ibni Ömər Allah kitabı və Peyğəmbərin sünnəsi ilə çoxlu müxalifətçiliyi olmuşdur. Əgər onları bir yerə yığsaq, böyük bir kitab alınar. Amma biz burada onların səhih kitablarından bir neçə nümunə qeyd etməklə kifayətlənib, bu yolla onların ixtiyarında bir qədər dəlil qoymuş oluruq.

ABDULLAH İBNİ ÖMƏRİN KİTAB VƏ SÜNNƏ İLƏ MÜXALİFƏT ETMƏSİ

Uca Allah öz əzəmətli kitabında buyurur:

¹ “Səhihi Müslüm”, 2-ci cild, səh. 133; “Səhihi Termizi”, 1-ci cild, səh. 495; “Sünəni ibni Davud”, 1-ci cild, səh. 159.

فَقَاتِلُوا آلَ ابْنِ مَرْثَدَةَ حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ

“Allahın əmrinə qayıdana kimi tüğyan etmiş kəslə vuruşun!”¹

Peyğəmbər (s) buyurub:

“Ey Əli! Sən məndən sonra əhdini sındıranlarla (nakəsin), zülmkarlarla (qasitin), qiyamçılarla (mariqin) vuruşacaqsan.”

Abdullah ibni Ömər Quranın aşkar əmrləri və Peyğəmbərin sünnəsi ilə müxalifətçilik edir. Eləcə də Əli (ə)-la çiyin-çiyinə döyüşən, ümmətin icmasını təşkil edən ənsar və mühacirlə müxalifətçilik edərək öz şəxsi nəzəri ilə deyir: Mən fitnədə vuruşmaram. Hər kəs qalib gəlsə, onun arxasında namaz qılacağam.²

İbni Həcər yazır ki, Abdullah ibni Ömər əqidəsi bu idi ki, fitnə olduğu zaman müharibəyə qoşulmaq lazım deyildir. Baxmayaraq ki, o iki tərəfdən biri haqq, digəri də batil olmuş olsuna.³

Allaha and olsun, Abdullah ibni Ömər işi təəccüblüdür! Bir dəstənin haqq, digər dəstənin batil olmasına baxmayaraq, yenə də Allahın əmrini qəbul, haqqa kömək etmək və batili öz yerində belə oturtmaq üçün yerindən tərpənmir. Hər kim qalib gələrsə, batil belə olmasına baxmayaraq, arxasında namaz qılır. Necə ki, əməldə də bunu göstərmişdir.

Müaviyə qalib gəlib İslam ümmətinə sahib oldu. Buna baxmayaraq İbni Ömər onunla beyət edir və arxasında namaz qılır. Müaviyənin cinayət və böyük

¹ “Hücurat” surəsi, 9-cu ayə.

² “Ət-təbəqatul-kubra”, İbni Səd, 4-cü cild, səh. 110.

³ “Fəthul-bari”, 13-cü cild, səh. 39.

günahlar etməsinə diqqət etmir. Baxmayaraq ki, bunların hamısını bilirdi.

Zalımlar, batil əhli haqq əhlinə, yəni Əhli-beyt imamlarına qalib gəldilər. İslama qarşı müharibə aparmışlar, azad olanlar, xainlər, yolunu azmışlar zülm və vəhşiliklə hakimiyyətə başladılar.

İbni Ömər haqqı tamamilə boşladı. Tarix onun Əhli-beyti himayət etməsini, onlarla bir olmasını qeyd etməmişdir. Baxmayaraq ki, Əhli-beyt (ə)-ın beş imamı ilə bir zamanda yaşamışdı. Onlardan heç birinə iqtida edərək namaz qılmamış, bir hədis belə onlardan rəvayət etməmişdir. Onların fəzilətini də etiraf etməmişdir.

Biz bu kitabın on iki imam barədə olan fəslində onun on iki xəlifə barəsində nəzərini bildik. Onun fikrinə görə, “Əbu Bəkr, Ömər, Osman, Müaviyə, Yezid, Səffah, Salam, Mənsur, Cabir, Mehdi, Əmin və Əmirul-Əsbin xilafəti düzdür. Bu on iki nəfərin hamısı Bəni Kəb ibni Luidəndir. Onlar hamıdan layiqdirlər və onlar kimisi ola bilməz!”¹

Onların arasında Peyğəmbər (s)-in “nicat gəmisini”, “Quranın bərabəri” adlandırdığı, itrətindən olan Əhli-beyt imamlarından bir nəfər də olsa, görürsünüzmü?!

Elə buna görə də əhli-sünnət və camaatın yanında onların heç bir yeri yoxdur. Onların imam və xəlifələri arasında bir nəfər də olsun Əhli-beyt imamlarından yoxdur.

¹ “Tarixi Süyuti”, “Kənzül-ümmal”, “Tarixi ibni Əsakir” və “Zəhəbi”; ünvanlarla tanış olmaq üçün bu kitabın “on iki xəlifə” fəslinə müraciət edin.

Bu, Abdullah ibni Ömər in kitab və sünətlə müxalifətçilik halıdır. Amma onun xəbərsizliyi və nadanlığı barədə söz isə daha çoxdur:

O cümlədən, Peyğəmbər (s)-in qadınlara ehram vaxtı tikili ayaqqabı geymələrinə icazə verməsidir. İbni Ömər isə bu işin haram olmasına fətva verirdi.¹

O cümlədən, Peyğəmbər (s)-in, Əbu Bəkrin, Ömər in, Osmanın və Müaviyənin zəmanəsində öz əkin yerlərini kirayə verirdi. Axırı ki, səhabələrdən biri onun üçün hədis söyləyib Allah Peyğəmbərinin bu işi haram buyurmasını dedi.²

Bəli, bu həmin əhli-sünnə və camaatın fəqihidir ki, əkin yerinin kirayə verilməsinin haram olmasını bilmir. Sözsüz, uzun zaman boyunca o işin caiz olmasına dair fətva vermişdir. Bu vaxt Peyğəmbərin zəmanəsindən Müaviyənin zəmanəsinə qədər düz əlli il keçirdi.

Digər məsələdən biri Aişənin onunla müxalifət etdiyi “öpüşün dəstəməzi batil etmə” məsələsidir.

Onun başqa fətvalarından biri də “ölüyə – ailəsinin ona ağıladığına görə – əzab verilməsidir. Bunlardan əlavə, sübh azanı, ayın iyirmi doqquz gün olması və bir çox başqa məsələlərdə onunla müxalifətçilik etmiş, nəzərini batil saymışdı.

Bunlardan əlavə, iki şeyxin, yəni Buxari və Müslümün öz “Səhih” kitablarında sənədlə gətirdiyidir ki; Abdullah ibni Ömərə deyildi: Əbu Hüreyrə deyir: Allah Peyğəmbərindən eşitdim ki, buyururdu: Hər kəs

¹ “Sünəni ibni Davud”, 2-ci cild, səh. 166-167; “Sünəni Beyhəqi”, 5-ci cild, səh. 51; “Müsəni Əhməd”, 2-ci cild, səh. 29.

² “Səhihi Buxari” və “Səhihi Müslüm”, 5-ci cild, səh. 21.

cənazənin ardınca getsə, bir qirat (dinarın altıda birinin dördə biri) əcri vardır.

İbni Ömər dedi: “Əbu Hüreyrə çox danışır.” Aişə Əbu Hüreyrənin sözünü təsdiq edib dedi: Mən Peyğəmbərdən bunu buyurmasını eşitmişəm.

İbni Ömər dedi: Elə isə biz çoxlu qiratlar əldən vermişik.¹

Ömər ibni Xəttabın öz oğlu haqqında verdiyi şəhadət onun üçün kafidir. O, ölüm yatağında olduğu zaman yaltaqlardan biri dedi: “Abdullah ibni Öməri öz canişinin təyin et.”

Ömər ona dedi: Arvadına tələq verməyi bacarmayan bir kəsi nə cür öz canişinim qoyum?

Bu həmin İbni Ömərdir! Heç kəs onu atasından yaxşı tanımır.

Öz ağası Müaviyəyə xidmət edərək söylədiyi yalan rəvayətlər daha çoxdur. Məsəl üçün, biz bu hədisi qeyd edirik: Peyğəmbər buyurdu: “Behişt əhlindən biri sizə tərəf gəlir.” Bundan sonra Müaviyə gəldi. Onun sabahı günü buyurdu: “Behişt əhlindən olan bir kişi sizə tərəf gəlir”, yenə də Müaviyə gəldi. O birisi gündə də belə bir şey buyurdu, (yenə də) Müaviyə gəldi!!!

Və deyir: “Ayətül-kürsü” nazil olduğu zaman Allah Peyğəmbəri Müaviyəyə buyurdu: Onu yaz.

Müaviyə dedi: Yazsam, hədiyyəm nədir?

Həzrət buyurdu: Hər kəs oxusa, sənə də savabı çatacaq.

Və deyir: Müaviyə qiyamət günü qaldırıldığı zaman dərisi iman nurundan olacaq.

¹ “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, “cənazə” kitabı, “cənazələrin ardınca getmənin fəziləti” babı, səh. 89.

İbni Ömər üç dəfə üç gündə ardıcıl olaraq Müaviyənin əhli behişt olmasına təkid edir. Qiyamət günü bütün insanlar ayaqyalın, lüt qaldıqları zaman Müaviyə onların hamısından üstündür?! Çünki iman nuru ilə bürünmüş halda gələcəkdir!! Oxu, təəccüb et!

Budur Abdullah ibni Ömər və onun elmi məqamı! Budur onun fiqhi və Allah Kitabı və Peyğəmbər sünnəti ilə müxalifətçiliyi! Bu onun Əmirəl-möminin və Peyğəmbərin pak itrətinə olan imamlarla düşmənçiliyi! Bu da onun Allah, Peyğəmbər və insaniyyət düşmənləri ilə dostluğu və yaxınlığı!

Görəsən bu gün əhli-sünnət və camaat bu həqiqəti başa düşürlərmi? Bilirlərmi ki, Mühəmməd (s) sünnəsi təkcə Peyğəmbərin pak itrətinə itaət edənlərdədir, yəni imamiyyə şialərində!

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمُ الْفَائِزُونَ

“Cəhənnəm əhli və behişt əhli bir deyildirlər. Yalnız behişt əhli feyzə çatandır.”¹

12-ABDULLAH İBNI ZÜBEYR

Atası Cəməl müharibəsində öldürülmüş Zübeyr ibni Əvamdır. Cəməl müharibəsi Peyğəmbər sünnəsində “nakəsin” müharibəsi ilə məşhurdur.

Anası Əbu Bəkr ibni Əbu Qühafənin qızı, xalası isə Əbu Bəkrin qızı Aişə – Peyğəmbərin zövcəsidir. O, imam Əli (ə)-in böyük düşmənlərindən idi.

Ola bilər babası Əbu Bəkrin xilafəti və xalası Aişə ilə iftixar edirdi. O iki nəfərdən kin-küdurəti irs

¹ “Həşr” surəsi, 20-ci ayə.

aparmış və onunla da böyümüşdü. İmam Əli (ə) Zübeyrə buyururdu: “Biz səni həmişə Əbdülmüttəlibin uşaqlarından sayırdıq, amma fərsiz oğlun böyüdükdən sonra bizim aramıza ayrılıq saldı.”

Cəməl müharibəsinin fəal ünsürlərindən olub, birbaşa o müharibəyə başçılıq etməsi məşhurdur. Aişə onu camaat namazında imam durmağa göndərmişdi. Əlbəttə bu iş Təlhə və Zübeyri kənara qoyandan sonra olmuşdu. Çünki onların hər ikisinin bu işə tamahı olduğuna görə bir-biri ilə mübahisəyə başlamışdılar.

Həmçinin deyirlər ki, o, xalası Aişə üçün əlli nəfər gətirərək bu yerin “Həvəb suyu” olmamasına şəhadət vermişdi. O da müharibə üçün öz yoluna davam etmişdi.

Abdullah o kəsdir ki, atasını qorxaqlıqda ittiham etmişdi. Əli (ə) Zübeyrin yadına Peyğəmbər (s)-in hədisini salandan sonra, oğlu müharibədən çəkinməsinə görə onu danlamışdı. Onun danlağı həddini aşanda atası dedi: Sənə nə olubdur? Sən nə qədər də pis və nəhsövladsan.¹

Deyirlər ki, o, atasını durmadan danlayaraq döyüşə vadar edirdi. Axırı o da çarəsiz qalıb Əli (ə)-in qoşununa hücum etdi və öldürüldü. Beləliklə, onun haqqında deyilən “sən nə pis və nəhs övladsan” sözü düz çıxdı.

Bu rəvayəti seçməkdən hədəfimiz budur ki, həm Zübeyrin və həm də fərsiz oğlu Abdullahın kinli ruhiyyəsi ilə düz gəlir. Zübeyrin asanlıqla döyüş meydanından çəkilib Təlhə və Bəsrədən gəlmiş nökər

¹ “Tarixi ibni Əsum”, 2-ci cild, səh. 311; “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hədid, 2-ci cild, səh. 166.

və xidmətçilərinə arxa çevirməsi mümkün deyil. Zövcəsinin bacısı Ümmül-möminini ölümün çənginə tək buraxması ağılasığmazdır. Əgər o da bu işi görmüş olsaydı, onlar, məxsusən oğlu Abdullah onu tək qoymazdı.

Tarixçilər Abdullah ibni Zübeyrin Əli (ə)-ı söyüb lənət deməsini qeyd etmişlər! O deyirdi: “O alçaq kişi – hədəfi Əli idi– sizin yanınıza gəldi.” Bəsrə camaatının arasında nitq söyləyib onları döyüşə həvəsləndirərək dedi: “Ey camaat! Əli haqq üzərinə xəlifə olan məzlum Osmanı öldürdü. Sonra sizə qalib gəlmək üçün qoşun hazırladı. Bəs siz də kişi olun, xəlifənin qanını almağa qalxın. Öz ailə və nəsəbinizi müdafiə edin. Bilin ki, Əli (ə) sizə qalib gəlsə din, və dünyamızı aradan aparacaqdır.

Onun Bəni Haşim, məxsusən Əli (ə)-la düşmənçiliyi elə bir həddə çatmışdı ki, qırx cümə Həzrət Mühəmməd (s)-ə salavat göndərməkdən çəkinib deyirdi: Məni bu işdən çəkindirən təkə bir şeydir, o da bəzi kişilərin bu işlə lovğalanmasıdır.¹

Bir kəsin düşmənçiliyi elə bir həddə çatır ki, Peyğəmbər (s)-ə salavat göndərməyi boşlayır. Belə olduqda, daha onu danlamağa ehtiyac yoxdur. Xalqa yalan deyib, bütün pislikləri imam Əli (ə)-a nisbət verməsi də adi bir haldır. Bəsrədə camaat üçün oxuduğu xütbədə eşitdiniz ki, deyir: Allaha and olsun, əgər Əli sizə qalib gəlsə, din və dünyanızı aradan aparacaqdır.

¹ “Tarixi Yəqubi”, 2-ci cild. səh. 161; “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, İbni Əbil-hədid, 4-cü cild, səh. 61-62.

Bu, Abdullah ibni Zübeyr tərəfindən deyilmiş yalan və böyük bir töhmətdir. Haqqa onun qəlbində yer yoxdur. Dediymizə şahid Əli (ə)-ın onlara qalib gələrək çoxlarını, o cümlədən Abdullah ibni Zübeyrin özünü əsir tutmasıdır. Həzrət Əmirəl-möminin onların hamısını bağışlayıb azad etdi. Aişəyə də hörmət edib əziz saxladı. Onu evinə – Mədinəyə yola saldı. Ətrafında olanlara icazə vermədi ki, onlardan qənimət alıb, onları kənz və nökar kimi tutsunlar. Yaralıları öldürməyə icazə vermədi. İş o yerə çatdı ki, qoşunda ona qarşı şəkə yarandı, az qaldı ki, ona qarşı qiyam etsinlər.

Əli (ə) Peyğəmbərin sünnəsi və Allahın kitabına hamıdan aqah idi. Ondan savayı heç kəs bu ikisini onun kimi bilmirdi. Elə buna görə də onun dəstəsində olan bəzi münafıqlar qəzəblənib camaatı ona qarşı təhrik edərək dedilər: “Bu necə olan işdir? Onlarla müharibə etmək olur, amma qadınları bizə haramdır?” Belə ki, döyüşçülərdən bir çoxu təsir altına düşdülər. Amma Həzrət Quranla onlar üçün dəlil gətirib buyurdu: “Püşk atın, görün hansınız – ananız Aişəni almağa hazırsınız!?” Bu vaxt Həzrətin düz deməsini başa düşdülər. Dedilər: “Allah bizi bağışlasın, biz səhv etdik, sən düz dedin. Abdullah ibni Zübeyrin sözü yalan və aşkar töhmətdir.” Əli (ə)-la düşmənçiliyi onun gözünü və ürəyini kor etmişdi. İmandan uzaq düşmüşdü. İbni Zübeyr bundan sonra da tövbə etmədi. Bu müharibədən lazımı ibrət almadı!

Bəli! Yaxşılığa pisləklə cavab verdi. Bəni Haşim, məxsusən pak itrətin rəhbərliyi ilə düşmənçiliyi daha

da çoxaldı. Onları susdurub aradan aparmaq üçün əlindən gələni əsirgəmədi.

Tarixçilər yazırlar ki, imam Əli (ə) şəhid olandan sonra o ayağa qalxaraq xalqı özünə tərəf dəvət etdi. Özünü Əmirəl-möminin adlandırdı. Xalq onun ətrafına yığıldı. Bu vaxt imam Əli (ə)-ın oğlu Mühəmməd ibni Hənəfiyyəni, imam Həsən ibni Əlini və daha on yeddi nəfər Bəni Haşim cavanlarını zindana saldı. Onların hamısını yandırmaq istədi. Zindanın qapısına çoxlu odun yığırdı və onları yandırdı. Əgər Muxtarın qoşunu vaxtında yetişib odu söndürməsəydi, İbni Zübeyr öz arzusuna çatardı.¹ Mərvan ibni Həkəm Həccacın başçılığı ilə qoşun göndərdi. Onu mühasirə edib öldürdülər və hərəmdə (Məkkədə) dardan asdılar.

İbni Zübeyrin həyatı bu cür başa çatdı. Necə ki, atasının həyatı da elə bu cür sonra çatmışdı. Hər ikisi dünya və rəislik arzusunda idilər, özlərinə beyət almış, onun üçün döyüşmüşdülər. Öldürüb-öldülər, amma arzularına çatıb bilmədilər.

Abdullah ibni Zübeyrin fiqhi də tamamilə Əhli-beyt (ə) fiqhinin əksinədir. Məsələn, müvəqqəti ailə qurmanın haram olması məsələsini götürək. Bir gün Abdullah ibni Abbasa dedi: Ey kor! Əgər bu işi görsən, səni daş-qalaq edərəm.

İbni Abbas ona cavab verib dedi: Mənim gözüüm kordur, amma sənin isə qəlbin. Əgər müvəqqəti ailə

¹ “Tarixi Məsudi”, 3-cü cild, səh. 76-77; “Nəhcül-bəlağənin şərh”, İbni Əbil-hədid”, 20-ci cild, səh. 127-128.

qurmanın halal olmasını bilmək istəyirsənsə, anandan soruş.¹

Bu barədə sözü uzatmaq istəmirəm. Təkcə hədəf İbni Zübeyrin inadını, hər şeydə, hətta fiqhi məsələlərdə (ki, elə də xəbərdar deyildi,) müxalifətçiliyini aşkar edib açıqlamaq idi.

Bunlar hamısı getmiş, ümməti isə qan dəryasında və çaşqınlıq okeanında başlı-başına buraxmışlar. Onların çoxu haqq və batili bir-birindən ayıra bilmirlər. Təlhə, Zübeyr və Səd ibni Vəqqas özləri buna etiraf etmişlər.

Yalnız Əli ibni Əbi Talib (Allahın salamı ona olsun!) Yeganə şəxsdir ki, Allah nişanələri ilə yolu tapmış, haqqda bir an belə olsun, şəkk etməmişdir. Həmişə haqla qədəm-qədəm hərəkət etmişdir. Daha doğrusunu desək, haqq həmişə onunla olmuşdur.

Xoş olsun o kəsin halına ki, ona itaət edir, onu özünə rəhbər bilir. Allah Peyğəmbəri buyurmuşdur: Sən ey Əli 10 sənin şüalərin qiyamət günündə nicat tapanlardır.²

أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ
يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

“Haqqa tərəf hidayət edən itaət olunmağa daha layiqdir, ya özü yolu tapa bilməyən, hidayətə ehtiyacı

¹ İbni Abbas qocaldığı zaman kor olduğuna görə ona kor deyir. Amma “anandan soruş” deməsinə gəldikdə isə, ona görədir ki, Zübeyr Əsma ilə müvəqqəti ailə qurmuş və Abdullah həmin müvəqqəti ailə qurmadan, yəni siğədən dünyaya gəlmişdi. Abdullah anasından soruşduqda, anası dedi: Sənə demədimmi ki, Abdullah ibni Abbasla söz güləşdirmə. Ərəblərin eybini o hamıdan yaxşı bilir.

² “Əddurrul-mənsur fit-təfsiri bil-məsur”, Cəlaləddin Süyuti, 8-ci cild, səh. 159. (“Bəyyinə” surəsinin təfsiri.)

olan şəxs? Sizə nə olmuşdur, nə cür hakimlik edirsiniz? ”

ŞİƏNİN NƏZƏRİNDƏ PEYĞƏMBƏR (S)-İN SÜNNƏSİ QURANLA MÜXALİF DEYİLDİR

Şiə və əhli-sünnət əqidini araşdırdıqdan sonra məlum olur ki, şiə özünün bütün fiqhi hökmlərində yalnız Qurani-kərimə və Peyğəmbərin sünnəsinə müraciət edirlər. Quranı birinci, Peyğəmbərin sünnəsinə isə ikinci yerdə qərar verirlər. Yəni sünnəni Quranın nəzərinin altında qərar verir, onu Quranla üzbəüz qoyurlar. Hər bir şey Quranla düz gəlirsə, qəbul edir, hər şey müxalif olursa, ondan əl götürürlər.¹

Şiələr bu barədə imamların cədlərindən – Peyğəmbərdən olan rəvayət əsasında Əhli-beyt imamlarının əmrlərinə əməl edirlər. Peyğəmbər (s) buyurur: Məndən sizə hədis yetişdiyi zaman, onu Allahın Kitabı ilə tutuşdurun. Onunla düz gəldiyi zaman əməl edin, düz gəlmədiyi zaman onu divara vurun (kənara qoyun).

İmam Cəfər Sadiq (ə) dəfələrlə buyurmuşdur: Quranla düz olmayan hər hədis boş sözdür, (Peyğəmbərin sözü deyil).

“Üsuli-kafi” kitabında gəlmişdir: Peyğəmbər (s) Minada camaat üçün nitq söyləyib buyurdu: “Ey camaat! Məndən eşitdiyiniz hər şey Allah Kitabı ilə düz

¹ And olsun ki, bu çox məntiqli sözdür, yolu bütün yalançı mühəddislərin üzünə bağlayır. Peyğəmbər (s)-in bezar olduğu şeyləri ona nisbət vermənin qarşısını alır.

gələrsə, onu mən demişəm, məndən eşitdiyiniz hər bir şey Allahın kitabı ilə düz gəlməzsə, onu mən deməmişəm.”

Şiə bu möhkəm təməl üstündə öz fiqh və əqaidini bina etmişdir. Hər bir hədis – səhih sənədə malik olmuş olsa da belə, bu tərəzilə və Allahın Kitabı ilə (ki, heç bir batilin ona yolu yoxdur) düz gəlməlidir.

Başqa İslam firqələrinin arasında yalnız imamiiyyə şiiələri bu şərti qəbul etmişlər. Məxsusən rəvayətlər bir-birlərilə zidd olduqda, bundan istifadə edirlər. Şeyx Müfid “Təshihul-etiqaq” kitabında deyir: Uca Allahın kitabı bütün hədis və rəvayətlərdən irəlidir. Hədisin düz olmasında və ya olmamasında ona müraciət olunur. Quran hər nəyə hökm edirsə, o, haqdır, ondan başqa heç bir şey.

Beləliklə, hədisi Quranla üzləşdirmək yalnız şiiyə aiddir. Elə bu üzləşdirmə şiiəni bir çox əqli və fiqhi məsələlərdə əhli-sünnədən ayırır.

Mühəqqiq şiiənin bütün şəri hökmlərinə və əqaidə aid olan məsələlərinə Allah kitabından şahid tapır. Bunun ziddinə olaraq əhli-sünnət və camaatdan çoxlu əqli və şəri hökmlər tapa bilər ki, Quranın aşkar nəssi ilə müxalifdir. Biz sizin üçün tezliklə bu haqda dəlil və nişanələr sayacağıq.

Beləliklə, mühəqqiq daha bir məsələ ilə yaxından tanış ola bilər ki, o da şiiənin öz kitablarının heç birini yüz faiz “düz və səhih” bilməməsidir. Elə buna görə də kitablarının heç birini Quranla bərabər tutmurlar. Əhli-sünnət və camaata gəldikdə isə, onlar “Səhihi Buxari” və “Səhihi Müslüm”ün bütün hədislərini düzgün

bilirlər. Amma həqiqətdə onların arasında yüzlərlə hədis vardır ki, Allahın Kitabı ilə ziddir.

Ola bilər bu özü də bu məzhəbin xəlifələrinin rəftarından götürülmüş olsun. Əhli-sünnət və camaat o kəslərin yolunu tutdular ki, Quran və sünnətlə tanış olmamış, ya da bilmiş, amma onların xilafına olan şəxsi ictihad və nəzərlərinə əməl etmişlər. (Keçən bəhslərdə bir miqdar onların dəlillərindən bəhs olundu.)

Amma imamiyyə şüələri Peyğəmbərin pak itrətinə itaət edirlər (ki, Quranın təfsirçiləridirlər). Onunla müxalifətçilik və onda ixtilaf etmirlər.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

“Öz Allahından aşkar dəlili və arxasınca şahidi olan (yaxşıdır, yoxsa özgələri)? Ondan əvvəl Musanın kitabını rəhbər və rəhmət ünvanında göndərdik ki, onlar ona iman gətirirlər və bu hizblərdən ona kafir olanın yeri atəşdir, Onda heç şəkk etmə ki, haqq olan Allah tərəfindəndir, amma insanların çoxu iman gətirmirlər.”¹

QURAN VƏ SÜNNƏ ƏHLİ-BEYTİN YANINDA

İmamiyyə şüələrinin Quranı sünnətdən qabaq və eyni zamanda onu sünnənin qoruyucusu bildiklərini başa düşdükdən sonra diqqət yetirməliyik ki, əhli-

¹ “Hud” surəsi, 17-ci ayə.

sünnət və camaat düz onun əksini fikirləşirlər, yəni sünnəni Qurandan qabaq və Quranın qoruyucusu bilirlər.

Buradan özlərini “əhli-sünnə” adlandırmalarının dəlili ələ gəlir. Dediymiz həqiqət deyildirsə, bəs niyə görə özlərini əhli-Quran və sünnə adlandırırlar. Məxsusən öz kitablarında qeyd etmişlər ki, Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: “Mən sizin aranızda Allahın Kitabını və öz sünnəmi qoyuram.”

Buradan sözümlərin əsl səbəbi aydın olur. Sünnə onların nəzərində Qurana hakimdir. Bu doğrudan da təəccüblüdür. Onlar Quranla müxalif əməl etmiş, öz əməlləri ilə ünsiyyət tapmış, hakimlər də bu işlərə onları vadar etmişlər. Öz işlərini düzgün göstərmək üçün hədislər düzəldərək yalandan Peyğəmbər (s)-in adı ilə bağlamışlar. Düzəltmələri hədislər Quranın hökmləri ilə müxalif olduğu üçün sünnənin Qurana hakim olmasını ya Quranı nəsx etməsini söyləmişlər.

Hər müsəlmanın gündə neçə dəfə yerinə yetirdiyi çox aydın bir misal gətirirəm. O da hər namazdan qabaq alınması lazım olan dəstəmaz məsələsidir. Quranda gəlmişdir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ
إِلَى الْكَعْبَيْنِ

“Ey iman gətirənlər! Namaz üçün qalxdığınız zaman üzlərinizi, əllərinizi dirsəyə qədər yuyun, baş və ayaqlarınıza ayaq çıxığına qədər məsh çəkin.”¹

¹ “Maidə” surəsi, 6-cı ayə.

İstər “nəsb” və istərsə də “cərr” halında oxunmasına baxmayaraq bundan öncə qeyd etdiyimiz kimi, Fəxri Razi – ərəb dili üzrə əhli-sünnə və camaatın ən məşhur alimlərindəndir – deyir: Hər iki cür oxunmasına baxmayaraq, məsh etmək vacibdir.¹

Həmçinin İbni Həzm deyir: “Ərcul” kəlməsində olan “lam” hərfini istər kəsə ilə oxuyaq, istərsə də fəthə ilə, hər iki halda “rüüs” kəlməsinə ətf olunmuşdur. Belə olduqda, ya ləfzinə ətf olub, ya da mövzusuna. Başqa bir şey caiz deyildir.²

Fəxri Razi Quranın məshi vacib etməsinə etiraf etməsinə (hər iki qıraətdə) baxmayaraq, öz sünnü məzhəbinə təəssübkeşlik etmiş və demişdir: Amma sünnə “ğəsl” (yumağı) gətirmişdir, o da Quranı nəsx edir (hökmünü batil edir).³

Bu onların xəyal etdiyi sünnədən bir nümunədir ki, Qurana hökumət, ya da onu nəsx edir. Bundan başqa bir çox başqa nümunələr də vardır. Düzəldilmiş çoxlu rəvayətləri Allahın hökmünü batil etməyə dəlil gətirirlər. Peyğəmbər (s)-in onu nəsx etdiyini iddia edirlər.

Biz “Maidə” surəsində nazil olmuş dəstəmaz ayəsinə diqqət etsək, (Quranın axıncı nazil olmuş surəsidir) görürük ki, deyirlər: Peyğəmbər (s) dünyadan getməmişdən iki ay qabaq bu ayə nazil olmuşdur. Belə olduqda, bəs Peyğəmbər nə cür və nə zaman dəstəmaz hökmünü nəsx etmişdir?! Peyğəmbər iyirmi üç ili məshlə keçirmişdir. Hər gün beş dəfə o bu işi görürdü.

¹ “Təfsiri Kəbir”, Fəxri Razi, 11-ci cild, səh. 161.

² “Muhəllə”, İbni Həzm, 2-ci cild, səh. 56.

³ “Təfsiri Kəbir”, Fəxri Razi, 1-ci cild, səh. 161.

Bu heç cür ağıla sığmır ki, dünyadan getməmişdən iki ay qabaq nazil olmuş bu ayə ilə “Vəmsəhu birüsusikum və ərculəkum” – Quranın xilafına əməl edərək ayağını yumağa başlasın? Bu sözə heç kəs inanmaz.

Bundan əlavə, camaat bu cür Peyğəmbəri necə qəbul etsin və sözünü eşitsin ki, özü buyurur: “Bu Quran ən möhkəm yola dəvət edir” və yenə də onun əksinə əməl edir? Bunu ağıl qəbul edərmidi? Ya da müxaliflər, müşriklər və münafiqlər ona deyəcəklər: Əgər özün onun xilafına əməl edirsənsə, nə cür bizi ona itaətə məcbur edirsən? Belə bir halda Peyğəmbər zəhmətə düşər, onların cavabını verə bilməz.

Biz də bu iddianı (ki, həm əql və həm də nəql onu qəbul etməkdən çəkinir) qəbul etmirik. Kitab və sünnəni qəbul edən hər kəs də bu iddianı qəbul etməyəcəkdir.

Amma əhli-sünnət və camaat (ki, həqiqətdə həmin Bəni Ümyyəyə hakimləri və onların ardıcıllarıdır), keçən bəhslərdə qeyd olunduğu kimi, Peyğəmbərin dilindən hədis düzəltməyə başladılar. Bu yolla azmış rəhbərlərinin nəzər və ictihadlarını düz göstərməyə çalışırdılar. Əvvəl onlara şəri icazə verirdilər. Bundan əlavə, əgər aşkar rəvayətlər qarşısında ictihad etmiş olsalar, Peyğəmbərin Quranın aşkar dəlilləri qarşısında ictihad etməsini bəhanə gətirərdilər. Beləliklə, bidət əhli yalandan Peyğəmbərə itaət etmələrini bəhanə gətirərək şəri dəlillərlə olan müxalifətçiliklərini örtbasdır edirlər!

Keçən bəhslərdə möhkəm dəlillərlə Peyğəmbərin bir gün belə olsun, öz şəxsi nəzərinə əməl etməməsini

dedik. Həmişə Allah vəhyinin nazil olmasını gözləyirdi. Quran buyurur:

لَتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ

“Ki, camaat arasında Allah göstərdiyi kimi hökm edəsən.”¹

**وَإِذَا تُلْتَمَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا
أَنْتَ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ
تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ
رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ**

Yəni: “Bizim aşkar ayələrimiz onlar üçün oxunan zaman bizimlə (hesabla) üzbəüz qalacaqlarına imanları olmayanlar deyirlər: Bundan başqa Quran gətir, ya onu başqa bir şeyə çevir. De: Mən özüm onu dəyişdirə bilmərəm, mənə nazil olandan savayı başqa bir şeyə itaət etmirəm, doğrudan da əgər öz Pərvərdigarıma itaətsizlik etsəm, böyük günün əzabından qorxuram.”²

(Əgər özündən bir söz Allaha nisbət versə,) Allah bundan da şiddətli sözlə onunla nə edəcəyini deyərək qorxutmadımı? Nəçə ki, buyurur:

**وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ثُمَّ
لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ**

“Əgər (özündən) Bizə bəzi sözlər nisbət versə, sağ əlini ondan alarıq və boyun damarını kəsərik, sizlərdən heç biriniz onu saxlaya bilməzsiz.”³

Bu, Quran və o da Peyğəmbər (ki, əxlaqı Quran idi)! Amma əhli-sünnə və camaat¹ Əli ibni Əbi Talib və

¹ “Nisa” surəsi, 105-ci ayə və “Səhihi Buxari”, 8-ci cild, səh. 148.

² “Yunis” surəsi, 15-ci ayə.

³ “Haqqə” surəsi, 44-47-ci ayələr.

Əhli-beytlə düşmən olduqları üçün hər şeydə onlarla müxalifətçilik edirdilər. Onların düşmənçiliyi elə həddə çatmışdı ki, hər şeydə Əli və onun şüarları ilə müxalif idilər. Hətta bu işləri sünnə ilə müxalif olmuş olsa idisə də, ondan çəkinmirdilər.²

Məşhurdur ki, imam Əli (ə) Peyğəmbər (s)-in sünnəsini diri saxlamaq üçün hətta ahəstə qılınan namazlarda (zöhr və əsr) “bismillah”ı uca səslə deyərmiş. Onlardan bəzisi deyir: Bu iş namazda məkruhdur. Həmin bu sözü sair işlərdə, o cümlədən əlləri yana salmaqda, ya bir-birinin üstünə qoymaqda, duada, qunutda və gündəlik namazlara aid olan başqa əməllərdə əncam vermişlər.

Elə buna görə də Ənəs ibni Malik ağlayıb deyirdi: Allaha and olsun! Allah Rəsulunun namazında gördüyümü indi tapa bilmirəm. Sonra əlavə edib deyirdi: Onda çox dəyişiklik etmisiniz.

Təəccüblüdür, əhli-sünnə və camaatın tanınmış dörd məzhəbi bu barədə ixtilafli nəzərdə olduğu üçün onlar da bu ixtilafın qarşısında susmuş, onların ixtilaflarını rəhmət adlandıraraq heç bir mane onda görməmişlər.

Amma şüə bəzi məsələlərdə onlarla ixtilaf etdiyi zaman onu danlamış və etdikləri ixtilafı əzab adlandırmışlar. Onların rəhbərləri elm, əməl, fəzilət və məqamda Peyğəmbər (s)-in itrətindən olan pak

¹ Məqsəd Əli (ə) və onun övladları zamanında yaşayanlardır ki, əhli-sünnət və camaatı yaratmışlar.

² Bu barədə geniş danışib onların rəhbərlərinin söz və nəzərlərini “Düz danışanlarla birlikdə” kitabında qeyd etmişik.

imamlarla bərabər olmadıqları halda, yalnız onların fikirlərini qəbul edirlər.

Ayaqları yuma məsələsində deyildiyi kimi, Quranın və sünnənin¹ dəstəmazda ayaqlara məsh etməyi açıqlamasına baxmayaraq, bu məsələdə heç nəyi şüadən qəbul etmirlər. Bununla kifayətlənməyib onları Quranı dəyişdirmə və dindən çıxmada günahlandırırırlar.

Xatırlanması lazım olan ikinci məsələ həmin “mütə nikahı” məsələsidir. Quran bu məsələni qeyd etmiş, Peyğəmbərin sünnəsi isə təsdiqləmişdir. Amma Ömər ibni Xəttabın ictihadını ört-basdır etməkdən ötrü onu haram hesab edirlər. Yalandan hədis düzəldərək onu Peyğəmbər (s)-ə nisbət verirlər. Şüeni belə bir ailə qurmanı halal bildiyinə görə danlayırlar.

Həqiqətdə isə öz “Səhih” kitablarında belə bir ailə qurmanın Peyğəmbər (s), Əbu Bəkr və Ömər xilafətinin bir hissəsində (haram edənə qədər) olmasına və səhabələrin bu işi görmələrinə şəhadət verirlər. Bundan əlavə, özləri bu işin səhabələr arasında ixtilafı olmasını bildirərək, bəzilərinin onu halal və bəzilərinin onu haram deməsini qeyd edirlər.

Quranın aşkar ayələrini yalan bir hədislə nəsx etmə nümunələri daha çoxdur. Biz təkcə iki nümunə gətirməklə əhli-sünnət və camaatın məzhəbinin üstündən pərdə götürmək istədik. Oxucu buna diqqət yetirərək bilsin ki, onlar hədisi Qurana hakim bilir və etiraf edib deyirlər ki, sünnə Quranı nəsx edir!

¹ “Ət-təbəqatul-kubra”, İbni Səd, 6-cı cild, səh. 275.

Böyük sünnü alimi fəqih Abdullah ibni Müslüm ibni Qüteybə açıq-aşkar etiraf edir ki, hədis və rəvayətlər Qurani öz təsiri altında saxlayaraq onun hökmlərinə birbaşa dəxalət edir. Lakin Quran rəvayətləri bəyan etmək qüdrətinə malik deyil!!!¹

Əhli-sünnə və camaatın üsuli-din rəisi imam Əşəri deyir: Sünnə Qurani nəsx edir və ona hakimdir. Quran sünnəni nəsx etmir və onun üstündə hökuməti də yoxdur.

İbni Əbdül-Birr deyir: Əhli-sünnət və camaatın rəhbərlərindən biri olən imam Ovzai demişdir: Quranın sünnətə olan ehtiyacı, sünnənin Qurana olan ehtiyacından daha çoxdur!!²

Əgər qeyd olunan sözləri onların əqidəsi saysaq, onların Əhli-beytin nəzərləri ilə müxalif olması təbii olacaqdır. Əhli-beytin nəzərinə əsasən, Quran hədisə hakim olduğuna görə, hər bir hədis Quranla tutuşdurmalı və onunla ölçülməlidir. Lakin təbiidir ki, onlar Əhli-beyt imamlarından gəlib yetişən hədisləri qəbul etməyəcəklər, çünki bu hədislər onların məzhəbinin puçluğunu faş edir.

Beyhəqi “Dəlailun-nubuvvət” kitabında yazır ki, Peyğəmbər (s)-dən rəvayət olunmuş: “Sizə məndən hədis yetişəndə, onun Quranla tutuşdurun” hədisi batildir və düz deyildir. Belə ki, onun yalan olmasını hədis özü açıqlayır. Çünki Quranın özündə hədisin Quranla tutuşdurulması barədə heç bir nişanə yoxdur!!

İbni Əbdül-Birr Əbdürrəhman ibni Mehdidən nəql edir deyir: Həzrət Peyğəmbər (s)-dən rəvayət olmuş:

¹ “Sünəni Darəmi”, 1-ci cild, səh. 145.

² “Cameu bəyanil-elm”, 2-ci cild, səh. 191.

“Məndən sizə yetişən hər şeyi Allahın kitabı ilə müqayisə edin, əgər Allah Kitabı ilə düz gəlsə, mən onu demişəm, yox əgər Allah Kitabı ilə müxalif olsa, mən onu deməmişəm” – sözlərinin düzlüyü elm əhli üçün sabit olmamışdır. Sonra əlavə edərək: Bu hədisi zındıqlar və xəvaric düzəltmişdir!!¹

Bu kor təəssübə diqqət edin. Elmi təhqiq və həqiqəti qəbul etmək üçün heç bir yol qoymamışdır. Onlar bu hədisi rəvayət edənləri – Peyğəmbərin pak itrəti olan Əhli-beyt imamlarını zındıq, kafir, xarici adlandırıb hədis düzəltməkdə günahlandırırlar!!!

Biz onlardan sual edib soruşa bilərik ki, bu hədisi düzəltmədə zındıq və xəvaricin hədəfi – bildiyimiz kimi Allahın kitabına heç bir batil üçün yol yoxdur – nə ola bilər? Ağıllı və insafli şəxs bu “Allahın kitabını uca tutan bu zındıq və xəvaricə” inanıb etiqad bəsləyir. Allahın kitabını dini hökmlərdə ilk mərcə bilir. Onun bu işi əhli-sünnətə və camaatın işindən də daha yaxşıdır, çünki onlar yalan rəvayətlərlə Allah Kitabına hakimlik edir, düzəltmələri bidətlərlə onun hökmlərini aradan aparırlar.

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كِبَارَةٌ كَلِمَةٌ تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا

“Böyük sözlər ağızlarından çıxmışdır və yalandan savayı bir şey demirlər.”²

Onların zındıq və xəvaric adlandırıdığı insanlar, Peyğəmbər (s)-in Əhli-beyti, hidayət imamları gecə qaranlığında işıq saçan çiraqlardır. Allah Rəsulu onları

¹ “Cameu bəyanil-elm”, 2-ci cild, səh. 191.

² “Kəhf” surəsi, 5-ci ayə.

ixtilaf zamanı ümmətin ümid yeri adlandırmışdır. Onlarla müxalifətçilik edən hər bir tayfa Şeytan hizbindəndir. Yeganə təqsirləri cədlərinin sünnətinə sadıq qalaraq Əbu Bəkr, Ömər, Osman, Müaviyə, Yezid, Mərvan və Bəni Ümyyənin bidətlərini qəbul etməmələridir. Qüdrət həmişə bunların əlində olduğu üçün müxaliflərini söymüş, xarici və kafir adlandıraraq onlarla müharibə etmiş, kənara qoymuşlar. Onlar Əli (ə) və Əhli-beyti səksən il minbərlərdə lənətləmiş, övladları imam Həsən (ə)-ı zəhər, imam Hüseyn (ə)-ı isə qılıncları ilə qətlə yetirmişlər.

Əhli-beyt (ə)-in çəkdiyi saysız-hesabsız əziyyətləri açıqlamaq istəmirik. Sözüümüzü özünü əhli-sünnə və camaat adlandıran insanlar barəsindədir. Onlar hədisi Quranla üzləşdirmək istəmədikləri halda, görəsən Əbu Bəkr niyə görə xəvaric, ya zındıq adlandırmırlar? Həmin Əbu Bəkr hədisləri yandıraraq camaata moizə edərək deyirdi: Siz Peyğəmbərdən elə bir halda hədis rəvayət edirsiniz ki, özünüzün onlarda ixtilafınız vardır. Sizdən sonra gələnlərin ixtilafı daha çox olacaqdır. Belə isə Peyğəmbərdən heç bir hədis nəql etməyin. Sizdən hər kəs soruşsa, cavab verib deyin: Bizimlə sizin aranızda Kitab vardır. Onun halalını halal, haramını isə haram bilin.¹

Görəsən Əbu Bəkr bu sözü ilə Quranı sünnədən qabaq bilməmişdirmi? Quranı yeganə mənbə bilərək sünnəni xalqın ixtilafı adlandıraraq kənara qoymamışdırmı?!

¹ “Təzkirətul-huffaz”, Zəhəbi, 1-ci cild, səh. 3.

Bəs nə üçün Ömər ibni Xəttabı xəvaric, ya zındıq adlandırmırlar? O, həmin adamdır ki, elə ilk gündən Peyğəmbərin sünnəsini kənara qoyub demişdi: Allahın Kitabı bizə bəsdir. Səhabələrin hədis və sünnədən yığdıqları hər nə vardisa, yandırdı.¹ Bununla kifayətlənməyib hədis rəvayət etməyi də qadağan etdi.²

Niyə – dinin yarısı ondan götürülmüş – Ümmül-möminin Aişəni xəvaric, ya zındıq adlandırmırlar? Məşhurdur ki, o hədisi Quranla tutuşdurar, müxalif olduğu zaman onu rədd edərmiş.

Ömər ibni Xəttabın bu hədisini “Ölüyə onun ailəsinin ağlaması ilə əzab olunur” rədd etmişdi. Aişə dedi: Quran sizin üçün kafidir:

“La təziru vazirətən vizra uxra.”³

Həmçinin Aişə Abdullah ibni Ömər rəvayət etdiyi “Peyğəmbər müşriklərin düşdüyü quyunun qırağında durub onlarla danışdıqdan sonra üzünü yoldaşlarına tutub buyurdu: “Onlar dediklərimin hamısını eşidirlər” hədisini qəbul etməmiş, demişdi: Allah Peyğəmbəri təkcə bunu buyurmuşdur: “Onlar bilirlər ki, dediklərimin hamısı haqdır.” Sonra hədisin yalan olmasını sübut etmək üçün Qurandan dəlil gətirərək bu ayəni oxudu:

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى

Yəni, “Sən heç bir şeyi ölülərin qulağına çatdırma bilməzsən.”⁴

¹ “Kənzül-ümmal”, 5-ci cild. səh. 644. İbni Kəsir və Zəhəbi. “Təzkirətul-huffaz”, 1-ci cild, səh. 5.

² “Təzkirətul-huffaz”, Zəhəbi, 1-ci cild, səh. 6.

³ “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 80-81.

⁴ “Nəhl” surəsi, 80-cı ayə.

وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مِّنَ فِي الْقُبُورِ

“Sən heç nəyi qəbirdə olan ölülərin qulağına çatdırıb bilməzsən.”¹

Aişə hər dəfə rəvayətləri Quranla üzləşdirdikdə, onların çoxusunu inkar edirdi. “Mühəmməd (s) Allahı görmüşdür” – deyənin cavabında belə demişdi: Sənin sözündən bədənimin tükləri biz-biz durur. Sən nə bilirsən? Bu üç şey haqqında hər kəs sizə söz desə, yalan demişdir!

1. Hər kəs “Mühəmməd Allahı görübür” desə, yalan danışdır. Bu ayəni oxudu:

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ
الْخَبِيرُ

“Heç bir bəşər elə bir yerə çata bilməz ki, Allah onunla danışa, yalnız vəhy, ya pərdə arxasından istisna olunubdur.”²

“La tudrikuhul-əbsaru və huvə yudrikul-əbsarə və huvəl-lətiful-xəbir.”³

2. Hər kəs sənə “sabah nə olacağını bilirəm” – desə yalan demişdir. Sonra Allahın bu sözünü oxudu:

وَمَا تَذَرِي نَفْسٍ مَّاذَا تَكْسِبُ عَدًّا

Yəni: “Heç kəs bilmir sabah nə olacaqdır? (ya da ki, nə ələ gətirəcəkdir?)⁴

3. Hər kəs sənə “Peyğəmbər söz gizlətməmişdir” – desə, yalan demişdir. Sonra bu ayəni oxudu:

¹ “Fətir” surəsi, 22-ci ayə. “Səhihi Buxari”, 2-ci cild, səh. 101; “Səhihi Müslüm”, 3-cü cild, səh. 44; “cənaiz” kitabı, “əl-meyyitu yuəzzəbu bibukai əhlihi əleyh” babı.

² “Şura” surəsi, 51-ci ayə.

³ “Ənam” surəsi, 103-cü ayə.

⁴ “Loğman” surəsi, 34-cü ayə.

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ

Yəni: “Ey Peyğəmbər! Allah tərəfindən sənə yetişən şeyi (xalqa) çatdır.”¹

Əhli-sünnət ravisi Əbu Hüreyrə çox vaxt hədisi oxuyub sonra deyərdi: “Əgər istəyirsiniz, bu ayəni oxuyun.” Öz hədisini Quranla müqayisə edirdi. Eşidənlər onun sözünü qəbul etmirdi.

“örəsən əhli-sünnət və camaat bütün bunları niyə görə xəvaric və zındıqlardan saymır? Bunlar ki, eşitdikləri hədisləri Quranla tutuşdururdular! Quranla düz gəlmədikdə, onu kənara atır, yalan adlandırırdılar? Çünki bu işə cürətləri çatmır, amma növbə Əhli-beytə çatdıqda, təqvalı olmanı kənara qoyur, hər cür söyüş və günahla onlara töhmət vururlar. Həqiqətdə isə onların təkcə bir günahı olmuş olur, o da hədisi Quranla üzləşdirməkdir. Onlar hədisləri Quranla üzləşdirməklə hədis düzəldənləri, fırldaqçıları üzə çıxarıb rüsvay edir, onların Allah əhkamını ayaq altına qoyaraq yalan hədis düzəltmələrini açıqlayırdılar.

Yaxşı bilirlər ki, düzəltdikləri hədisləri Quranla üzləşdirsələr, hər on hədisdən doqquzu yalan, təkcə biri sadıq olaraq Peyğəmbərin sözü olacaqdır. Hədislərin mənasını bəzən elə dəyişirlər ki, Peyğəmbər (s) özü o mənanı qəsd etməmiş olur. Məsələ-*n*, bu hədisə diqqət edin: “Məndən sonra xəlifələr on iki nəfərdir. Hamısı Qüreyşdəndir.” Ya bu hədis: “Məndən sonra rəşidin xəlifələrinin sünnətinə əməl edin.” Başqa bir hədis: “Ümmətimin ixtilafı rəhmətdir.”

¹ “Maidə” surəsi, 67-ci ayə.

Başqa şərif hədislər ki, Peyğəmbərin onlardan qəsdı öz itrətindən olan pak imamlar olmuşdur. Amma onlar bu rəvayətləri bəzi haqqı olmayan xəlifə və səhabələrə təfsir etmişlər!

Səhabələrə qoyduqları ləqəblər də elə bu qəbildəndir. Məsələn: Əbu Bəkrə “Siddiq”, Ömərə “Faruq”, Osmana “Zunnureyn”, Xalidə “Seyfullah” verilən adlar Peyğəmbərin zəmanəsində Peyğəmbər (s)-in dili ilə Əli (ə)-a verilən adlardır. O Həzrət buyurur: Siddiqeyn üç nəfərdir: Həbib Nəccar (Mumini Ali Yasin); Hezqil (Ali-Fironun mömini) və Əli ibni Əbi Talib (ə) ki, onların hamısından üstündür.¹

Əli (ə) özü buyurur: “Mən ən böyük Siddiqəm, məndən sonra hər kəs bunu desə, yalançıdır. Mən ən böyük Faruqam ki, Allah mənim vasitəmlə haqla batilin arasına ayrılıq salır.”²

Məgər Peyğəmbər buyurmamışdırmı: “Onunla dostluq iman, düşmənçilik nifaqdır və hara getsə, haqq onunladır?”

Elə Zunnureyn³ də Əli (ə)-dır. Çünki behiştin cavanları Həsən və Hüseyin (əleyhimus-səlam)-ın

¹ “Şəvahidut-tənzil”, Həskani, 2-ci cild, səh. 224; “Qayətul-məram”, səh. 417; “Ər-riyazun-nəzrə”, 3-cü cild, səh. 104.

² “Tarixi Təbəri”, 1-ci cild, səh. 31, (Əlinin islamı haqqında); “Sünəni ibni Macə”, 1-ci cild, səh. 44; “Xəsaisi Nəσαι”, səh. 38; “Müstədrəki Hakim”, 3-cü cild, səh. 112.

³ Əhli-sünnə və camaat Osmanı Zunnureyn adlandırırlar. Səbəbini də belə bəyan edirlər ki, o, Peyğəmbərin iki qızı Rüqəyyə və Ümmü Külsümlə evlənmişdir. Həqiqətdə bu iki nəfər Peyğəmbərin deyil, onun zövcəsinin qızları idi. Əgər onları Peyğəmbər (s)-in qızları belə saysaq, yenə də onları nur adlandırma bilmərik. Çünki Peyğəmbər (s) bir hədis belə onların haqqında deməmişdir. Peyğəmbərin haqqında buyurduğu: “o, behişt qadınlarının sərvəridir” – Fatimə (əleyha-salam) niyə görə nur

atasıdır. Onlar nübüvvətdən ayrılan iki nurdurlar. Allahın qılınca də o kəsdir ki, Cəbrail Ühüd müharibəsi zamanı onun barəsində buyurmuşdur: “Əlidən savayı bir comərd, Zülfüqardan savayı bir qılinc yoxdur.”

Həqiqətən də o, Allahın qılınıcı idi. O, qılınıcını müşriklərə qarşı çəkmiş, pəhləvanlarını öldürmüş, qəhrəmanlarını yerlə yeksan etmişdi. Çarəsiz qalib ürəkdən də olmasa, haqqı qəbul etmişdilər. O, Allahın qılınıcıdır, heç vaxt döyükdən qaçmamış, onunla üzləşməkdən qorxmamışdır. O həmin kəsdir ki, bütün səhabələr Xeybər qalasını almaqdan aciz qaldıqdan sonra, o, həmin qalanı fəth etmişdi.

Siyasət elə xilafətin ilk günü Əli (ə)-ı tərksilah edib onun haqqında hər cür fəzilət söyləməyi qadağan etdi. Müaviyə qüdrətə çatdıqdan sonra bu əməli daha da şiddətləndirdi. Əli (ə)-ı lənətləyərək onu kiçiltməyə başladı. Onun düşmənlərini ucaldaraq Əli (ə)-ın fəzilət və ləqəblərini özgələrinə verdi. Bu yolda heç bir yalan və böhtandan çəkinmədi. O vaxt kim Müaviyəni yalançı adlandırıb onunla müxalif ola bilərdi?

Onlar Əli (ə)-ı söyməyi və lənətləməkdə Müaviyə ilə birlik edirdilər. Onun əhli-sünnət və camaatdan olan tərəfdarları bütün həqiqətləri alt-üst edib, pis işi yaxşı, yaxşı işi isə pis qələmə verdilər. Əli (ə)-ı və onun şiiələrini zındıq və xarici adlandırdılar. Bu yolla onları lənətləyib öldürmələrini rəva gördülər. Allahın, Onun Rəsulunun və Əhli-beytin düşmənlərini “əhli-sünnə” adlandırdılar. Oxu təcəüb et! Əgər şəkdsənsə, axtarış və təhqiq et!

adlandırılırmı? Bu əsasa görə, niyə Əli (ə)-a “Zunnur” (nur sahibi) demirlər?!

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصْمَى وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ
يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

“İki qrupun misalı kor və karın, görən və eşidənin (misalı) kimidir. Bunlar misalda bərabərdirlərmi, niyə xatırlamırsınız?”¹

ƏHLİ-SÜNNƏ NƏZƏRİNDƏ PEYĞƏMBƏR HƏDİSLƏRİNİN ZİDDİYYƏTİ

Təhqiq əhli bir çox sünnənin Peyğəmbər dünyadan gedəndən sonra ona nisbət verilməsini açıq-aydın hiss edə bilər. Onların bir çoxu həqiqətdə bəzi səhabələrin düzəltdiyi bidətlərə ibarətdir. Xalqı zorla bu bidətlərdən itaət etməyə məcbur edirdilər. Bu yolla onları bu hədislərin Peyğəmbərdən olmasına inandırmağa çalışırdılar.

Elə buna görə də bu bidətlərin bir çoxu bir-biri ilə uyğun olmayıb Quranla da ziddiyyətdədir. Alimləri çarəsiz qalaraq onları dəyişdirib başqa cür bəyan edir və deyirlər: Peyğəmbər bir dəfə belə etmişdir, digər bir dəfə isə başqa cür. Məsələn deyirlər: Bəzi vaxtlar namazı “Bismillah” ilə qılmış, bəzi vaxtlar isə “Bismillah” demədən namaz qılmışdır. Dəstəmaz aldığı zaman bəzən ayağına məsh çəkmiş, bəzən də yumuşdur! Bəzən namazda əlini əlinin üstünə qoymuş, bəzən də yanına salarmış. Bəziləri bu fikirdədirlər ki, Peyğəmbər bu işləri ümmətin rahatlığı üçün etmişdir

¹ “Hud” surəsi, 24-cü ayə.

ki, hər kəs hansı birini özünə münasib bilirsə, yerinə yetirsin.

Bu elə bir yalandır ki, İslam özü onu batil etmişdir. Çünki İslam öz əqidini tövhid üstündə qurmuşdur. İbadətdə olan tövhid hətta həcc mərasimində ehram bağlayanlara ürəkləri istədiyi paltarı geyməyə icazə verməmiş, hamını bir libas geyməyə hökm vermişdir. Camaat namazında iqtida edənə – pişnamaza itaət etmədən savayı – başqa bir şey icazə verməmişdir. Hər bir şeyi – rüku, səcdə, oturma, durma – onunla bir yerdə etməyi tapşırılmışdır.

Əhli-sünnətin nəzərində ki, hədislər arasında olan ziddiyyətə diqqət etsək, görərik ki, bu cür ziddiyyətlər daha çoxdur. Biz Allahın köməyi ilə onları ayrı bir kitabda yazacağıq.

Həmişə olduğu kimi, çox xülasə olaraq bir neçə misal qeyd edərək təhqiq əhlini əhli-sünnət və camaatın öz məzhəb və əqidini nəyin üstündə qurması ilə tanış edirik: “Səhihi Müslüm” və “Müvəttə”nin şərhində Süyutinin qələmi ilə Ənəs ibni Malikdən rəvayət olunmuşdur ki, deyir: Mən Allah Rəsulunun, Əbu Bəkrin, Ömər, Osmanın arxasında namaz qılmış, onlardan heç birinin “Bismillahir-rəhmanir-rəhim” deməsini eşitməmişəm.

Başqa bir rəvayətdir ki: Peyğəmbər (s) “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i uca səslə deyərmiş. Bu hədisi Qətadə, Sabit Bənai və başqaları sənədlə Ənəsdən rəvayət etmişlər. O hədisdə Peyğəmbərin adını çəkmiş, amma hədisin ləfz və ibarəti ixtilaflıdır.

Bəziləri demişlər: “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i oxumurdular.

Bəziləri demişlər: “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i uca səslə oxumuşlar.

Bəziləri demişlər: “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i tərک etməzdilər.

Bəziləri demişlər: Qiraəti “Əlhəmdü lillahi rəbbil-ələmin” ilə başlamışlar.

Deyir: Bu nizam-intizamsızlıqda fəqihlərin heç biri üçün dəlil yoxdur.¹

Əgər bu qarşıqlığın sirrini bilmək istəyirsinizsə, ravinin özündən, yəni Ənəs ibni Malikin özündən soruşun. O, həmişə Peyğəmbər (s)-lə olmuşdur. Gördüyünüz kimi, rəvayətdə deyir: Onlar, yəni Peyğəmbər və üç xəlifə “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i demirdilər. Bəzən də “onları boşlayırdılar” deyir.

Bir çox səhabənin hədis nəql etmədə itaət etdikləri acı həqiqət, onların öz rəhbərlərinin siyasi mənfəətlərini qorumaları olmuşdur.

Sözsüz, “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i oxumamaq rəvayətini o zaman deyir ki, artıq Bəni Üməyyə və onların hakimləri Peyğəmbərin sünnəsini dəyişdirmişdilər. Əli (ə) da həmişə onu (sünnəni) qorumaq üçün çalışmışdı.

Onların siyasəti hər yerdə Əli (ə)-la müxalif olub onun ziddinə əməl etməkdən ibarət idi. O Həzrətdən məşhurdur ki, “Bismillah”ı – hətta günorta namazlarında da – uca səslə deyərmiş. Onlar isə bu işdə də onun xilafına əməl edirmişlər.

¹ “Tənvirul-həvalik”, Malik, “Müvəttə”nin şərhı, 1-ci cild, səh. 103. Biz deyirik: Şükür olsun Allaha ki, onların özündən hədislərinin arasındakı qarışıqlığa, şahid gətirmişdir. Etiraf etdikləri kimi, fəqihlərinin heç bir dəlili yoxdur. Dəlil təkəcə pak olan imamlardadır ki, heç bir şeydə xtilafları yoxdur.

Bu yalnız biz şiələrin iddiası deyildir. Biz yazdığımız hər şeyi yalnız əhli-sünnə kitablarından götürmüşük. İmam Nişaburi öz təfsirində Ənəs ibni Malikdən bir-birinə uyğun olmayan rəvayətləri gətirəndən sonra deyir: Başqa bir bədbinlik də vardır. Əli (ə) “Bismillah”ı həmişə ucadan deyərdi. Bəni Üməyyə isə öz zəmanəsində Əli (ə)-dan olan bütün əsərləri aradan aparmaq istəyirdi. Elə Ənəsin bir-birinə zidd olan sözləri onların qorxusundan olmuşdur.¹

Şeyx Əbu Zöhrənin də təqribən bu məzmununda sözü vardır. O deyir: Çarəsiz deməliyik ki, Əməvi hakimləri imam Əli (ə)-ın bir çox əsərlərinin, o cümlədən qəzavət, hakimlik və fətvalarının aradan getməsində böyük təsirə malik olmuşlar. Bunu heç bir ağıl qəbul etməz ki, onlar Əli (ə)-ı minbərlərdə lənətləsinlər və eyni zamanda xalqa onun elmindən istifadə etməyə icazə versinlər. Məxsusən, İslam hökuməti və onun əsaslarına aid olan hökm və fətvalarının deyilməsinə imkan yaratsınlar.²

Allaha şükür ki, həqiqəti onların bəzi alimlərinin dilindən açıqlamışdır. Onlar Əli (ə)-ın “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i ucadan deməsinə olan ısrarını etiraf etmişlər.

Bu nəticəni almaq olar ki, onu “Bismillahir-rəhmanir-rəhim”i ucadan deməyə məcbur edən şey, ondan qabaqkı xəlifələrin bilərəkdən, ya səhvən “Bismillah”ı tərک etmələri olmuşdur. Camaat da onlara itaət edir, sünnəsini qəbul edirdilər. Şəksiz, əgər bu iş

¹ “Təfsiri Qəraibul-Quran”, Təbəri təfsirinin haşiyəsində, 1-ci cild, səh. 79.

² “Əl-imamus-Sadiq”, Əbu Zöhrə, səh. 161.

bilərəkdən tərklərdə, namaz batil olardı. Əgər belə olmasaydı, imam Əli (ə) onu ucadan oxumağa – həтта asta qılınan zöhr və əsr namazlarında belə – israr etməzdi.

Ənəs ibni Malikin rəvayətində özünü Bəni Üməyyəyə yaxınlaşdırmaq istəməsi hiss olunur. Bəni Üməyyə onu tərifləyir, çoxlu hədiyyələr bağışlayır, böyük evlərdə yer verirdilər. Səbəbi də onun Əli (ə)-in müxaliflərindən olmasıdır. Öz növbəsində düşmənçiliyini Əli (ə)-a aşkar edib bildirirdi. Məsələn: Teyr (quş) dastanında bunu görmək olar. Peyğəmbər (s) onun üçün gətirilən quşdan meyl etmək istəyəndə belə dua etdi: Pərvərdigara! Sənin üçün xalqın arasında ən əziz olan adamı mənimlə bu quşdan yemək üçün göndər. Əli (ə) gəlib Peyğəmbərin yanına icazə istədikdə, Ənəs ona icazə vermədi. Bu, üç dəfə təkrar oldu. Dördüncü dəfə Peyğəmbər (s) xəbər tutdu. Üzünü Ənəsə tutub dedi: Nə üçün belə etdin? Dedi: İstəyirdim ki, ənsardan biri gəlsin.¹

Peyğəmbər (s)-in Allahdan özünün ən çox istədiyi adamı onunla həmsüfrə olmaq üçün göndərməsini istəməsi bu səhabə üçün bəsdir. Allah Peyğəmbərinin duasını qəbul edib Əli (ə)-ı onun yanına gətirir. Amma Ənəsin onunla olan düşmənçiliyi onu yalan danışmağa məcbur edir. Əli (ə)-ı geri qaytararaq Peyğəmbər (s)-in

¹ Hakim “Müstədrək” kitabının 3-cü cildinin 130-cu səhifəsində bunu sənədlə gətirib demişdir: Şeyxeynin (Buxari və Müslümün) nəzərinə görə, bu hədis səhihdir. Termizi “Sünən” kitabında 5-ci cild, səh. 595; Təbəri “Ər-riyazun-nəzrə”də 3-cü cild, səh. 124; “Tarixi Bağdad”, 3-cü cild, səh. 71; “Kənzül-ümmal”, 13-cü cild, səh. 166, hədis: 36505; “Xəsaisi Nəσαι”də, səh. 50; “İbni Əsir “Əsədül-ğabə”də, 4-cü cild, səh. 30.

işlə məşğul olmasını iddia edir. Bu yalanı üç dəfə təkrar edir. Çünki Əli (ə)-in Peyğəmbərdən sonra Allahın ən əziz məxluq olmasını qəbul etmək istəmir.

Amma Əli (ə) dördüncü dəfə onun icazəsi olmadan qapıdan daxil olur. Peyğəmbər buyurur: Əli can! Nə üçün gec gəldin?

Əli (ə) dedi: Gəldim, amma Ənəs məni üç dəfə qaytardı.

Peyğəmbər buyurdu: Ənəs! Nə üçün belə etdin?

Dedi: Ey Allah Peyğəmbəri, sənin duanı eşitdim, amma istəyirdim ki, o kəs mənim qəbiləmin adamlarından biri olsun.

Tarix bizə Ənəsin bu hədisdən sonra da (bütün ömrü boyu) Əli (ə)-la düşmənçiliyini davam etdirməsini göstərir. O həmin kəsdir ki, Əli (ə) Kufədə ondan soruşdu: Qədir hədisini eşitmişən? O, şəhadət verməkdən çəkindikdə, Əli (ə) ona nifrin etdi. Elə həmin gün də o, dəri xəstəliyinə düşər oldu. Belə olduqda, niyə görə Ənəs Əli (ə)-la düşmən olub onun düşmənlərinin yanında onu pisləyərək özünü onlara yaxın etməsin?

Qeyd olunan dəlilə görə "Bismillah" barəsində etdiyi rəvayətdən Müaviyə ilə dostluq və havadarlıq iyi burnuna yetişir. O deyir: Mən Peyğəmbər, Əbu Bəkr, Ömər və Osmanın arxasında namaz qıldım. Bu cümlədən onun Əli (ə)-in arxasında namaz qılmaqdan çəkinməsi açıq-aydın məlum olur. Elə Müaviyə və onun tərəfdarlarının da istəyi həmindir. Yəni onlar istəyirlər ki, qabaqlar xilafət etmiş üç xəlifəni ucaldaraq Əli (ə)-ı yaddan çıxarıb xatırlamasını unutdursunlaar.

Peyğəmbər (s)-in pak itrətindən olan imamlar və onların şüələrindən Həzrət Əli (ə)-in həmdin və ondan sonrakı surənin "Bismillah"ını ucadan oxuması sabit olmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, əhli-sünnət və camaat da o Həzrətin bu əmələ israr etməsini təkid etmişlər. Bu iki mətləbi bir-birinin yanına qoyanda bu işin Peyğəmbər (s)-in həqiqi sünnəsi olmasını nəticə almaq olar. Beləliklə, hər kəs onu tərk etsə, vacibi tərk etmiş olur və namazı da batildir. Çünki sünnə ilə müxalifət etmək haqdan çıxmaq və azgınlıqdır. Quran buyurmuşdur:

"Və ma atakumur-Rəsulu fəxuzuhu və ma nəhakum ənhu fəntəhu."

Yəni: "Hər şeyi ki, Peyğəmbər sizə verdi, alın və hər şeydən ki, sizi çəkirdirdi, çəkinin."

Biz bundan sonra Peyğəmbərin sünnəsi ilə müxalif olan səhabələrin rəvayətlərinə olunan tənqidləri qeyd edəcəyik. Bundan qabaq da bir neçəsini xatırlatmışdıq. Sonrakı bəhslərdə də bir neçəsini diqqətinizə çatdıracağıq. Bu bəhslərdə ümdə məqsəd əhli-sünnə və camaatın səhabənin hansı sözlərinə itaət etmələrini açıqlamaqdan ibarətdir. Bir neçə dəlilə görə:

1. Onların etiqadına görə, etdikləri əməl və dedikləri söz sünnədir, belə isə, onlara itaət etmək lazımdır;

2. Səhvən belə fikirdədirlər ki, səhabələrin söz və əməlləri Peyğəmbərin sünnəsi ilə müxalif deyildir. Halbuki səhabələr öz nəzərlərinə əməl edərdilər. Əməllərini Peyğəmbərə nisbət verməklə xalqda təsir

qoymaq və ehtimal verilən müxalifətin qarşısını almaq istəmişlər.

Əli (ə) yeganə şəxs idi ki, öz xilafəti zamanında xalqı sünnəyə qaytarmağa çalışmışdı. Həzrətin sözü, işi, qəzavətlərinin hamısı bu barədə olmasına baxmayaraq, çox iş görə bilmədi. Bir müharibəni qurtarmamış digəri ilə üzləşdi. Cəməl sona çatmamış Siffeyn, Siffeyn qurtarmamış Nəhrəvan müharibəsi baş verdi. Sonuncu müharibə də sona yetməmiş Həzrətin özünü şəhadətə çatdırdılar.

Müaviyə iş başına gəldi. Yeganə hədəfi Allah nurunu söndürməkdən ibarət idi. Əli (ə)-in bir miqdar dirçəltdiyi Peyğəmbər (s) sünnəsini də məhv etməyə çalışdı. Xalqı xəlifələrin və məxsusən özünün düzəltdiyi bidətlərə itaətə məcbur etdi. O, tamam gücü ilə Əli (ə)-a lənət verməyi yaymağa başladı. Nəticədə Əli (ə)-ı yalnız pis adla yada salmağa başladılar.

Mədaini yazır: Səhabələrdən bir nəfər Müaviyənin yanına gəlib dedi: Ey Əmirəl-möminin! Əli (ə) daha o kəs deyil ki, sən ondan qorxasan. Kaş ki, bu lənət etməni daha qurtarasan.

Müaviyə dedi: Allaha and olsun bu mümkün olan deyil, gərək cavanlar bu fikirlə (Əli (ə)-ı lənətləməklə) qocalsın, uşaqlar isə böyüsün.

Mədaini deyir: Bəni Üməyyə bu işi uzun müddət davam etdirdilər. Məktəblərdə uşaqlarına, qadınlarına, xidmətçilərinə və nöqərlərinə öyrətdilər. Müaviyənin çəkdiyi plan müvəffəqiyyətlə davam etdi. O, İslam ümmətini (az bir dəstəni çıxmaqla) öz həqiqi rəhbərlərindən uzaq salıb, onlarda nifaq və düşmənçilik yetişdirdi. Batilə haqq libası geyindirib

özlərini əhli-sünnə, Əli (ə) ardıcılarını isə xəvaric və bidət əhli kimi tanıtdırmışlar.

Minbər üstə Əli (ə)-ı – Allaha yaxın olmaq niyyəti ilə – lənətləyirdilər. Əgər rəhbərlər bu cür rəftar edirdilərsə, ardıcılları barəsində danışmağa belə dəyməz! Onları beytül-maldan məhrum edib evlərini özləri ilə birlikdə yandırdılar. Dar ağaclarından asıb diri-diri torpağa basdırdılar. “La hovlə və la quvvətə illa billahil-əliyyil-əzim.”

Mənim fikrimcə, Müaviyə İslam əleyhinə olan uzun hiylə zəncirinin yalnız bir halqasıdır ki, həqiqəti gizlətməkdə hamıdan artıq çalışmış və ümməti “İslam” adı ilə cahiliyyətə qaytarmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, o, qabaqkı xəlifələrdən daha zirək və bacarıqlı olmuş, öz rolunu çox məharətlə oynamışdır. Bəzən elə ağlayırdı ki, orada olanlar onu ixlaslı abid və zahid kimi tanıyır, bəzi vaxtlar isə elə daşürəkli, elə təkəbbürlü olurdu ki, hamı onu dinsiz bir adam sayırdı. Bədəvi ərəblər isə onu peyğəmbər bilirdilər.

Bu bəhsi tamamlamaq üçün Məhəmməd ibni Əbi Bəkrin Müaviyəyə yazdığı məktubunu araşdıraraq, oxuculara həqiqəti açıqlayırıq.

MƏHƏMMƏD İBNİ ƏBİ BƏKRİN MÜAVİYƏYƏ MƏKTUBU

Məhəmməd ibni Əbi Bəkrdən azğın Müaviyə ibni Səxrə: Allahdan itaət edənlərə və Allah övliyalarına təslim olanlara salam olsun.

Allah öz böyüklüyü ilə insanları yaratmışdır, bihudə və acizlik üzündən yox. Onları yaratdığı zaman

yanarmalarına ehtiyacı olmamışdır. Onları Öz bəndləri olaraq yaratmışdır. Sonra Öz elmi əsasında bəzilərini peyğəmbərliyə seçmişdir. Həmçinin onların arasından Mühəmməd (s)-i peyğəmbər etmişdir. Öz risalətini ona vermişdir. Onu Öz vəhyi üçün seçmiş, Öz işində əmin bilmişdir. Onu müjdəverici və qorxuducu etmişdir ki, özündən qabaq olan kitabları təsdiq etsin. Şəriət və hökmlərə hidayətçi olsun.

O, elm və xeyirxah məsləhətlə xalqı Allaha tərəf dəvət etdi. Ona birinci cavab verib iman gətirən, özünü təslim edən qardaşı və əmisi oğlu Əli ibni Əbi Talib (ə) oldu. O, qeybə inandı, Peyğəmbər (s)-i isə hər əzizdən artıq sevdi. Öz canını qalxan qərar verib, hər qorxu və vəhşətdə onunla oldu. Onun kənarında müharibə edib sülh bağladı. Çətin anlarda özünü onun ixtiyarında qoydu. (O qədər onun xidmətində oldu ki,) müharibələrdə heç kəs ona çatmazdı. Onun yaxşı işlərində heç kəs hətta ona yaxın belə gələ bilmədi.

Mən görürəm ki, sən özünü ondan üstün sayırsan. Səni (yaxşı) tanıyıram. Həmçinin, Əli (ə)-ı da – ki, bütün yaxşılıqların nümunəsidir – yaxşı tanıyıram. O, İslamı qəbul edən birinci adamdır. Onun niyyəti bütün insanların niyyətindən düz idi. Övladları hamıdan fəzilətli və uca, zövcəsi hamıdan əzəmətli, əmisi oğlu hamıdan hörmətli idi. Qardaşı Mutə müharibəsində canından keçdi. Əmisi Ühüd müharibəsində şəhidlər ağası idi. Atası həmişə Allah Peyğəmbərini müdafiə edirdi. Sən nifrin olunmuşun oğlu nifrin olunmuşsan. Sən və atan həmişə Allahın dini qarşısında qarışıqlıq yaradır, Allahın nurunu söndürməyə çalışırdınız. Xalqı

bu işə görə bir yerə yığıdınız, pul xərcləyib ərəb qəbilələrini bu işə təhrik etdiniz.

Atan bu yolla ölüb getdi. Sən də həmin işdə onun canişini olmusan. Bu sözə şahid öz ətrafına yığıdığın adamlardır. Hizblər qalıqları, nifaq rəhbərləri, Allah Peyğəmbərinin düşmənləri durmadan sənə pənah gətirirlər.

Əlinin aşkar fəziləti və parlaq keçmişinə şahid isə onun ətrafına yığılan yoldaşlarıdır. Allah-taala Quranda adlarını çəkmiş, başqalarından üstün sayıb tərifləmişdir. Yəni mühacir və ənsar dəstə-dəstə, öz qılıncı ilə onun ətrafına yığılmış, canlarını onun yolunda verməyə hazırdılar. Haqqı ona itaət etməkdə, bədbəxtliyi isə müxalif olmaqda bilirlər.

Vay olsun sənə! Əli Allah Peyğəmbərinin varisi, onun övladlarının atası olduğu ola-ola, sən necə özünü onunla bərabər sayırsan? O, (Peyğəmbərə) ilk itaət edən və onunla son görüşəndir. Həmişə (Peyğəmbər) sirrini ona demiş, öz işindən agah etmişdir. Sən onun düşməni, onun düşməninin oğlusan!

Bacardığın qədər dünyada öz batilliyindən bəhrə apar, Asın oğlu da sənə azğınlığında kömək etsin. Sanki ömrün sona yetmiş, hiyləliyin sönməkdədir. Tezliklə biləcəksən ki, axirət kimindir!

Bil ki, sən təkəcə öz Allahın ilə hiylə işlədirsən. Allah isə sənə pusqu qurmuşdur. Hidayət olunanlara salam olsun!¹

¹ “Cümhuriyyətu rəsailil-ərəb”, 1-ci cild, səh. 475; “Mürucuz-zəhəb”, Məsudi, 3-cü cild, səh. 11; “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, İbni Əbil-hədid, 3-cü cild, səh. 188.

Məhəmməd ibni Əbi Bəkrin yazdığı bu məktubda çox böyük həqiqət vardır. Hər təhqiq əhlinə bu həqiqəti ələ gətirmək vacibdir. O, Müaviyəni azğın və azdıran adlandırmış, məlun oğlu məlun kimi qələmə vermişdir. Onun tam gücü ilə Allahın nurunu söndürməyə çalışmasını bəyan etmişdir. Dini əksinə göstərmək üçün çoxlu pul xərcləyir, Allah və Peyğəmbərinin düşmənidir. Əmr Asın köməyi ilə batil yolda çalışır.

Bundan əlavə, bu məktubda Əli (ə)-in fəzilət və üstünlüklərini yazır. Keçmiş və gələcəkdə heç kim ona çata bilməz. Həqiqətə gəldikdə isə Əli (ə) Məhəmməd ibni Əbi Bəkrin sadaladığından daha artıq fəzilətlərə malikdir. Amma bizim üçün daha mühüm Müaviyənin bu məktuba yazdığı cavabdır.

Ey əziz təhqiqçi! Tarixin gizli hiylələrini tanı! Xilafəti qanuni sahibindən alıb ümməti azğınlıq uçurumuna yuvarlayan məkrli planı tap. İndi isə Müaviyənin cavabı:

MÜAVİYƏNİN MƏHƏMMƏD İBNI ƏBİ BƏKRƏ CAVABI

“Müaviyə ibni Səxrədən Məhəmməd ibni Əbi Bəkrə! Allahın əmrinə təslim olanlara salam olsun! Sənin məktubun mənə çatdı, Allahı böyük ləyaqət, qüdrət və qüvvətlə yad etmişdin. Onun Peyğəmbərinin xüsusiyyətlərini düzüb qoşduğun çoxlu sözlərlə, eləcə də öz atana olan əsassız nəzərini bəyan etmişdin.

Bu məktubda Əbu Talibin oğlunun üstünlüyünü, onun Allahın Peyğəmbəri ilə qohumluğunu, ona kömək etməsini, vəfalı olmasını, qorxu və vəhşətli halətlərdə onunla birgə olduğunu açıqlamışdın. Eləcə

də mənə öz fəzilətlərini deyil, yalnız onun fəzilətlərini sübut etmişdin. Allaha həmd və şükür edirəm ki, bu fəzilətləri sənə deyil, başqasına əta etmişdir.

Mən və sənin atan Peyğəmbərin həyatında Əbu Talibin oğlunun haqqını özümüzə lazım bilir və onun bizə olan üstünlüyünü açıq-aşkar bilirdik. Peyğəmbər Allahın vədəsini yerinə yetirib, dinini qalib və dəlillərini möhkəm etdikdən sonra, Allah-taala onun canını alıb, Öz yanına apardı. Sənin atan və onun dostu Ömər onun haqqını mənimsəyən, onunla müxalifət edən və bu işdə bir-birləri ilə əlbir olan ilk şəxslər idilər. Sonra bu iki nəfər onu özlərinə beyət etməyə dəvət etdilər. O bu işdən imtina etdikdə, onu ağır müsibətlərə düçar etmək üçün planlar çəkdilər. Nəhayət onlarla beyət etdi. Sonra onların üçüncüsü, yəni Osman xilafət kürsüsündə əyləşib onların yolunu və üslubunu davam etdi. Sən və sənin dostların ona irad tutdunuz, hətta ən günahkar şəxslər ona qarşı çıxıb, onun əleyhinə fitnələr yaratdılar. Axırda öz arzularına nail olub onu öldürdülər.

Ey Əbu Bəkrin oğlu! Sənə xəbərdarlıq edir və tutduğun işə görə, tezliklə əzab-əziyyətlərə düçar olduğunu bildirirəm. Bil və agah ol ki, səbri, dözüümü dağlarla bərabər olan, kimsənin onu zorakılıqla məğlub etməyə qadir olmadığı şəxsin yolu ilə gedə bilməzsən. Daha artıq səbrə malik olan şəxslər də onun kimi ola bilməzlər.

Lakin sənin atan zəminə yaradıb öz padşahlığının əsasını qurdu və onu yüksəkliklərə ucaltdı.

Əgər bizim gördüyümüz işlər düzgün olarsa, bunun qabaqcılı sənin atan olmuşdur, yox əgər əyri yol

olub zülm sayılırsa, yenə də onun əsasını quran sənin atandır və biz də onunla şərikik. Əgər sənin atan bu işləri görməsəydi, biz Əli ibni Əbi Taliblə müxalifət etməzdik və onun əmrinə təslim olardıq. Lakin sənin atanının belə işlər etdiyini gördükdə, biz də onun kimi hərəkət edib yolunu davam etdirdik. Əgər irad tutmaq istəyirsənsə, ya öz atana irad tut, ya da bu işdən əl çək. Azğınlığından üz döndərüb tutduğun işlərdən tövbə edən və peşman olan şəxslərə salam olsun!”¹

Biz bu cavabdan Müaviyənin Əli ibni Əbi Talib (ə)-in fəzilət və üstünlüyünü inkar etməməsini başa düşürük. Buna baxmayaraq o, Əbu Bəkr və Ömər in yolunu gedib Əli (ə)-la müxalifətə cürət etdi. Əgər bu iki nəfər olmasaydılar, Müaviyə heç vaxt Əli (ə)-ı təhqir etməzdi və nəticədə heç kəs o Həzrətdən qabağa keçə bilməzdi.

Həmçinin, Müaviyə Bəni Üməyyənin hakimiyyəti ələ alıb xalqa hakim kəsilməsində və onların hakimiyyətinin əsasını qoymaqda onun atasının zəmin yaratmasına etiraf edir.

Bu məktubdan Müaviyənin Həzrət Peyğəmbər (s)-ə tabe olmayıb o Həzrəti özünə örnək qərar verməməsini başa düşürük. Belə ki, o deyir: Osman Əbu Bəkr və Ömərə itaət edib, onların tutduğu yolu davam etdirdi.

Buradan açıq-aydın başa düşürük ki, onların hamısı Peyğəmbər (s)-in sünnəsindən üz çevirib İslamda bidət qoymuş və bir-birlərinə itaət etmişlər.

¹ “Cəmhərətü rəsailil-ərəb”, 1-ci cild, səh. 477; “Mürucuz-zəhəb”, Məsudi, 3-cü cild, səh. 12; “Şərhi Nəhcül-bəlağə”, İbni Əbil-hədid Mötəzili, 3-cü cild, səh. 189.

Müaviyə özünün haqdan sapmasını və batil işlər görməsini inkar etmir. O və atası Peyğəmbərin dili ilə lənətlənmişlər.

Bu barədə əlavə məlumat vermək üçün Müaviyənin oğlu Yezidin Abdullah ibni Ömərə yazdığı cavabını gətiririk:

Bilazəri öz tarix kitabında belə qeyd edir: Hüseyn ibni Əli (ə) öldürüldüyü zaman Abdullah ibni Ömər Müaviyənin oğlu Yezidə belə bir məktub yazdı:

“İslamda ağır və böyük bir hadisə və müsibət baş vermişdir. Heç bir gün Hüseynin öldürüldüyü gün kimi ola bilməz.”

Yezid onun cavabında yazdı: “Ey nadan! Biz yeni evlərə, geniş xalçalara və üst-üstə yığılmış balıqlara nail olmuş və onları qoruyub saxlamaq üçün vuruşmuşuq. Əgər haqq bizimlədirsə, deməli haqq uğrunda müharibə etmişik, yox əgər haqq bizimlə deyilsə, onda bunun bünövrəsini qurub əsasını qoyan, haqqı haqq əhlindən alan ilk şəxs sənə atan olmuşdur.”

Müaviyənin də Əbu Bəkrin oğlu Məhəmmədə yazdığı cavab, Yezidin İbni Ömərə yazdığı həmin cavabdır. Bu cavabda həmin məntiq və dəlili görmək olar.

Bu, açıq-aydın bir məsələdir, ağılı olan hər bir şəxs onu gözəl şəkildə başa düşür və Müaviyənin və oğlu Yezidin şəhadət vermələrinə qəti ehtiyac duymur.

Əgər Əbu Bəkr və Ömər Əli (ə)-in qarşısında durub zorakılıq etməsəydilər, İslam ümməti arasında bu kimi hadisələr baş verməzdi. Əlbəttə, Həzrət Əli (ə) Peyğəmbəri-Əkrəmdən sonra xilafəti ələ alıb müsəlmanlara hökmranlıq etsəydi, onun xilafəti

hicrətin 40-cı ilinə qədər, yəni Peyğəmbər (s)-dən otuz il sonra da davam edər,¹ bu müddət ərzində İslamın əsası möhkəmlənər, Allahın Kitabını və Peyğəmbərin sünnəsini heç bir təhrif və təvilə yol vermədən icra edərdi.

Ondan sonra da o Həzrətin məsum və günahsız övladları, behişt cavanlarının iki sərvəri – imam Həsən və imam Hüseyndən başqa bir şəxs xalqa rəhbərlik etməz və hidayət imamlarının xilafət və rəhbərliyi üç əsr davam edərdi. Bununla da kafirlərdən, münafıqlərdən və dinsizlərdən heç bir əsər-ələmət qalmazdı, insan öz həqiqətini dərk edib bütün işlərini Allaha tapşırırdı.

Əhli-sünnət bu fərziyyəyə həmişə iki irad tutmuşlar:

1. Baş verən bütün hadisələr Allahın iradə və istəyi ilə olmuşdur. Allah müsəlmanların rəhbərliyini Əli və onun övladlarının ixtiyarında olmasını iradə edə bilər, lakin bunu istəmədi.

2. Deyirlər: Əgər Əli Peyğəmbərdən sonra dərhal iş başına gəlsəydi və ondan sonra bu iş Həsən və Hüseyinə həvalə edilsəydi, xilafət irsi olar və həmişə atadan oğula tapşırılardı. Bu da xalqın şura təşkil etməsinə göstəriş verən İslam dini ilə uyğun gəlməzdi!

Bu iki irada cavab verib onu aradan qaldırmaq üçün deyirik:

1. Hər bir hadisənin Allahın iradə və istəyi ilə baş verməsinə heç bir dəlil və sübutumuz yoxdur, Quran

¹ Çünki Əbu Bəkr və Ömər İmam Əli (ə)-in yaşadığı dövrdə dünyadan getdilər.

və sünnə bunun əksini sabit etmişdir. Məsələn: Allah-taala Qurani-Kərimdə buyurur:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ

“Əgər o məmləkətlərin əhalisi iman gətirib təqvalı olsaydılar, sözsüz ki, onlara göydən və yerdən bərəkət yağdırardıq. Lakin onlar Bizim sözlərimizi yalan hesab etdilər, Biz də onları gördükləri günahlara görə məhv etdik.”¹

Həmçinin buyurur:

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِّن
رَّبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِّنْهُم أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ
وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ

“Əgər onlar Tövrətə, İncilə və Rəbbi tərəfindən özlərinə nazil olana əməl etsəydilər, onlar həm (başları) üstündə, həm də ayaqları altında olanlardan yeyərdilər. Onların arasında mötədil bir camaat vardır. Lakin onların çoxusunun gördüyü işlər necə də pisdir!”²

Başqa bir ayədə belə buyurur:

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا
عَلِيمًا

“Əgər siz şükür etsəniz və iman gətirsəniz, Allahın sizə əzab verməklə nə işi vardır? Allah şükrə qiymət verən və hər şeyi biləndir.”³

Yenə də buyurur:

¹ “Əraf” surəsi, 96-cı ayə.

² “Maidə” surəsi, 66-ci ayə.

³ “Nisa” surəsi, 147-ci ayə.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ

“Hər hansı bir tayfa öz tövrünü dəyişməyə (pozmasa), Allah da onun tövrünü dəyişməz.”¹

Bu ayələrin hamısı ümmətin, insan və cəmiyyətin inhirafa yuvarlanıb haqdan uzaqlaşmasının Allah tərəfindən olmayıb onların özlərindən olmasına dair açıq-aydın bir şahiddir.

Peyğəmbər sünnəsinə gəldikdə isə, şahid kimi bu rəvayəti misal göstərmək olar:

Peyğəmbəri-Əkrəm buyurmuşdur: “Mən sizin aranızda Allahın Kitabı və öz itrətim olan Əhli-beytimi əmanət olaraq qoyub gedirəm. Əgər bu iki əmanətdən yapışsanız, məndən sonra heç vaxt zəlalətə düşməzsiz.”

Həmçinin buyurmuşdur: “Gəlin sizin üçün bir məktub yazım ki, ondan sonra heç vaxt azgınlığa düşməzsiz.”

Yenə də buyurmuşdur: “Mənim ümmətim yetmiş üç firqəyə bölünəcəklər ki, bir firqədən başqa, hamısı cəhənnəm əhlidirlər.”

Bu hədislər göstərir ki, insanlar Allah-taalanın onlar üçün təyin etdiyi taleyi qəbul etmədiklərindən haqq yoldan sapmışlar.

2. İslamda xilafət məsələsi irsi olsa da, onun mənası bu deyil ki, əvvəlki xəlifə ölümündən əvvəl oğlunu, fasiq olsalar da belə, zorla öz canişini təyin edib vəli-əhd qərar versin. Əksinə irsi olan bu xilafət hər bir şeyə agah olan Allah tərəfindəndir və onun mənası layiqli və yüksək məqama malik olan insanların

¹ “Rəd” surəsi, 11-ci ayə.

təyin edilməsidir ki, Allah onları insanlar arasından seçmiş, xalqa rəhbərlik etmək üçün onlara kitab və hikməti öyrətmişdir. Qurani-Kərimdə buyrulur:

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

“Biz onları əmrimizlə (insanları) hidayət edən rəhbərlər qərar verdik və onlara xeyirli işlər görməyi, namaz qılmağı və zəkat verməyi vəhy etdik. Onlar yalnız Bizə ibadət edəndirlər.”¹

“İslam xilafətin irsi olmasını qəbul etmir və müsəlmanların rəhbərlik məsələsini şuraya həvalə etmişdir” – deyənlər yanılmışlar; çünki onu nə həqiqət, nə də tarix qəbul edir və belə fikirləşənlər bu məsələdə səhvə düçar olmuşlar. Əli (ə)-dan sonra, yalnız zülmkarlar xilafət kürsüsündə əyləşmiş və xalqın istəklərinin əksinə olaraq özlərindən sonra rəhbərliyi fasiq övladlarına tapşırılmışlar.

Görəsən bunların hansı biri yaxşıdır? Xalqa rəhbərlik etməyi bir irs kimi fasiq və şəhvətpərəstlərin öhdəsinə qoymaq, yaxud onu elm və təqvanı irs aparan pak, məsum və Allah tərəfindən seçilmiş imamlara tapşırmaq ki, nəsildən-nəslə ötürərək xalqa hakim olsunlar və onları doğru yola yönəldərək behiştə aparsınlar? Allah-taala buyurur: **“Süleyman Davuddan irs apardı.”²**

Mən elə güman edirəm ki, ağıllı bir müsəlman yalnız ikinci ideyanı qəbul edər!

¹ “Ənbiya” surəsi, 73-cü ayə.

² “Nəml” surəsi, 16-cı ayə.

Keçmişdə baş verən hadisələr haqqında həsrət çəkməyimizin heç bir faydası olmadığı və həqiqətdən söhbət etdiyimiz üçün əsl mövzuya qayıdıb deyirik: Əbu Bəkr və Ömər Həzrət Əli (ə)-ı xilafətdən uzaqlaşdırıb onu ələ keçirdilər. Əli, Fatimə və Əhli-beyt (əleyhimus-salam)-ı təhqir və xar etdilər. Belə bir halda Müaviyə, Yezid, Əbdül-Məlik ibni Mərvan və onlar kimi fikirləşən şəxslər üçün yol açıldı və xalqı inhirafa çəkdilər. Əgər bu iki nəfər olmasaydı, Müaviyə üçün heç bir zəmin yaranmaz və qüdrətə çatıb Şama hökmranlıq edə bilməzdi. Əgər onlar Müaviyəni işdən çıxartsaydılar, müsəlmanlar arasında olan birlik, ülfət aradan qalxmaz və camaat ona tabe olmazdılar. O da xilafəti öz oğluna tapşırmazdı. Oğlunun dediyi kimi, “yeni tikilmiş evlərə, böyük xalçalara və üst-üstə yığılmış balıqlara nail oldu, onu qoruyub saxlamaq üçün vuruşdu, Peyğəmbərin əzizlərini öldürdü və bu barədə heç də vəhşət etmədi.” O, Əhli-beytlə düşmənçilik etməyi ata və anasından öyrənmiş, Əli (ə)-a nalayiq sözlər deməklə, lənət göndərməklə böyüyüb başa çatmışdı. Onun belə yaramaz işlər görməsi elə də təəccüblü deyildir.

Şairlərdən bəzisi bu həqiqəti açıqlayaraq demişlər:

Ləvla hüdudu səvarimə

Əmza məzaribəhəl-xəlifə

Lənəşərtu min əsrari ali

Muhəmməd cumələn zərifə

Və ərəytəkum ənnəl-Hüseynə

Usibə min yəvmis-səqifə

“Əgər xəlifənin itilədiyi qılınclar olmasaydı, Peyğəmbərin Əhli-beyti haqqında dəqiq və incə sirlər

açıqlayardım. Sizə göstərərdim ki, Hüseyin (ə) Səqifənin həmin ilk günlərindən çətinliklərə düşər olmuşdur.”

İslam tarixi haqqında təhqiq edən hər bir kəs Bəni Ümyyəyə dövlətinin birbaşa Əbu Bəkr və Ömər səyi ilə bərpa olunduğunu açıq-aşkar başa düşə bilər. Bəni Abbas və digər dövlətlər də bundan müstəsna deyildirlər. Məhz bu səbəbdən görürük ki, onlar Əbu Bəkr və Öməri xalqa tanıtdırmaq üçün əllərindən gələni əsirgəmədilər və onlar üçün fəzilətlər və üstünlüklər düzəltdilər. Bununla da bu iki nəfərin xilafətə hamıdan daha artıq layiq olmasını sübut etmək istəyirdilər. Çünki özlərinin xilafətinin qanuni və ədalətli olması, yalnız onların xilafətinin düzgün olmasına bağlı idi.

Əhli-beytin başına gətirdikləri bəla və müsibətlərin səbəbi də öz xilafətlərinin qanuni olmasını göstərmək idi, əks təqdirdə qüdrət və şəxsiyyətləri təhlükəyə düşə bilərdi.

Bu, həqiqət axtaran insanlara bəllidir. Hal-hazırda da bəzi İslam ölkələrində heç bir fəzilət və üstünlükləri olmayan padşahlar zülmə İslam ümmətinə hökmranlıq edirlər. Məsələn, Səudi padşahlar silsiləsinin və bu ölkənin şahzadələrinin Əhli-beyt və onların ardıcıllarını sevməsi ağıla sığmır. Eləcə də insan ağılı Səudi padşahlarının və şahzadələrinin Müaviyə və Yezid ilə düşmənçiliklərini qəbul etmir. Çünki onlar irsi olan padşahlığın qanun halına düşməsinə yalnız Müaviyə və Yeziddən öyrənmişlər. Bəni Ümyyəyə, Bəni Abbas xəlifələri, eləcə də müasir dövrdə yaşayan padşahlar özlərinin haqq və qanunla uyğun olmalarını Müaviyə və Yeziddən götürmüşlər. Üç xəlifəyə

müqəddəs gözlə baxmaq, onlara üstünlük verib adil olmalarına etiqad bəsləmək, eləcə də onları müdafiə edib heç bir tənqiddə yol verməmək məhz buradan qaynaqlanır. Çünki “Səqifə” günündən dünyanın sonuna kimi olan keçmiş və indiki hökumətlərin hamısının əsasını onlar qoymuşlar.

Həmçinin buradan onların “əhli-sünnə” adını özlərinə, “rəvafiz”, ya “zənadiqə” adını isə başqalarına qoyduqlarının səbəbini başa düşmək olar. Çünki Əli, onun xanədanı və tərəfdarları onların xilafətini qəbul və onlarla beyət etmədilər. Həmişə onlarla mübahisədə olmuş və onları məhkum etmişlər. Bunun müqabilində də onlar Əli tərəfdarlarını təhqir edir, öz yurdlarından çıxarıb avara qoyur, lənətləyir və onlara nalayiq sözlər deməklə məşğul olurdular.

Baxın görün bundan da artıq töhmət olarmı ki, hər kəs Əli (ə)-ı sevib ona tabe olsa, bidət və fitnə-fəsad əhli sayılsın? Lakin hər kəs Müaviyəni sevib ona itaət etsə, Peyğəmbər sünnəsinə əməl edənlər kimi qələmə verilsin?

Allaha həmd və şükür edirik ki, haqqı batıldən, nuru zülmətdən, ağı qaradan ayırd etmək üçün bizə əql və düşüncə əta etmişdir. Belə ki, buyurur:

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ
وَلَا الظُّلُّ وَلَا الْحَرُورُ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ
اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ

“Kor ilə görən, zülmətlə nur, kölgə ilə işıq və dirilərlə ölülər eyni deyildir. Şübhəsiz ki, Allah

dilədiyi hər kəsə eşitdirər. Sən isə qəbirlərdə olanlara (haqqı) eşitdirən deyilsən”¹

ƏHLİ-BEYT ŞİƏLƏRİNİN NƏZƏRİNDƏ SƏHABƏ

Əgər bitərəf mövqe tutub “səhabə” mövzusu haqqında təhqiq etsək, görərik ki, səhabənin məqam və mənziləti haqqında şiənin nəzəri Quranın, Peyğəmbər sünnəsinin və əqlin nəzəri ilə eynidir. Lakin “qulat”lar və digər ifratçı firqələr onları kafir hesab etdikləri halda, əhli-sünnət onların ədalətli olduğunu bildirmişlər.

Seyyid Şərəfuddin Musəvi bu barədə belə yazır: “Hər kəs bizim səhabə haqqında olan nəzərimizi oxusa, onun digər nəzərlərə nisbət mötədil olduğunu başa düşər. Bizim nəzərimiz digər firqələrin nəzərləri ilə fərqlənir; çünki “qulat”lar, “kamiliyyə” və digər firqələr onları kafir bilmiş, bir çox firqələr isə onların etimadlı şəxslərdən olmasına inanmışlar. Əhli-sünnə bu barədə deyir: Hər kəs Peyğəmbərdən bir söz eşitsə və ya hər bir müsəlman o Həzrəti görsə, o, adil sayılır. Onların dəlili aşağıdakı hədisdən ibarətdir:

“Kullu mən dəbbə əv dərəcə minhum əcməinə əktəinə.”

Biz Peyğəmbəri-Əkrəmlə bir yerdə oturub söhbət etməyi böyük fəzilət hesab etməyimizə baxmayaraq, o, insanın məsum və günahsız olmasına səbəb olmur. Səhabələr arasında ədalətli şəxslər olduğu kimi, yaği, zülmkar və münafiq şəxslər də olmuşdur. Biz səhabələr

¹ “Fətir” surəsi, 19-22-ci ayələr.

arasında olan ədalətli şəxslərə istinad edir, dünya və axirətdə onlardan tərəfdarlıq edirik. Lakin Hindin oğlu Müaviyənin, Nəbiğənin oğlu Əmr Asın, Ərtatın oğlu Bəsrin nəql etdiyi, həmçinin Peyğəmbərin qardaşı və vəsisinə qarşı çıxıb ona hücum edən digər şəxslərin nəql etdiyi hədislər heç bir dəyər və ehtirama malik deyildir. Bu, bizim hədis nəql edən səhabələr haqqında olan əqidəmizdir. Bu əqidəyə olan dəlilimiz Allahın Kitabı və Peyğəmbərin sünnəsidir. Bu barədə “üsuli fiqh” elmində geniş söhbətlər edilmişdir. Amma bir çox firqələr səhabə adını daşıyan hər bir şəxsin müqəddəsliyi haqqında ifrata varır, hədlərini aşaraq onların hər bir yaxşı və pis sözlərinə istinad edirlər. Peyğəmbər (s)-dən bir hədis eşidən hər hansı bir müsəlmana tabe olur, kor-koranə ona itaət edir və bu barədə onunla müvafiq olmayan hər bir şəxsə müxalifət və onu məhkum edirlər.

Onlar bizim bir çox səhabənin rəvayətlərini rədd etdiyimizi, onların rəvayətlərini etibarsız saydığımızı, dinin həqiqətini və Peyğəmbərin düzgün sünnəsini axtarıb tapmaq üçün öz şəri vəzifəmizə əməl etməyimizi gördükdə, şiddətlə bizə hücum çəkib məhkum edirlər. Bizim haqqımızda pis fikirlərə düşür və bizi nadanlıqda ittihamlandırırlar. Əgər onlar bir az düşünüb elmi metodlara müraciət etsəydilər, “səhabənin ədaləti” prinsipinə heç bir dəlil olmadığını başa düşərdilər. Qurana müraciət etsəydilər, orada münafıqlar barəsində çoxlu söhbətlər getdiyini görərdilər. Bizim bu müddəamıza yalnız “Tövbə” və “Əhzab” surələrinin şahid olması kifayət edər.”

Ərəb ədəbiyyatının ustadı və Qahirənin “Eynüş-şəms” universitetin “ərəb dili” şöbəsinin rəisi Doktor Hamid Həfəni Davud belə yazır: “Şiələrin əqidəsinə əsasən səhabələr də digər insanlar kimi olub, onlarla və onlardan sonra qiyamət gününə qədər gələn insanlar arasında heç bir fərq yoxdur. Çünki onların bu məsələ barəsində olan yeganə əsasları “ədalət” prinsipini qəbul etməkdir ki, səhabələrin və onlardan sonrakı nəslin bütün rəftar və hərəkətlərini onunla uyğunlaşdırırlar. Yüksək fəzilətə malik olan və Həzrət Peyğəmbərin risalətinə əməl edən şəxsləri müstəsna etməklə, o Həzrətlə sadəcə olaraq bir yerdə oturub söhbət etmək insana heç bir fəzilət bağışlamır. Onların bir dəstəsi – Peyğəmbərlə müasir olan imamlar, yəni Əli və onun övladları məsum olmuşlar. Peyğəmbərlə və ondan sonra Əli ilə gözəl rəftar edən bəzi səhabələr də ədalətlidirlər. Beləliklə, səhabələrin bəziləri həqiqətə çatmış, bəziləri əyri düşüncəli, bəziləri fasiq və bəziləri də dinsiz olmuşlar.

Allaha zahirdə və dildə ibadət edən şəxslər də münafıqlar cərgəsindədirlər. Onlardan da bəziləri öz nifaqlarından əl çəkib İslamdan üz çevirmiş və kafir olmuşlar.

Bunun mənası budur ki, qiblə əhlinin böyük bir hissəsini təşkil edən şiələr bütün müsəlmanlara eyni gözə baxır, səhabələri, tabeilərini və onlardan sonrakı nəsilləri bərabər səviyyədə tuturlar. Peyğəmbərlə də yalnız həmsöhbət olmaq insanın məsum və günahsız olmasına gətirib çıxarmır və bu, hər hansı bir şəxs barəsində xüsusi bir əqidə bəsləməsinə səbəb olmur.

Beləliklə, onlar özlərinə icazə verdilər ki, ictihad üzündən səhabələrə irad tutub onların ədaləti və Peyğəmbərlə həmsöhbət olmağın bütün şəraitlərinə malik olmaları, eləcə də o Həzrətin xanədanını sevib-sevməmək barəsində bəhs etsinlər.

Belə də olmalıdır! Çünki İslam Peyğəmbəri (s) belə buyurmuşdur: “Mən sizin aranızda iki və qiymətli ağır əmanət qoyub gedirəm. Əgər onlardan yapışsanız, heç vaxt zəlalətə düşməzsiniz. Onlardan biri Allahın Kitabı, digəri isə mənim Əhli-beytimdir. Və bu iki əmanət qiyamət günündə Kövsər hovuzunda mənə qovuşana qədər heç vaxt bir-birindən ayrılmazlar. Belə isə baxın görün, məndən sonra bu iki əmanətlə necə rəftar edəcəksiniz!”

Bu və digər hədislərə əsasən, şiələr bir çox səhabənin Peyğəmbər xanədanına zülm etmələrinə, lənət göndərmələrinə, eləcə də bu hədisin əksinə çıxmalarına inanırlar. Belə olduqda, necə demək olar ki, səhabələrin hamısı Peyğəmbərlə həmsöhbət olmağın bütün şəraitlərinə və ədalət nişanələrinə malikdirlər?!

Dediklərimiz şiələrin səhabə haqqında olan nəzər və əqidələridir ki, onların bəzilərinin ədalətli olmamasını qəbul edirlər. Bu, şiələrin həqiqətlə uyğun gələn elmi dəlil və sübutlarıdır.”

Doktor Hamid Həfəni Davud başqa bir yerdə etiraf edir ki, səhabələrə irad tutmaq şiələrin bidətlərindən deyildir. Sonra belə əlavə edir: “Keçmiş zamanlarda da “mötəzilə” firqəsi ideoloji məsələlərdə səhabələrə irad tutduqları kimi, xəlifələri də tənqid edərək onlar barəsində bəhs etməklə məşğul olmuşlar. Məhz buna

görə də bəziləri onlarla dost, bəziləri isə müxalif olmuşlar.”

Birinci əsrdə səhabələrdən, yalnız çox dəqiq olan alimlər, xüsusilə mötəzilə alimləri irad tuta bilirdilər və onlardan öncə də bu barədə şiə rəhbərləri və Əhli-beyt tərəfdarları qədəm qoymuşdular.

Mən həmişə demişəm ki, teoloqlar və mötəzilə firqəsinin alimləri hicri tarixi ilə 1-ci əsrdə şiə rəhbərlərinə borclu olmuş və həmişə onlardan istifadə etmişlər. Buna əsasən, səhabələrə irad tutmaq məsələsi imamiyyə şiələri tərəfindən başlamışdır. İmamiyyə şiələri İslam mədəniyyəti və maarafində əsl mənbə sayılan Əhli-beyt imamlarından bəhrələndikləri üçün teoloji elmlərdə həmişə məharət göstərmiş və məşhur olmuşlar.”¹ (Doktor Hamidin söhbətinin sonu.)

Mənim əqidəmə əsasən, həqiqət axtaran hər bir şəxs həmişə tənqid və irad yolunu öz üzünə açmalıdır, əks halda həqiqətə çata bilməz. Necə ki, əhli-sünnət səhabənin ədaləti haqqında heç bir təhqiq etmədikləri üçün, elə bu günlərdə də haqq və həqiqət yolundan uzaq düşmüşlər.

ƏHLİ-SÜNNƏ NƏZƏRİNDƏ SƏHABƏ

Əhli-sünnə səhabənin mədhində və onların ədalətlərində o qədər irəlilədilər ki, heç bir istisna olmadan hamını adil saydılar! Onlara irad tutan, onların ədalətini qəbul etməyən və ya bəzilərinin fasiq olmasını bildirən hər bir şəxsi görsələr, heç bir məntiqi

¹ “Əssəhabə fi nəzəriş-şiət-il-imamiyyə”, səh. 8.

qəbul etmədən ona hücum çəkirlər. Burada onların söhbətlərinin bir qismini araşdıraraq onların Qurandan, Peyğəmbərin düzgün və sabit sünnəsindən, əql və vicdandan uzaq olduqlarını sübut etmək istəyirik.

İmam Nəvəvi “Səhihi Müslüm” kitabının şərhində belə yazır: “Bütün səhabələr insanların ən yaxşısı və bu ümmətin sərvərləridirlər. Özlərindən sonrakı insanlardan üstün, nümunə, ədalətli olmuş və heç bir eybə malik olmamışlar. Lakin onlardan sonra gələn insanların eyb və nöqsanları vardır.”¹

Yəhya ibni Muin deyir: “Hər kəs Osmanı, ya Təlhəni və ya Peyğəmbərin hər hansı bir səhabəsini söysə, yalançı sayılır və onun nəql etdiyi hədisi qəbul etmək olmaz. Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti həmin şəxsə olsun.”²

Zəhəbi deyir: “Ən böyük günahlardan biri də səhabələri söyüb, onlara nalayiq sözlər deməkdir. Hər kəs onlara nöqsan tutsa və ya onlara nalayiq sözlər desə, dindən və müsəlmanlıqdan çıxmışdır.”³

Qazi Əbu Yəladan soruşdular: “Əbu Bəkri söyləyən şəxsin hökmü nədir?”

Cavab verib dedi: Kafirdir!

Soruşdular: Əgər həmin şəxs ölsə, ona meyyit namazı qılmaq vacibdirmi?

Dedi: Xeyr!

Soruşdular: Axı o, Allahın yeganəliyinə inanan şəxslərdəndir?

¹ “Səhihi Müslümün şərh”, Nəvəvi, 8-ci cild, səh. 22.

² “Təhziibut-təhziib”, 1-ci cild, səh. 509.

³ “Kəbair”, Zəhəbi, səh. 236 və 238.

Dedi: Ona əl vurmayın və ağac üzərində qəbrə tərəf aparıb dəfn edin!”¹

İmam Əhməd ibni Hənbəl deyir: “Peyğəmbər (s)-dən sonra ümmətin ən yaxşı şəxsləri Əbu Bəkr, ondan sonra Ömər, sonra Osman və sonra Əlidir. Onlar hidayət olunmuşlardan və rəşidin xəlifələrindəndirlər. Bu dörd nəfərdən sonra insanların ən yaxşısı Peyğəmbər (s)-in səhabələridir və onların eybləri, nöqsanları və pislilikləri haqqında danışmağa heç kəsin ixtiyarı yoxdur. Belə bir iş görəni şəxsi bağışlamaq olmaz və onu cəzalandırmaq lazımdır. Onun haqqında axtarış aparıb tövbə etdiyi bəlli olsa, bu, ondan qəbul olunar, lakin bu işi yenə də davam etsə, yenidən cəzalandırılır və ölənə qədər əbədi həbsə məhkum olunar, əgər yenə də tövbə etsə, bağışlanar!!”

Şeyx Əlaəddin Trablوسی Hənəfi belə deyir: “Əgər bir şəxs Peyğəmbər (s)-in hər hansı bir səhabəsini – Əbu Bəkr, ya Ömər, ya Osman, ya Əlini, ya Müaviyəni və ya Əmr Ası söyüb (məsələn) desə ki, onlar haqdan sapmış və kafir olmuşlar, həmin şəxs öldürülməlidir. Əgər bunlardan başqasını söymüş olsa, şiddətlə cəzalandırılmalıdır.”²

Doktor Hamid Həfəni Davud sünnülərin söhbətlərinin bir hissəsinə işarə edərək deyir: “Əhlisünnətin əqidəsinə əsasən, səhabələrin hamısı ədalətli və ədalətdə bərabər səviyyədəndirlər. Baxmayaraq ki, ədalətin müxtəlif dərəcələri vardır. Səhabələrdən birini

¹ “Əs-sarimul-məslul”, səh. 570. (Biz bu haqda təhqiq etdikdə, gördük ki, bu sualları Faryabidən etmişlər.)

² “Müəyyənül-əhəkm fima yəterəddədu beynəl-xəsməyni minəl-əhkam”, səh. 187.

kafir bilən şəxsin özü kafirdir və hər kəs səhabələrdən birini fasiq bilsə, onun özü fasiqdir. Əgər bir şəxs hər hansı bir səhabədən irad tutsa, sanki Allahın Peyğəmbərinə irad tutmuşdur.

Həmçinin sünnülərin böyük alimlərinin əqidəsinə əsasən, Əli ilə Müaviyə arasında baş verən ixtilaflar, eləcə də bu barədə olan tarixi hadisələr haqqında bəhs etmək caiz deyildir. Səhabələrdən bəziləri ictihad edərək haqqa nail oldular. Əli və onun ardıcıllarını buna misal göstərmək olar. Müaviyə, Aişə və onlara tabe olan bəzi səhabələr də ictihad etdikləri halda, xətaya uğradılar. Sünnülərin nəzərlərinə görə, onların arasında baş verən ixtilaflardan və pisliklərdən söhbət etmək olmaz və onlar haqqında qəzavət etməkdən yayınmaq yaxşıdır. Müaviyə səhabələrdən olduğundan, onu söyməkdən çəkinirlər! Aişəyə nalayiq söz deyən hər hansı bir şəxsi şiddətlə məhkum edirlər. Bir sözlə, onlar haqqında bəhs etməkdən çəkinib, onu Allaha tapşırmaq lazımdır.

Həsən Bəsri və Səid ibni Müsəyyib bu barədə deyirlər: “Bunlar elə məsələlərdəndir ki, Allah-taala bizim əlimizi onlara bulaşdırmamışdır. Belə olduqda, bəs nə üçün öz dilimizi onlar haqqında danışmaqla məşğul edək?!!!”

Deyilənlər əhli-sünnətin səhabənin ədaləti haqqında olan əqidəsidir və bizim nəzərimiz də məhz budur.”¹ (Doktor Hamidin söhbətinin sonu!)

Təhqiq işləri ilə məşğul olan hər bir şəxsin səhabələr və sünnülərin arasında bu ifadənin hansı

¹ “Əs-səhabə fi nəzəriş-siətil-imamiyyə” səh. 8-9.

mənada işlənməsi haqqında çoxlu məlumatı olsa, onların bu iftixar nişanını Peyğəmbəri görənlər hər bir şəxsə verməsini aydın şəkildə başa düşsün!!

Buxari özünün "Səhih" kitabında yazır: Müsəlman olan hər bir kəs Peyğəmbərlə bir yerdə otursa, ya onu görsə, səhabələrdən sayılır."

Əhməd ibni Hənbəl deyir: "Bədr müharibəsində iştirak edən səhabələrdən sonra insanların ən yaxşısı Peyğəmbərlə bir il, ya bir ay, ya bir gün birgə olan, ya da təkcə onu görənlərdir."1

İbni Həcər belə yazır: "Hər kim Peyğəmbərdən bir hədis, yaxud bir söz rəvayət etsə və yaxud iman gətirdiyi halda onu görsə, səhabələrdən sayılır. Hər kəs mömin halında Peyğəmbəri görsə və müsəlman olduğu halda dünyadan getsə, istər Peyğəmbəri çox görsün, istərsə də az, istər o Həzrətdən hədis nəql etsin, istərsə də nəql etməsin, istər müharibələrdə iştirak etsin, istərsə də iştirak etməsin, istər bir kəs onun Peyğəmbərlə bir yerdə olduğunu görsün, istərsə də görməsin, hamılıqla səhabə sayılırlar!"2

Sünnülərin əksəriyyəti bu əqidədədirlər və hər kəs Peyğəmbəri görsə, yaxud o Həzrətin dövründə dünyaya gəlsə, uşaq olsa da belə səhabə sayılır.

İbni Səd səhabələri beş qrupa bölmüş və onu özünün "Ət-təbəqatul-kubra" kitabında gətirmişdir.

"Əl-müstədrək" kitabının müəllifi Hakim Nişapuri səhabələri aşağıda qeyd edəcəyimiz tərtiblə on iki qrupa bölmüşdür:

1 "Əl-kifayə", səh. 51; "Təlqihu fuhumi əhlil-asar", səh. 101.

2 "Əl-isabə fi təmyizis-səhabə", İbni Həcər, 1-ci cild, səh. 10-11.

1-Hicrətdən öncə Məkkədə müsəlman olanlar.
Misal üçün, rəşidin xəlifələri.

2-"Darun-nüdvə" də hazır olanlar;

3-Həbəşəyə hicrət edənlər;

4-Birinci "əqəbə" də iştirak edənlər;

5-İkinci "əqəbə" də iştirak edənlər.

6-Peyğəmbərdən sonra Mədinəyə hicrət edənlər;

7-Bədr müharibəsində iştirak edənlər;

8-"Hüdeybiyyə" sülhündən öncə və Bədr müharibəsindən sonra hicrət edənlər;

9-"Rizvan" beyətində iştirak edənlər;

10-Məkkənin fəth olunmasından qabaq və "Hüdeybiyyə" sülhündən sonra hicrət edənlər.
Məsələn, Xəlid ibni Vəlid, Əmr ibni As və başqaları;

11-Peyğəmbər (s)-in "tüləqa" (azad olunmuş) adlandırdığı şəxslər;

12-Peyğəmbər (s)-in dövründə dünyaya gələn uşaqlar və səhabə övladları.

Sünnülər hamılıqla səhabələrin ədalətli olmasını, dörd fiqh məzhəbləri də qeydsiz-şərtsiz onların rəvayətlərini qəbul edir və onlardan irad tutmağı da caiz bilmirlər. Səhabənin hansı təbəqədə, hansı yaşda olub-olmamasına baxmayaraq, ondan nəql olunan hər bir hədisin düzgünlüyü haqqında heç bir tərəddüd etmir, onu araşdırmadan qəbul edir və başqa hədislərlə ziddiyyət təşkil edib-etməsinə diqqət etmirlər. Onların əqidəsinə əsasən, səhabələrdən irad tutmaq olmaz; çünki onların hamısı adildir!

Doğrudan da, bu, zorakılıqdan başqa bir şey deyildir. Əql, düşüncə və insanın təbiəti ilə uyğun gəlmir və elm onu qəbul etmir. Mən əminəm ki, müasir

dövrədə yaşayan yüksək mədəniyyətli cavanlar bu gülməli qanunu qəbul etməzlər.

Elm və aydın dəlil üzərində qurulan İslamın həqiqəti ilə uyğun gəlməyən bu ideyanı sünnülərin haradan gətirdiklərini mən bilmirəm və inanmıram ki, kimsənin bu haqda məlumatı olsun. Kaş ki, bunun haradan gəldiyini biləydim! Kaş ki, onlardan heç olmasa bir nəfər şəxs səhabələrin ədalətli olması barəsində Qurandan, ya Peyğəmbərin sünnəsindən və ya məntiqlə uyğun gələn bir dəlil gətirməklə məni qane edəydir!

Lakin Allaha həmd və şüklər edirik ki, biz bu saxta nəzərlərin sirrini öyrəndik və onu gələcək fəsildə bəyan edəcəyik. Digər təhqiqatçılar da onun digər sirlərini açmaqda əllərindən gələni əsirgəməməlidirlər.

SƏHABƏ HAQQINDA SON SÖZ

Şübhəsiz ki, səhabələr də digər insanlar kimi məsum və günahsız olmayıb xətaya uğramışlar. Adi insanlara vacib olan məsələlər onlara da vacib olmuşdur və digər insanlarla eyni hüquqa malikdirlər.

Onların başqa insanlara olan fəzilətləri, yalnız Peyğəmbərlə eyni zamanda yaşamaları idi. Əlbəttə, bunu o zaman fəzilət saymaq olar ki, Peyğəmbərə ehtiram göstərib onu əksinə çıxmasınlar. Əks təqdirdə, onların əzabı ikiqat çoxdur. Çünki Allahın ədalət məhkəməsi tələb edir ki, Peyğəmbərin dövründə yaşamayan insanlara o Həzrətlə oturub duran şəxslər qədər əzab verməsin. Peyğəmbərin buyruqlarını yaxından eşidən, nübüvvət nurunu və möcüzələri

görən şəxslərin hesabı Peyğəmbəri görməyən və ondan sonrakı dövrlərdə yaşayan insanlarla fərqlənməlidir.

İnsanın əqli və vicdanı müasir dövrdə yaşayıb Allahın Kitabına, Peyğəmbərin sünnəsinə ehtiram göstərən, onların göstərişlərinə əməl edən şəxsi Peyğəmbərlə birgə və eyni dövrdə yaşayıb əvvəldə iman gətirməyən, sonradan çarəsizlik üzündən İslamı qəbul edən, o Həzrət dünyadan gedəndən sonra dindən çıxan səhabədən üstün olmasına hökm edir.

Bu, Quranın, Peyğəmbər sünnəsinin, əql və vicdanın qəbul etdiyi bir həqiqətdir. Quran və sünnəni tanıyan hər bir kəs bu həqiqət barəsində heç bir şəkksübhə etmir. Aşağıdakı ayəni buna misal göstərmək olar:

*يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَاعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا*

“Ey Peyğəmbərin zövcələri! Sizdən hansı biriniz açıq-aşkar bir çirkin (günah) iş görsə, onun əzabı ikiqat olar. Bu, Allah üçün asandır.”¹

Səhabələr arasında həm mömin, həm də imanları zəif, həm təqvalı, həm də təqvasız, həm adil, həm də zülmkar, həm haqtələb, həm də üsyankar, həm öz elminə əməl edən alim, həm də bidət qoyan və nadan, həm ixlaslı, həm də ikiüzlü və əhd-peymanlarına sadıq qalmayan şəxslər var idi.

Əgər Qurani-Kərim, Peyğəmbərin sünnəsi və tarix bunları qəbul etməyib onu açıq-aşkar bəyan etmişdirsə, onda sünnələrin “səhabələrin hamısı adildir” – dedikləri söz puç və əsassızdır. Çünki Quran və sünnə

¹ “Əhzab” surəsi, 30-cu ayə.

ilə müxalifdir, tarix, ədalət və insanın vicdanı ilə uyğun gəlmir, təəssübkeşlikdən, nəfsi istəklərdən, əsassız sözlərdən başqa bir şey deyildir.

Bəzən əhli-sünnətin bu məsələlərlə əlaqədar olan əqidələri ilə rastlaşanda insanı təəccüb bürüyür ki, nə üçün əql, sünnə və tarix ilə uyğun gəlməyən şeylər haqqında mübahisəyə girişirlər? Lakin bu əqidəni möhkəmlətmək üçün əməvilərin planlarını və abbasilərin üslublarını (yəni səhabələrə ehtiram edərək onlardan irad tutmamağı və onları adil bilmələrini) gördükdə, onun təəccübü aradan qalxır və heç bir tərəddüdü, şəkk-şübhəsi olmadan başa düşür ki, səhabələrdən söhbət açılıb onlara irad tutmağın qadağan edilməsinin səbəbi, onların gördükləri çirkin işlərin, eləcə də İslamın, Peyğəmbərin və onun ümmətinin haqqında törətdikləri cinayətlərin üstünün açılmasıdır.

Əgər Əbu Süfyan, Müaviyə, Yezid, Əmr As, Mərvan ibni Həkəm, Müğeyrə ibni Şöbə və Bəsr ibni Ərtat səhabələrdən, möminlərin hakimlərindən və sərvərlərindən sayılsalar, nə üçün səhabələrə irad tutmağın qarşısını almasınlar? Nə üçün onların ədaləti, fəzilətləri haqqında hədis düzəltməsinlər və nəticədə heç kəsin onların pisliklərinin üstünü açmağa və onları tənqid etməyə cürəti olmasın?! Müsəlmanlardan hər bir kəs belə bir işlər görsə, onu “kafir” adlandırır, onun öldürülməsinə, qusulsuz – kəfənsiz basdırılmasına və ağacdan düzəlmiş tabut içərisində qəbrə qoyulmasına dair fətva verirlər. Onlar hər vaxt şüələri təhqir etmək istəyirlərsə, səhabələri söyməkdə ittihamlandırırlar. Onların əqidəsinə əsasən, səhabələri söymək onlardan

irad tutmaq deməkdir. Bu, həmin şəxsi öldürmək və bədbəxt etmək üçün kifayətdir.

İş o yerə çatmışdır ki, hər kəs bir hədisin mənasını soruşmaq istəsə, onun canını almaq üçün əllərindən gələni əsirgəməirlər. Müddəamıza dəlil gətirmək üçün bu hadisəni qeyd edirik:

Xətib Bağdadi öz tarixində belə yazmışdır: Harun Ər-rəşidin yanında bir şəxs başqasından soruşdu: Əbu Hüreyrənin dediyi “Musa Adəmi görüb ona dedi: Sən bizi behiştədən çıxaran Adəm deyilsənmi? Qüreyş tayfasından olan bir şəxs: Musa Adəmi harada gördü?” – deyə hədisin mənasını soruşduqda, Harun qəzəblənib dedi: Qılıncı gətirin, bu kafir Peyğəmbərin hədisinə irad tutmaq istəyir!!!¹

Əgər bir şəxs Harunun məclisində bir suala görə ölümə məhkum olunursa, Əbu Hüreyrəni yalançı sayan şiə ilə nə edəcəklərini Allah bilir! Bu müddəə üçün şiənin dəlili vardır və bu haqda səhabələrin sözlərinə, o cümlədən onların rəhbəri sayılan Ömər ibni Xəttaba istinad edirlər. Buradan başa düşülür ki, hədislərdə mövcud olan bu ziddiyyətlərin, ixtilafların, qeyri-mümkün olan mətləblərin səbəbi nədir. Onlar belə hədislərin düzgünlüyünü, onlara pak don geyindirərək müqəddəs gözlə baxmaqlarını necə yazırlar?

Bunların səbəbi səhabələrdən irad tutmağın qadağan olması, nəticədə irad tutanların ölümə məhkum edilməsidir. Bəzi sözlərin mənasını öyrənib

¹ “Tarixi Bağdad”, 14-cü cild, səh. 7.

həqiqətə çatmaq istəyən şəxsi öldürürlər ki, başqalarına ibrət dərsi olsun və bu haqda danışmağa cürət etməsin!

Onlar camaatı məcbur etdilər ki, əgər bir kəs Əbu Hüreyrənin və yaxud digər bir səhabənin hədisinə irad tutsa, sanki Peyğəmbərə irad tutmuş olar. Peyğəmbərdən sonra bəzi səhabələrin vasitəsilə düzəldilmiş belə hədislərə müqəddəs gözlə baxıb onları dinin şübhəsiz məsələlərindən saymışlar.

Bir çox vaxtlarda mən öz alimlərimizə dəlil gətirirdim ki, səhabələr bu cür müqəddəsliyi qəbul etmir, bəzən bir-birlərinin nəql etdikləri hədislərdə şəkk-şübhə edirdilər. Bu o zaman baş verirdi ki, onlardan birinin hədisi Quranla müxalif olurdu. Ömər ibni Xəttab Əbu Hüreyrəni yalan hədis deməsi ilə ittihamlandıraraq qırmancla vurur və hədis deməkdən çəkindirirdi. Onlar həmişə deyirdilər ki, səhabənin bir-birlərinə qarşı hər nə etməklərinə haqları vardır. Lakin biz onların sözlərini inkar etmək və onlara irad tutmaq əzmində deyilik.

Mən deyirəm: Ey Allahın bəndələri! Onlar bir-birləri ilə vuruşmuş, bir-birlərini kafir bilmiş və öldürmüşlər. Deyirlər: Onların hamısı müctəhid olmuşdur, düzgün fikirləşənin ikiqat, əyri fikirləşənin isə bir savabı vardır, bizim onların işlərinə dəxalət etməyə haqqımız yoxdur.

Şübhəsiz ki, onlar bu əqidəni öz ata-babalarından irs aparmış, kor-koranə və bu barədə fikirləşmədən onu təkrar edirlər.

Sünnülərin rəhbəri Qəzzali də bu əqidədə olub onu camaatın arasında yaymışdır. Belə ki, özünün “Əl-müstəfa” kitabında belə yazmışdır: “Bu ümmətin

keçmiş qabaqcılları və onlardan sonrakı nəsillər səhabələrin ədalətinin aydın bir məsələ olmasını qəbul etmişlər; çünki Allah onları adil saymış və Öz Kitabında onları mədh etmişdir. Bu, bizim onlar haqqında olan əqidə və nəzərimizdir.”

Mən Qəzzaliyə və bütün sünnülərə təəccüb edirəm ki, səhabələrin ədalətini isbat etmək üçün Qurana necə istinad edirlər? Halbuki Quranın heç bir ayəsində bu məsələyə toxunulmamışdır, əksinə Quranda səhabələrin ədalətli olmasını inkar edən, onların içüzlərini və ikiüzlüklərini açıqlayan çoxlu ayələr vardır.

“Biz “Agahlardan soruşun” adlı kitabımızda bu barədə ayrıca bir fəsildə söhbət etmişik. Təhqiqatçılardan istəyirik ki, həmin kitaba müraciət edib, Allahın və Peyğəmbərin bu haqda olan sözlərini araşdırsınlar və bilsinlər ki, əhli-sünnətin səhabələr barəsində düzəldikləri məqam və fəzilətləri, onlar yuxuda belə görə bilmirdilər. Tarix və hədis kitablarını oxumağın heç bir zərəri yoxdur; çünki orada onların çoxlu çirkin əməlləri, bir-birlərini kafir hesab etdikləri açıq şəkildə qeyd olunmuşdur. Hətta onlardan bəziləri özlərinin münafiq olub-olmamasında belə, şəkk edirdilər!

Buxari özünün “Səhih” kitabında belə yazmışdır: İbni Məleykə Peyğəmbərin səhabələrindən otuz nəfəri gördü ki, ikiüzlülük sifətinə düçar olacaqlarından qorxurdular və heç biri, məsələn Cəbrail kimi imanlı olmalarını elan etməyə hazır deyildirlər!¹

¹ “Səhihi Buxari”, 1-ci cild, səh. 17.

Qəzzali öz kitabında yazmışdır ki, Ömər ibni Xəttab Hüzeyfə ibni Yəmandan soruşdu ki, Peyğəmbər onun münafıqların sırasında olduğunu demişdir ya yox?¹

Görəsən “münafıqlar səhabələrdən deyildir” deyənlərin sözlərinə etina etmək lazımdır mı? Sünnülərin əqidəsinə əsasən, bəli! Bunu onların nəzərində səhabənin hansı mənanı ifadə etməsindən başa düşdük. Çünki onların nəzərinə əsasən, hər kəs iman gətirdiyi halda Peyğəmbərlə bir yerdə oturub həmsöhbət olmasa da belə, o Həzrəti görsə, səhabələrdən sayılır.

Onların “Peyğəmbərə iman gətirdiyi halda” dedikləri sözlər də zorakılıqdan başqa bir şey deyildir, çünki o Həzrətlə birgə olan hər bir kəs, “kəlmeyi-şəhadəti” qəbul etmişdi.

Peyğəmbəri-Əkrəm onların zahiri imanlarını qəbul etmişdi. Belə ki, buyurur: “Mənə əmr olunmuşdur ki, insanların zahiri əqidəsinə əsaslanam, onların batini işləri Allaha aiddir.”

O Həzrət öz həyatında onların heç birinə “sən münafıqsən və sənin İslamını qəbul etmirəm!” – deyə buyurmamışdı.

Məhz buna görə də görürük ki, Peyğəmbər münafıqları “öz dostları” kimi qələmə verir, halbuki onların nifaqlarından ağah idi. Buxarinin bu sözünü dəlil kimi buna misal göstərmək olar: Ömər ibni Xəttab Peyğəmbərdən münafıq olan Abdullah ibni Übəyyin boynunu vurmasını icazə istəyib dedi: Ey Allahın

¹ “Əhyau ülumid-din”, Qəzzali, 1-ci cild, səh. 124; “Kənzül-ümmal”, 7-ci cild, səh. 24.

Peyğəmbəri! İcazə verin, bu münafiqin boynunu vurum. Peyğəmbər buyurdu: Onu burax, yoxsa camaat deyər ki, Mühəmməd öz səhabəsini öldürdü!¹

Bəzi sünnü alimləri bizi inandırmaq üçün deyirlər ki, Peyğəmbərin dövründə münafıqlar tanınırdı və onları səhabələrlə qarışdırmaq olmaz. Əlbəttə, bu, qeyri-mümkün bir məsələdir. Çünki münafıqlar da səhabələrdən sayılırdı ki, yalnız Allah onların batinindən xəbərdar idi. Onlar namaz qılır, oruc tutur, Allaha ibadət edirdilər və hər bir vasitəyə əl ataraq özlərinin Peyğəmbərin tərəfdarlarından olduqlarını göstərmək istəyirdilər.

Aşağıdakı dəlili buna misal göstərmək olar: Buxari özünün “Səhih” kitabında qeyd etmişdir ki, Ömər ibni Xəttab Peyğəmbər (s)-dən, başqa bir dəfə də Zil-Xuveysərinin boynunu vurmaq üçün icazə istəyib o Həzrətə dedi: Ədalətlə rəftar et! Peyğəmbər (s) isə Ömərə buyurdu: “Onu burax; çünki onun elə dostları vardır ki, sizin hər birinizin namazı və orucu onun namazı və orucu qarşısında heç nədir. Onlar Quran oxuyurlar, lakin qəlblərinə heç bir təsir bağışlamır və oxun kamandan çıxdığı kimi dindən çıxırlar.”²

Əgər mən səhabələrin çoxunun nifaq və ikiüzlüklə az fasilə olduğunu desəm, heç də mübaligə etməmişəm. Çünki bunu, Qurani-Kərimin çoxlu ayələri və Peyğəmbər (s)-in hədisləri vasitəsilə isbat etmək olar. Bu barədə əvvəlcə Qurani-Kərimdə olan ayələri gətiririk:

¹ “Səhihi Buxari”, 6-cı cild, səh. 66, “fəzailul-Quran” kitabı; “Tarixi ibni Əsakir”, 4-cü cild, səh. 97.

² “Səhihi Buxari”, 4-cü cild, səh. 179.

a)

بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ

“Peyğəmbər onlar üçün haqq (Quran) gətirdi, lakin onların əksəriyyəti haqqı xoşlamır.”¹

b)

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا

“Bədəvi ərəblər küfr və nifaq baxımından daha pisdirlər.”²

v)

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ

“Ətrafınızdakı bədəvi ərəblər və Mədinə əhalisi içərisində ikiüzlülüğü özlərinə adət etmiş münafıqlar vardır.”³

Qeyd etmək lazımdır ki, əhli-sünnətin bir çox alimləri həqiqəti gizlətmək üçün əllərindən gələni əsirgəməmişlər. Məsələn, ayədə qeyd olunun “ərəb” (ərəblər) sözünü onların səhabələrdən olmamasına təfsir etmişlər! Halbuki onlar Peyğəmbər (s)-in dövründə Ərəbistan yarımadasının hər bir nöqtəsində yaşayırdılar.

Lakin Ömər ibni Xəttabın ölümü yaxınlaşdıqda, görürük ki, özündən sonrakı xəlifəyə vəsiyyət edərək deyir: “Sifariş edirəm ki, səhrada yaşayan bədəvi ərəbələrə hörmətlə yanaşsın; çünki onlar ərəblərin kökü, İslam dinini qəbul edən ilkin şəxslərdəndirlər.”⁴

¹ “Muminun” surəsi, 70-ci yə.

² “Tövbə” surəsi, 97-ci ayə.

³ “Tövbə” surəsi, 101-ci ayə.

⁴ “Səhihi Buxari”, 4-cü cild, səh. 206.

Əgər ərəblərin kökü, əsl-nəsəbləri və İslamı qəbul edən bədəvi ərəblər küfr, nifaq, Allahın əhkamını, hüdudlarını bilməyib Peyğəmbərə göndərilən göstərişlərə əməl etməmək sifətləri ilə tanınırsa, onda sünnülərin “bütün səhabələr ədalətlidirlər” – dedikləri sözlər əsassızdır.

Bu barədə əlavə məlumat vermək üçün deyirik: “Ərab” (ərəblər) səhabələrin hamısına şamil olurlar. Çünki Qurani-Kərim ərəblərin küfrə yol verib nifaq sifətindən möhkəm yapışdıqlarını açıqladıqdan sonra buyurur:

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ سِئِدُ خَلُومِهِمْ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ

“Bədəvi ərəblər içərisində elələri də vardır ki, Allaha, axirət gününə inanır, xərclədiklərini Allaha yaxınlıq və Peyğəmbərin dualarına nail olmaq üçün vəsilə sayırlar. Bilin ki, bu, onlar üçün (Allaha) yaxınlaşmağa bir səbəbdir. Allah onları Öz rəhmətinə nail edəcəkdir. Həqiqətən, Allah bağışlayan və rəhm edəndir.”¹

Lakin Peyğəmbəri-Əkrəmin şərif sünnəsində belə oxuyuruq: “Mənim səhabələrimi cəhənnəm odunun yaxınlığına gətirəndə, mən deyərəm: İlahi! Onlar mənim səhabələrimdir! Cavab verilər: Sən bilmirsən ki, onlar səndən sonra nələr etdilər! Sonra mən deyərəm: Məndən sonra (müsəlmanlara hakim olan) vəziyyəti bir-birinə vurub ixtilaf yaradanlar nabud olsunlar.

¹ “Tövbə” surəsi, 99-cu ayə.

Onlardan yalnız qoyun sürüsü qədəri nicat tapacaqlar (qalanları isə cəhənnəm əhlidir).”¹

Qeyd etdiyimiz kimi, bu barədə çoxlu hədislər vardır, lakin biz qeyd etdiklərimizlə kifayətlənirik. Bizim məqsədimiz səhabələrin həyatı haqqında danışib ədalətlərinə irad tutmaq deyildir. Tarix bu işi bizim üçün görmüş və sabit etmişdir ki, səhabələrdən bəziləri zina etmiş, şərab içmiş, yalandan şəhadət vermiş, dindən üz döndərmiş, günahsız insanların haqqında ağır cinayətlər törətmiş və İslam ümmətinə qarşı xəyanət etmişlər. Biz isə demək istəyirik ki, səhabələrin hamısının ədalətli olması əhli-sünnətin yaratdıqları xurafatdan başqa bir şey deyildir. Məqsədləri də öz rəhbərlərinin, qabaqcıllarının, yəni Allahın dinində, hökmlərində dəyişiklik yaradıb, bir sıra bidətlər qoyan səhabələrin abır-heysiyyətlərini qoruyub saxlamaqdan ibarətdir.

Bir sözlə, sünnülər səhabələrə irad tutmağı öz ardıcılılarına haram etmiş, ictihad qapısını onların üzünə bağlamış, bu işi Əməvi xəlifələrin, müxtəlif məzhəblərin yarandığı dövrdən başlamış, tərəfdarları və övladları da bu əqidəni onlardan irs aparmış, nəsil-dən-nəslə ötürərək indiki dövrə qədər çatdırmışlar. Onlar həmişə Allahdan səhabələr üçün razılıq və rəhmət diləmiş və onlardan irad tutan hər bir şəxsi kafir saymışlar.

Şiələr isə Əhli-beyt imamlarına itaət edir və layiqli və təqvalı səhabələrə yüksək dərəcədə ehtiram bəsləyib, onlar üçün Allahın razılığını diləyirlər, eləcə

¹ “Səhihi Buxari”, 7-ci cild, səh. 208, “hovuz” bölümü.

də Allahın və Peyğəmbərin düşmənləri sayılan fasiqlər və münafıqlərə öz nifrətlərini bildirirlər. Buna əsasən, Peyğəmbərin əsl sünnəsinə əməl edən və həqiqi əhlisünnə sayılanlar, yalnız şialərdir. Çünki səhabələr arasında Allahın, Peyğəmbərin sevdiyi hər kəsi onlar da sevir və müsəlmanların çoxunun inhirafa yuvarlanmasına səbəb olan Allah və Peyğəmbər düşmənlərinə öz nifrət hislərini bildirirlər.

ƏHLİ-SÜNNƏNİN PEYĞƏMBƏR (Ə)- İN SÜNNƏSİ İLƏ MÜXALİFƏT ETMƏSİ

Bu fəsildə təhqiqatçılara sünnülərin Peyğəmbər (s)-in bir çox sünnəsi ilə müxalifət etdiklərini göstərib, o Həzrətin sünnəsinə əməl edən məzhəbin yalnız şia olduğunu isbat edəcəyik.

Buna görə də bu kitabı “Peyğəmbər sünnəsinə həqiqi əməl edənlər yalnız şialərdir” – adlandırsaydıq, daha yaxşı olardı.

Burada bu məsələnin əsas və kökünü araşdırıb təhqiqatçıları möhkəm yəqin həddinə çatdırmaq əzmindəyik. Sünnülər islamın bütün məsələləri ilə müxalifət edir, insanların haqdan sapmasına, müsəlmanları zəhmətə salıb onların geridə qalmasına səbəb olurlar.

Mənim nəzərimə görə azğınlığın səbəbi dünyapərəstlikdir. Peyğəmbər (s) də bu barədə buyurmuşdur: “Bütün günahların kökü dünyanı sevməkdir.” Dünyapərəstliyin xarici nümunələrindən biri qüdrəti ələ keçirib, vəzifəyə nail olmaqdır.

Doğrudan da bəziləri buna nail olmaq üçün vəhşi heyvanlardan da pis olub çoxlu insanları və ölkələri məhv edirlər. Peyğəmbəri-Əkrəm buna işarə edərək buyurur: “Məndən sonra sizin müşrik olduğunuz məni qorxutmur, məni qorxudan dünya üstündə bir-birinizlə rəqabətə girib ixtilaf yaratmağınızdır.”

Məhz buna görə də, “İslamda hökumət sistemi” adlanan imamət və xilafət məsələsi haqqında bəhs etmək istəyirik. Çünki islam ümmətinin başına gələn bütün böyük müsibətlər, əzab-əziyyətlər və giriftarçılıqlar məhz bu məsələdən qaynaqlanır.

İSLAM HÖKUMƏTİ

Sünnülərin əqidəsinə əsasən, Peyğəmbəri-Əkrəm özündən sonra xəlifə təyin etmədi və bunu xalqa tapşırırdı ki, bir-birləri ilə məsləhət edib, istədikləri şəxsi xəlifə seçsinlər.

Onların bu əsası qəbul edib əməli olaraq müdafiə etmələrinə baxmayaraq, təhqiq etdikdə aydın olur ki, onlar həmişə öz əqidələrinin əksinə rəftar etmişlər. Çünki onlar Əbu Bəkrin hesab-kitab olmadan xilafətə çatmasını demiş və Allahdan onun şərrinin qaytarılmasını istəmişlər. Həmçinin onun özü İslamda vəliəhdlik (hökumətin irsi olması) əqidəsini yaratmış, vəfatından öncə xilafəti dostu Ömər ibni Xəttaba tapşırmışdır.

Həmçinin, Ömər də ölümü yaxınlaşanda, o, xilafəti Əbdürrəhman ibni Ovfun başçılığı ilə (öz tərəfindən təyin edilmiş) beş nəfərdən ibarət şuraya həvalə etdi.

Müaviyə də qüdrətə çatdıqdan sonra bu əsası (yəni vəliəhdiliyi və irsi olan xilafəti) icra edərək oğlu Yezidi hakimiyyət başına gətirdi. Yezid də onu oğlu Müaviyəyə tapşırırdı. Xilafət həmin zamandan onların övladlarının oyuncağına çevrildi və hər nəsilə xəlifə özündən sonra ya oğlunu, ya qardaşını, ya da qohum-əqrəbalarından hər hansı bir şəxsi özündən sonra canişin təyin edirdi. Abbasilər dövlətində də eynilə bu cür oldu və xilafət nəslidən-nəslə keçirildi.

Müasir dövrə gəldikdə isə, Atatürkün vasitəsilə yaranan Osmani dövlətinin xəlifələri də (meydana gəldikləri gündən axıra kimi) bu əqidəni davam etdirdilər.

Sünnülərin örnəkləri və nümayəndələri xəlifələr olduğundan, hal-hazırda da bəzi İslam ölkələrində, o cümlədən Səudi Ərəbistanda, İordaniyada, Mərakeşdə və Fars körfəsi ətrafında olan digər ölkələrdə də bu əqidə icra olunmaqdadır.

Əhli-sünnətin əqidəsinə əsasən, Peyğəmbəri-Əkrəm özündən sonrakı xilafət və rəhbərlik məsələsini şuraya həvalə etmişdir. Bu əqidənin düzgün olub-olmamasını nəzərə almadan, onlar yenə də Quran və sünnə ilə müxalifət edərək şuraya əməl etmədilər; çünki demokratik şura sistemini mütləq diktatorluq sayılan irsi xilafət sisteminə çevirdilər.

Əgər şianin əqidəsinə nəzərə alıb Peyğəmbər (s)-in özündən sonra Əli ibni Əbi Talib (ə)-ı müsəlmanların rəhbəri təyin etməsinə diqqət etdikdə, yenə də sünnülərin Peyğəmbər (s)-in aşkar sünnəsi ilə müxalifət etdiyini görə bilərik. Çünki İslam Peyğəmbəri Allahın izni olmadan heç bir iş görmürdü.

Bununla da, “şura” nəzəriyyəsinin düzgün olması aydın olur; çünki ilk xəlifələr ona əməl etmədilər. Eləcə də vəliəhdlik (irsi olan xilafət) əqidəsi də batil olur; çünki onlar bu əqidənin düzgün olmasını isbat etmək üçün “xilafət məndən sonra otuz il davam edəcək, ondan sonra çətinlik yaradan padşahlıq dövrü başlayacaqdır” – hədisinə istinad edərək başqalarını özləri kimi inandırmaq istəmişlər ki, qüdrət Allahın əlindədir, onu istədiyi şəxslərə əta edir və padşahları da bizim üçün göndərən məhz Odur! Buna görə də onlara itaət etmək vacibdir.

Bu barədə “Düz danışanlarla birgə” kitabında söhbət etdiyimiz üçün, artıq bəhsi davam etməyi lazım bilmirik. Yalnız bunu deməklə kifayətlənirik ki, əhli-sünnətə “qədriyyə” də deyirlər. Çünki bu, onların əqidəsidir.

Beləliklə, əhli-sünnə “qüdrətin irsi olmasını” qəbul edib, onu şəri xilafət kimi hesab edirlər. Dediklərinə görə, bunu Peyğəmbəri-Əkrəm buyurmuşdur. Onların dörd məzhəb rəhbərlərinin əqidələrinə əsasən, Əməvi və Abbasi hökuməti və ya Osmani xilafəti qeyri-şəri və qeyri-qanuni deyildir. Tarixə də müraciət etdikdə, görürük ki, əhli-sünnə onlarla beyət etmiş və hökumətlərinin şəriətlə uyğun gəldiyini bildirmişlər. Hətta onların əksəriyyətinin fikrinə görə, zorakılıq və güc vasitəsilə xilafət kürsüsündə əyləşən şəxs təşkil etdiyi hökumət şəri və qanunidir – həmin şəxs istər yaxşı olsun, istərsə də pis, istər ərəb olsun, istərsə də qeyri-ərəb.

Doktor Əhməd Məhmud Sübhi belə deyir: “Sünnələrin xilafət məsələsi müqabilində tutduqları

mövqe budur ki, mövcud həqiqəti qəbul edirlər, lakin nə onu təsdiq edir, nə də ona qarşı yürüş edirlər.”¹

Əbdus ibni Malik Əttarın rəvayətində deyilir: “Hər kəs qılınc gücünə camaata hakim kəsilib xəlifə olarsa və “möminlərin əmiri adı ilə çağırılsa, onda Allaha və qiyamət gününə iman gətirən hər bir kəs... onu – istər yaxşı olsun, istərsə də pis – öz imamı kimi tanımalıdır.”

O bunu isbat etmək üçün Abdullah ibni Ömərini sözünü dəlil kimi gətirmişdir: “Biz həmişə qalib olan şəxslərləyik.” Bununla da sünnülər bidətə – xilafətin irsi olmasına – düçar olmuş və həmişə qüdrətli və qalib tərəfin elmini, əməlini, təqvasını nəzərə almadan ona (istər yaxşı olsun, istərsə də pis) beyət etmişlər. Səbəbi də budur ki, səhabələr bir neçə müharibədə Müaviyə ilə döyüşməklərindən sonra, onu “möminlərin əmiri” qəbul edərək beyət etmiş, Peyğəmbərin “qurbağa” adlandırdığı və Mədinədən sürgün etdiyi Mərvan ibni Həkəmin xilafətini qəbul etmişdilər. Halbuki Peyğəmbər onun barəsində buyurmuşdu: “O, istər mənim həyatımda, istərsə də ölümümdə, mənimlə birgə olmamalıdır.”

Onlar, hətta Müaviyənin oğlu Yezidin xilafətinə razılıq verib, ona möminlərin əmiri kimi beyət etdilər, ona qarşı qiyam edən Peyğəmbərin nəvəsi imam Hüseyn (ə)-ı və xanədanını qətlə yetirdilər. Onların alimləri belə deyirdilər: “Hüseyn babasının qılıncı ilə qətlə yetirildi!!!” Hətta bəziləri imam Hüseyn (ə)-ın Yezidə qarşı qiyam etdiyi üçün, “Möminlərin əmiri Yezid ibni Müaviyə haqqında həqiqətlər” adlı kitablar

¹ “Nəzəriyyə-tül-imamiyyə”, Əhməd Məhmud Sübhi, səh. 23.

yazıb imam Hüseyin (ə)-ı məhkum edir və onun xilafətinin düzgün olduğunu bildirirlər.

İndi ki, həqiqəti başa düşdük, qarşımızda yalnız bir yol vardır, o da budur ki, sünnülərin Peyğəmbər (s)-ə nisbət verdikləri sünnə ilə də müxalifət etdiklərini qəbul edək. Yəni müsəlmanlar xəlifə və rəhbərlərinin şura yolu ilə seçilməsi məsələsinə də əməl etməyib onu ayaq altına qoydular.

Şiələr imamət nəzəriyyəsini qəbul edir, (Qurana və İslam rəvayətlərinə istinad edərək) onun Allah və Peyğəmbər tərəfindən təyin edilməsinə inanırlar. Bu məqama nail olan şəxslər də təqvalı, elmi, ümmətin ən yaxşısı, məsum və günahsız olmalıdırlar. Onların nəzərinə görə, pis insanı yaxşı insanın sərvəri və rəhbəri qərar vermək düzgün deyildir. Məhz bu səbəbdən səhabələrin və əhli-sünnətin xilafətini qəbul etmədilər.

İddia etdikləri xilafəti isbat etmək üçün şiələrin əllərində əməli olaraq sənəd və dəlillər vardır. Bunlar sünnülərin “Sihah” adlandırdıqları kitablarda mövcuddur. Belə olan təqdirdə, qəbul etməliyik ki, Peyğəmbərin düzgün sünnəsinə əməl edənlər yalnız şiələrdir.

Hökumət istər şura, istərsə də Allah və Peyğəmbər tərəfindən təyin olunsun, yalnız şiələr haqq ilədir. Çünki həm şura, həm də Allah və Peyğəmbər tərəfindən rəhbərliyə seçilən şəxs, şübhəsiz, Əli ibni Əbi Talib (ə)-dir. Heç bir müsəlman (istər şiə olsun, istərsə də sünnü) vəliəhdliyin və xilafətin irsi olmasının Peyğəmbər (s) tərəfindən olmasını və o Həzrətin öz səhabələrinə “mən müsəlmanların rəhbərliyini şuraya

həvalə edirəm, beləliklə, məndən sonra istədiyiniz şəxsi rəhbər təyin edə bilərsiniz” – buyurmasını deyə bilməz.

Biz bu məsələ ilə əlaqədar bütün dünya alimləri ilə bəhs etməyə hazırıq. Hər kəsin əlində bizim bu sözüümüzün əksinə olan rəvayət varsa, gətirə bilər. Lakin mənim qəti yəqinim vardır ki, bu barədə heç bir hədis mövcud deyildir. Belə isə, Peyğəmbərin sabit sünnəsinə qayıtmaq və İslamın düzgün tarixini oxumaq lazımdır ki, bəlkə həqiqət ələ gəlsin. Onlar cürət edib deyə də bilməzlər ki, Peyğəmbər (s) bu mühüm məsələ barəsində heç bir söz deməmiş, özündən sonrakı rəhbəri təyin etməmiş, İslam ümmətinin vəhdət və birliyini aradan qaldırmaq üçün onları həmişəlik ixtilafa, ayrılığa və çəkişmələrə düşürmüşdür.

Müasir dövrdə də bunun şahidiyik ki, fasiq rəhbərlər belə öz xalqının taleyi, özündən sonrakı rəhbər haqqında fikirləşib, bir şəxsi özünün canişini təyin edir. Əgər belədirsə, şək-şübhə etmədən deyə bilərik ki, Allah tərəfindən aləmlərə rəhmət sayılan Peyğəmbər ümmətin gələcəyi haqqında fikirləşib özündən sonrakı rəhbəri müəyyən etmişdir.

SƏHABƏNİN ƏDALƏTİNƏ İNANMAQ AŞKAR SÜNNƏ İLƏ MÜXALİFDİR

Peyğəmbər (s)-in səhabələr müqabilində tutduğu mövqeyə, rəftar və əmələ müraciət etdikdə, hər kəsin öz haqqını layiqincə verməsini görəcəyik. Çünki o Həzrət Allaha görə qəzəblənir və Allaha görə xoşal

olurdu. Allah-taalanın əmrinə qarşı çıxan hər hansı bir səhabəyə qəzəblənir və öz nifrət hissini bildirirdi. Necə ki, Xalid ibni Vəlid Cüzeymə övladlarını qətlə yetirdiyi üçün ona qəzəbləndi. Üsamənin böyük və şərəfətli tayfadan olan bir qadının oğurluq etməsi qarşısında ona ürək yandırmasına görə qəzəblənib belə buyurdu:

“Vay olsun sənə! Allahın hökmünü və həddini icra etməyib başqasına ürək yandırarsan? Allaha and olsun! Əgər Mühəmmədin qızı Fatimə də oğurluq etsəydi, onun əlini kəsərdim. Sizdən əvvəl yaşayan insanların məhv olmasına səbəb olan bu idi ki, hər vaxt şərəfətli və böyük şəxslərdən biri oğurluq etsəydi, ona heç bir söz deməyib azad edirdilər. Lakin hər vaxt fəqir və aşağı təbəqədən olan bir şəxs oğurluq etsəydi, Allahın həddini icra edirdilər.”

Gördüyümüz kimi, Həzrət Peyğəmbər (s) bəzən mütəal Allahdan özünün ixləsli səhabələrindən bəziləri üçün bərəkət, mərhəmət, bağışlanmaq istəyir və dua edirdi. Bəzən də əmrinə tabe olmayanları lənətləyirdi. Bir dəfə bəzi səhabələr haqqında belə lənət etdi: “Allah Üsamənin ordusuna qoşulmayan şəxslərə lənət etsin!” Bu o zaman idi ki, səhabələrdən bəziləri Üsamənin cavan olmasını bəhanə edərək onun orduya sərkerdə təyin edilməsi üçün öz narazılıqlarını bildirib, müharibəyə getməkdən imtina etdilər.

Başqa bir yerdə görürük ki, o Həzrət söhbət edib, bəzi yalançı səhabələrin vasitəsilə aldanmamaqlarını xalqa başa salırdı. Belə ki, münafıqların biri barəsində belə buyurmuşdur: “Onun elə dostları vardır ki, sizin hər biriniz öz namaz və oruclarınızı onların namaz və orucları müqabilində kiçik sayırsınız. Onlar Quran

oxuyur, lakin bu onların boğazlarından aşağı keçmir (yəni qəlblərinə heç bir təsir bağışlamır), oxun kamandan çıxdığı kimi, dindən çıxmışlar.”

Ya görürük ki, o Həzrət Xeybər müharibəsində iştirak edib öldürülən şəxsin cənazəsinə namaz qılmayıb, “o, Allah yolunda xəyanət etmişdir” – deyə buyururdu. Çünki onun şəxsi vəsaitini açıb baxdıqda, bəzilərində yəhudilərin möhürlərinin olduğunu gördülər.

Mavərdi deyir: Peyğəmbər (s) Təbuk müharibəsində susuzladı. Münafıqlər dedilər: “Mühəmməd səmalardan xəbər verir, lakin su əldə edə bilmir.” Bu zaman Cəbrail nazil olub həmin şəxslərin adlarını Peyğəmbər (s)-ə dedi.

Peyğəmbər (s) onların adlarını Səd ibni Übadəyə buyurduqda, Səd dedi: “Əmr edin, boyunlarını vurum.” Peyğəmbər (s) isə buyurdu: “Lazım deyil, yoxsa camaat deyər ki, Mühəmməd öz səhabələrini öldürür, amma nə qədər ki, bizimlədirlər, onlarla yaxşı rəftar edəcəyik.”¹

Peyğəmbəri-Əkrəm onlarla Qurani-Kərimin buyurduğu kimi rəftar edirdi. Belə ki, Quranda buyurulur: Allah onların düz danışanlarından razı, münafıqlərinə, əhd-peymanə əməl etməyənlərinə qəzəblidir və bir çox möhkəm ayələrdə də onları lənətləmişdir. Biz bu barədə “Zikr əhlindən soruşun”

¹ Bu cümlənin mənası budur ki, səhabələrin içərisində münafiq şəxslər də var idi. Belə olduqda, sünnülərin “münafıqlər səhabələrdən deyildir” – dedikləri sözlər düzgün deyildir. Çünki Peyğəmbəri-Əkrəm onları öz səhabələrindən saymışdır.

kitabının “Quran bəzi səhabələrin gördükləri işlərinin üstünü açır” bölümündə geniş şəkildə söhbət etmişik.

Nümunə üçün, Allah-taalanın münafiq olan bəzi səhabələrin açıqladığı işlərinin birini qeyd etməklə kifayətlənirik: Səhabələrdən on iki nəfəri bəhanə edib yollarının uzaq olduğu üçün hər gün məscidə gələ bilmədiklərini bildirdilər. Buna görə də namaz qılmaq üçün bir məscid tikdilər. Görəsən bundan böyük vəfadarlıq və ixlas varmı ki, bir şəxs namazı vaxtında və ya camaatla qılmaq üçün öz sərવətini məscid tikmək yolunda sərવ etsin?

Lakin göylərdə və yerdə olan hər bir şeyə, ürəklərdə olanlara, sirlərə və xəyanətlərə agah olan mütəal Allah onların məqsədlərini bilib Peyğəmbərə vəhy edərək nifaqlarını açıqladı və buyurdu:

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ
وَيُخَلِّفُونَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

“(Quba məscidinə) zərər vurmaq, küfr etmək və möminlər arasında təfriqə salmaq məqsədilə, əvvəllər Allah və Onun Peyğəmbərinə qarşı müharibə edən kimsədən muğayat olmaq üçün məscid tikən və: “Biz (bununla) yaxşılıqdan başqa bir şey istəmirik” – deyərək içən münafıqların, həqiqətən, yalançı olmaları barədə Allah özü şahidlik edəcəkdir.”¹

Allah haqqı deməkdən çəkinmədiyi kimi, Peyğəmbər (s) də heç bir pərdə olmadan öz səhabələrinə “dünya üstündə döyüşüb, yəhudi və məsihilər kimi azgınlıqda olacaq, küfr yolunu seçəcək,

¹ “Tövbə” surəsi, 107-ci ayə.

qiyamət günündə cəhənnəmə gedəcəklər” – deyə buyurmuşdur. Bununla da o Həzrət onların (kiçik qoyun sürüsü qədər) az bir qrupunu çıxmaq şərtilə, qalanlarının cəhənnəm əhlindən olduqlarını xəbər vermişdir.

Buna əsasən, sünnülər hansı dəlilə istinad edib deyirlər ki, səhabələrin hamısı ədalətli və behişt əhlindəndir, onların hökmlərinə əməl etmək, nəzəriyyələrini, bidətlərini qəbul etmək vacibdir, onlara irad tutmaq insanın dindən çıxmasına gətirib çıxarır?!

Bunu, divanə belə qəbul etməz, onda qala ağıllı adam olsun! Bu, xəlifələrin, padşahların və onların alimlərinin düzüb-qoşduqları yalan və ittihamdan başqa bir şey deyildir. Biz bunu qəbul edə bilmərik. Çünki əqlimiz vardır və bu söz insanın əqli və vicdanı ilə uyğun gəlmədiyi kimi, Allahı və Peyğəmbəri rədd etmək deməkdir, hər kəs Allahı və Peyğəmbəri rədd etsə, kafirdir.

Biz sünnüləri bu əqidədən dönməyə və ya onu inkar etməyə məcbur etmirik. Çünki hər bir insan azaddır, gördüyü işlər və dedikləri sözlər müqabilində məsuldur. Amma bunu da bilmək lazımdır ki, səhabənin ədaləti barəsində Qurana və Peyğəmbər sünnəsinə itaət edərək, onların yaxşı əməl sahiblərini mədh və pis işlər görənlərini məzəmmət edənləri kafir hesab etmək olmaz. Çünki hər kəs Quran və sünnəyə itaət edirsə, Allahın və Peyğəmbərin dostları ilə dost, düşmənləri ilə də düşməndir.

Elə buradan da aydın olur ki, sünnülər Quran və sünnənin aşkar buyruqları ilə müxalifət edir, Əməvi və

Abbasi rejiminin göstərişlərinə əməl edib, bütün şəri və əqli əsaslardan əl çəkirlər.

Maraqlıdır ki, səhabələrə nalayiq sözlər deməyi küfr hesab edən sünnü alimlərindən hər hansı birindən “nə üçün Müaviyəni və ona tabe olan səhabələri Əli (ə)-a minbərlər üstündə söyüş verib lənət etdikləri üçün kafir bilmirsiniz?” – deyə soruşduqda, Qurandan ayə gətirərək belə deyirlər:

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَّا كَسَبْتُمْ وَلَا
تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Onlar bir camaat idilər ki, keçib getdilər: Onların kəsb etdikləri (qazandıqları əməllər) özlərinə, sizin kəsb etdiyiniz isə sizə aiddir. Onların əməlləri barəsində sizdən sorğu-sual olunmaz.”¹

ÖZ ƏHLİ-BEYTİNƏ TABE OLMASINI PEYĞƏMBƏR (S)-İN MÜSƏLMANLARA ƏMR ETMƏSİ VƏ SÜNNÜLƏRİN ONUNLA MÜXALİFƏTÇİLİYİ

Ötən bəhslərdə gördük ki, Peyğəmbəri-Əkrəm (s) “səqəleyn” hədisində belə buyurmuşdu: “Mən sizin

¹ “Bəqərə” surəsi, 134-cü ayə.

aranızda iki ağır və qiymətli əmanət qoyub gedirəm, əgər bu iki əmanətdən yapışsanız, heç vaxt zəlalətə düşməzsiz. Onlardan biri Allahın Kitabı, digəri isə mənim Əhli-beytimdir. Hər şeydən xəbərdar olan Allah mənə xəbər vermişdi ki, bu iki əmanət Kövsər hovuzunda mənə qovuşana qədər bir-birindən ayrılmayacaqlar.”

Bu hədisin səhih olmasını və təvatür həddinə çatmasını sabit etdik. Şiə və sünnülər onu öz “Səhih” və “Müsnəd” kitablarında qeyd etmişlər. Sünnülərin Əhli-beyti buraxıb, onlara itaət etməməkləri məşhurdur.¹ Onlar digər dörd məzhəb imamlarına üz gətirib, onlara tabe oldular.

Ətraflı məlumat vermək məqsədilə, Əməvi və Abbasi xəlifələrini müdafiə etmək üçün Peyğəmbərin Əhli-beyt ilə müharibə aparən sünnülərin əqidələrini araşdırıb, hədis kitablarına müracət etsək, Əhli-beyt fiqhindən çox az istifadə etdiklərini görəcəyik. Çünki onlar bütün fiqhi məsələlərini, hədislərini Abdullah ibni Ömər, Aişə, Əbu Hüreyrə kimi digər nasibilərdən və Əhli-beyt düşmənlərindən götürmüşlər.

Onların nəzərinə görə, dinin yarısı Aişədən, sünnülərin fəqihi Abdullah ibni Ömərdən, İslam “ravisi” Əbu Hüreyrədən, müharibədə azad olmuşlar və onların övladlarından, yəni Allahın dinində biganə olanlar və bidət qoyanlardandır.

¹ Biz cürətlə deyə bilərik ki, sünnülər Əhli-beyti lənətləyir, müharibə edib onları öldürürdülər. Çünki Əbu Bəkr, Ömər və Osman (etiraf etdikləri kimi) zəmin yaratmasaydılar, sünnülərin rəhbəri Müaviyə bu işə cürət tapa bilməzdi.

Onlar Əhli-beyt ilə müxalif olan bir dəstə idi ki, Səqifə günündə bir-birlərini tapıb xilafəti Əhli-beytin əlindən almaq üçün hiyləyə əl atdılar və onları İslamın siyasi səhnəsindən uzaqlaşdırdılar.

Əhli-sünnət firqəsi Əhli-beyti müdafiə edən, onlara pənah aparan, Quran və sünnəyə itaət edib onların ardınca gedən şiələrin müqabilində yarandı.

Təbiidir ki, haqqın müxalifləri ümmətin çoxluğunu təşkil edənlərdir. Xüsusilə baş verən fitnə-fəsadlar və müharibələrdən sonra onların sayı daha da artmağa başladı. Bundan əlavə, Əhli-beyt (ə) yalnız dörd il hökumət edə bildi, o da imam Əli (ə)-in dövründə idi. Onu da qanlı müharibələrlə məşğul etdilər.

Lakin əhli-sünnət, yəni Əhli-beyt müxalifləri neçə yüz illər hökmranlıq etmiş və hakimiyyətləri şərqə və qərbi əhatə etmiş və qüdrəti əllərinə almışdılar. Onlar həmişə çoxluq təşkil etmişlər; çünki qüdrət və hakimiyyət əllərində olmuşdur. Əhli-beyti özlərinə rəhbər tutan şiələr isə həmişə zülm altında olub əzab-əziyyətlərə məruz qalmışlar.

Biz sünnülərin sirlərinin üzərindən pərdənin götürülməsi, Peyğəmbər (s)-lə necə müxalifət etmələri və o Həzrətin insanları doğru yola yönəldən Əhli-beyti barəsində etdiyi vəsiyyəti yaddan çıxarmaları barədə çox da söhbət etmək əzmində deyilik. Lakin şiə Peyğəmbər (s)-in vəsiyyətinə əməl etmiş, onun pak xanədanına itaət etmiş və onlara xatir ağır əzab-əziyyətlərə məruz qalmağa razı olmuşlar.

Həqiqətdə sünnülərin bu əks hərəkətləri Peyğəmbərin ömrünün son anlarında bürüz etməyə başladı. Bu vaxtlar idi ki, Peyğəmbər (s) öz

səhabələrindən qələm-kağız istədi ki, vəsiyyətini yazılı surətdə yazıb onların haqdan sapmasının qarşısını alsın. Ömər təhlükə hiss edib vəsiyyəti belə gördükdə, Peyğəmbər əmrinin icra olunmasının qarşısını aldı, o Həzrətin Əhli-beytinə heç bir ehtiyac olmadığını və Allahın Kitabının kifayət etdiyini iddia etdi. Peyğəmbər “iki ağır olan əmanətə – Quran və sünnəyə əməl edin” – deyə buyurduqda, sanki Ömər: “Bir əmanətdən – Qurandan başqa bir şey istəmir və ikinci bir əmanətə ehtiyacımız yoxdur” – deyərək Peyğəmbərin əksinə getməsinə elan edir.

Bu məsələdə Ömər tutduğu mövqe, sünnülərin tutduğu mövqedir. Çünki Əbu Bəkrin, Osmanın, Əbdürrəhman ibni Ovfun, Əbi Übeydənin, Xalid ibni Vəlidin və Təlhənin vücudunda cəlvələnen Qüreyş tayfası Ömər tutduğu mövqeni himayə etdilər. İbni Abbas deyir: Onlardan bəziləri Ömər sözünü təkrar etdilər. Bəziləri isə dedilər: Bir şey gətirin ki, Peyğəmbər vəsiyyətini yazılı surətdə yazsın.

Məlum olduğu kimi, Əli (ə) və onun şüələri həmin gündən Peyğəmbərin vəsiyyətinə (yazılı surətdə olmamasına baxmayaraq) əməl etməyə başlayıb, Quran və sünnənin hər ikisini qəbul etdilər. Şüələrin düşmənləri isə, qəbul etdikləri Qurana və onun hökmlərinə belə əməl etməyib (hakimiyyəti ələ keçirdikləri üçün) öz nəzərlərini üstün bildilər, Allahın Kitabını və Peyğəmbərin sünnəsini yaddan çıxartdılar.

ƏHLİ-SÜNNƏ NƏZƏRİNDƏ ƏHLİ- BEYTƏ MƏHƏBBƏT GÖSTƏRMƏK

Əhli-beyt (ə)-a məhəbbət bəsləmək bütün müsəlmanlara vacib edilmişdir. Bu barədə heç bir müsəlmanın şək-şübhəsi yoxdur. Çünki Allah-taala Qurani-Kərimdə iman gətirib yaxşı əməllər edən bəndələrinə müjdə verərək belə buyurmuşdur:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ

“(Ya Peyğəmbər!) De: “Mən sizdən bunun (risaləti təbliğ etməyimin) müqabilində yaxın adamlarıma məhəbbət göstərməkdən başqa bir şey istəmirəm.”¹

Bu ayədə Peyğəmbərin pak xanədanına məhəbbət bəsləmək bütün müsəlmanlara vacib edilmişdir. Onlar Əli, Fatimə, Həsən və Hüseyndən ibarətdirlər. Bu, sünnülərin otuzdan artıq mənbə kitablarında şahid kimi qeyd olunmuşdur.² Belə ki, imam Şafei bu barədə deyir:

“Ya Əhlə-beyti Rəsulillah, hubbukum,

Fərzun minəllahi fil-Qurani ənzələh.”

“Ey Peyğəmbərin Əhli-beyti! Allah sizə məhəbbət bəsləməyi Qurani-Kərimdə vacib etmişdir.”

Əgər Quranda onları sevmək göstəriş verilmişdirsə, onda bu, imam Şafeinin etiraf etdiyi kimi, bütün qiblə əhlinə vacib edilmişdir. Peyğəmbər (s)-in risalətinin müjdəsi onları sevməkdən ibarətdir. Əgər onları sevmək ibadət və Allaha yaxınlaşmaq sayılırsa, onda nə üçün sünnülər Əhli-beytə ehtiram

¹ “Şura” surəsi, 23-cü ayə.

² Bu haqda məlumat əldə etmək üçün “Düz danışanlarla birgə” kitabına baxa bilərsiniz.

etmir və onların səhabələrdən aşağı səviyyədə olmaqlarını bildirirlər.¹

Biz sünnülərdən Əbu Bəkrə, Ömərə, Osmana və ya digər səhabələrdən hər hansı birinə məhəbbət göstərməyin vacib olması barəsində Qurandan bir ayə, yaxud Peyğəmbərdən bir hədis gətirməklərini istəyirik. Amma görəsən onlar bu barədə ayə və ya hədis gətirə bilərlərmi? Heç vaxt! Bu barədə nə Allahın Kitabında, nə də Peyğəmbərin sünnəsində heç bir mətləb gözə dəymir. Lakin Quranda Əhli-beytin Allahın digər bəndələrindən üstün olmasına, məqam və fəzilətlərinə dəlalət edən çoxlu ayələr vardır. Həmçinin, Peyğəmbər sünnəsində də çoxlu hədislər mövcuddur ki, onların yüksək elmə, məqam və fəzilətə malik olmaqlarını sübut etmiş və onları müsəlmanların imam və rəhbərləri kimi tanıtdırmışdır.

Qurani-Kərimdən “məvəddət”, “mübahilə”, “salavat”, “təthir”, “vilayət” və “kitaba varis olmaq” kimi ayələri, Peyğəmbər sünnəsindən də “səqəleyn”, “səfinə”, “mənzilət”, “kamil namaz”, “nücum”, mədinətül-elm” (elm şəhəri) və “imamların on iki nəfərdən ibarət olması” hədislərini misal göstərmək olar. Əhli-beytin digər insanlara olan üstünlüyünü isbat etmək üçün sünnülərin “Səhih” adlandırdıqları kitablarında gətirdikləri ayə və hədislərlə kifayətlənirik.

¹ Bütün sünnülərin əqidəsinə əsasən, onlar Əbu Bəkr, Ömər və Osmanı Əli ibni Əbi Talib (ə)-dan üstün sayırlar. Əgər Əli (ə) Peyğəmbəri-Əkrəm (s)-dən sonra Əhli-beytin rəhbəri və sərvəri sayılırsa, onda sünnülər nə üçün onu rəşidin xəlifələri adı ilə məşhur olan üç səhabədən üstün hesab edirlər?!!

Sünnülərin Əhli-beyt (ə) barəsindəki əqidələrinə, tarixi rəftarlarına və onlar haqqında yazdıqları kitablara müraciət etdikdə, onların Əhli-beyt (ə)-la müxalifət və düşmənçilik etməkləri açıq-aşkar başa düşülür. Onları qətlə yetirmək üçün öz qılınclarını çəkmiş, onların məqam və fəzilətlərini azaldıb düşmənlərini ucaltmaq üçün qələm-kağızlarını hazırlamışdılar.

Bunu sübut etmək məqsədilə aydın bir dəlilə istinad etmək istəyirik: Əvvəldə dediyimiz kimi, əhli-sünnənin şüalər müqabilində qərar tapmaları hicri tarixi ilə 2-ci əsrdə rəsmi olaraq tanıtıldı. Onlar heç vaxt fiqh elmində, ibadətdə və öz əqidələrində Əhli-beyt vasitəsilə nəql olunan Peyğəmbər sünnəsinə müraciət etməmişlər.¹

Halbuki Əhli-beyt Peyğəmbərin xanədanı və övladlarından sayıldığı üçün, o Həzrətin evində nələr baş verdiyini daha yaxşı bilir, elm və əməldə hamıdan üstün olmuş, üç əsr müddətində İslam ümməti ilə birgə hərəkət etmiş və onlara tabe olanlar arasında həmişə fikir birliyi olmuş və heç vaxt bir-birlərinin əksinə çıxmamışlar. Lakin sünnələr hicrətin 3-cü əsərində yaranan dörd məzhəbə itaət etmiş və hamısı da bir-birinin nəzərləri ilə müxalif olmuşlar. Bununla belə,

¹ Onlar indi də deyirlər ki, biz şüalərdən artıq Əhli-beytə və Əliyə yaxınırıq. Əgər doğrudan da belədirsə, bəs nə üçün onların alimləri və məzhəb başçıları Əhli-beyt (ə)-ın fiqhini buraxmış, onu yaddan çıxarmış və özlərinin saxta məzhəblərindən yapışmışlar. Allah-taala Qurani-Kərimdə buyurur:

“İnnə əvlən-nasi bi İbrahimə ləlləzinət-təbəuhu.”

Beləliklə, ona tabe olmayan şəxslər ona yaxın ola bilməzlər və bu, aydın bir məsələdir.

onların hamısı Əhli-beyt (ə)-a arxa çevirmiş, onların müqabilində kin-küdurət, düşmənçilik mövqeyini seçmiş, hətta ardıcilları ilə belə müharibə etmiş, indiyə qədər də müharibə etməkdədirlər.

Bunlardan əlavə, sünnülərin "Aşura" günündə İslamın əsasını məhv edib, Peyğəmbər (s)-in pak xanədanını, behişt cavanlarının sərvəri imam Hüseyin (ə)-ı və digər layiqli şəxsləri öldürməklərini də dəlil kimi göstərə bilərik.

Məlum olduğu üzrə, onlar imam Hüseyin (ə)-in qatillərini heç də təqsirləndirmir və onlara öz razılıqlarını bildirirlər. Bu məsələnin onlardan baş verməsi elə də təəccüblü deyildir. Çünki imam Hüseyin (ə)-in qatillərinin hamısı sünnülərdəndir. Bunu bilmək kifayətdir ki, İbni Ziyadın imam Hüseyin (ə)-la müharibədə ordusunun sərkərdəsi Ömər ibni Səd ibni Əbi Vəqqas idi. Buna görə də sünnülər imam Hüseyin (ə) və onun köməkçilərini öldürən səhabələr üçün Allahın razılığını diləyir, onların nəql etdikləri rəvayətləri qəbul edirlər. Hətta onlardan bəziləri Yezid ibni Müaviyəyə qarşı çıxıb yürüş edən imam Hüseyini "xarici" adlandırırlar!!!

Ötən bəhslərdə dediyimiz kimi sünnülərin fəqihisi Abdullah ibni Ömər Yezidlə beyət edib dedi: "Mənə tabe olan şəxslərin Yezidin əleyhinə çıxmağa haqqı yoxdur, biz qalib gələn tərəfi himayə edirik."

Eləcə də sünnülər tarix boyu – Aşura faciəsindən indiyə kimi – Aşura günündə bayram edir, ailələri üçün istirahət və şadlıq vəsaiti hazırlayır, öz mallarının zəkatını verir və həmin günün rəhmət və bərəkətli bir gün olduğunu elan edirlər.

Bunların hamısı bizim müddəamıza canlı bir şahiddir. Onlar həmişə imam Hüseyn (ə)-a ağlayıb əzadarlıq etməyi şiələrə irad tuturlar. Hətta bəzi İslam ölkələrində Aşura faciəsini yad etməyin, o Həzrətə əzadarlıq mərasiminin qurulmasının qarşısını alıb dövlət məmurları silahla əza saxlayanlara hücum çəkərək bəzilərini yaralayır, bəzilərini də qətlə yetirirlər. Bu işin səbəbini soruşduqda, bidətlə mübarizə apardıqlarını bildirirlər.

Həqiqətdə onlar bidətlə mübarizə etmirlər, əksinə onlar Əməvi və Abbasi xəlifələrinə itaət edərək Aşura faciəsinin yadlardan çıxarılması üçün var qüvvələri ilə çalışırlar. İş o yerə çatdı ki, imam Hüseyn (ə)-ın qəbrini açıb əsər-ələmətlərini aradan apardılar və o Həzrəti ziyarət etməyin qarşısını aldılar. İndi də bu işi görməkdədirlər. Çünki qorxurlar ki, haqqın Əhli-beyt (ə)-la olduğunu bilməyənlər bundan agah olub, öz rəhbərlərinin cinayətkar olduqlarını başa düşsünlər və haqq ilə batili, mömin ilə kafiri ayırd edə bilsinlər.

Bununla da, bizə bir daha aydın oldu ki, şiələr Peyğəmbər (s)-in sünnəsinin həqiqi ardıcılıdır; çünki hər yerdə, hətta imam Hüseyn (ə)-a əzadarlıq edib ağlamaqda da Peyğəmbər sünnəsinə yaddan çıxarmayıb ona əməl edirlər. Mövcud olan çoxlu rəvayətlərə əsasən, o Həzrət imam Hüseynin şəhadətindən əlli il öncə Cəbrailin vasitəsilə Aşura faciəsinin baş verəcəyini xəbər vermiş, ona görə kədərlənmiş və ağlamışdı.

Həmçinin, aydın oldu ki, sünnələr Yezid ibni Müaviyənin və Bəni Üməyyənin tərəfdarları olduğunu isbat etmək üçün "Aşura" günündə şadlıq və bayram

edirlər. Çünki həmin gündə imam Hüseyin (ə)-a qalib gəldilər və öz gümanlarına görə o Həzrətin inqilabını söndürüb, bütün çəkişmələri aradan qaldırdılar.

Tarixdə göstərilir ki, Yezid və Bəni Üməyyə həmin gündə böyük bir bayram keçirdilər və sonra onlar üçün imam Hüseyin (ə)-ın mübarək başını və Əhli-beyt əsirlərini gətirdikdə, şadlıq keçirib İslam Peyğəmbərini məzəmmət etdilər və bu barədə bir neçə şer oxudular.

Əhli-sünnənin bəzi "alimləri" də öz rəhbərlərinə yaxınlaşmaq məqsədilə həmin günün mədhində bir çox hədislər düzəldilər və dedilər: Aşura günü Adəmin tövbəsinin Allah dərgahında qəbul olunduğu, Nuhun gəmisinin nicat tapdığı, atəşin İbrahimə soyuq olduğu, Yusifin zindandan xilas olduğu, Yəqubun gözünün işıqlandığı, Musanın Firona qalib gəldiyi və asimandan İsayə maidənin (yeməklə dolu süfrənin) nazil olduğu gündür!

Sünnələr və onların rəhbərləri bu rəvayəti elə bu günkü günlərdə də Aşura günü münasibətilə oxuyurlar. Lakin bunlar dini alim paltarı geyən yalançıların, fırldaqçıların və öz dinini dünyaya satanların düzəldikləri hədislərdir.

Hətta bu barədə hədis düzəltməklə yalanı o həddə çatdırmışlar ki, guya Aşura günündə Həzrət Peyğəmbər (s) Məkkədən Mədinəyə hicrət etmiş, Mədinə yəhudilərinin oruc olduğunu görüb, onun səbəbini soruşduqda, demişlər: Bu gün Musanın Firona qalib gəldiyi gündür. Sonra Peyğəmbər buyurmuşdur: Mən sizə Musadan daha layiqəm. Bundan sonra o Həzrət müsəlmanlara göstəriş verir ki, Tasua və Aşura günlərini oruc tutsunlar.

Bu, məhz yalandır. Çünki yəhudilər bizimlə birgə yaşadıkları üçün, indiyə qədər onların Aşura adlı bir bayram keçirib həmin gündə oruc tutduqlarını görməmiş və eşitməmişik.

Sünnü alimlərindən soruşa bilərik ki, nə üçün Allah-taala həmin günü Həzrət Mühəmməd (s)-dən başqa Adəmdən İsayə qədər olan bütün peyğəmbərlər üçün əziz etmişdir? Həzrət Peyğəmbər (s) üçün isə həmin gün əza və matəm günü olmuşdu; çünki nəvəsinin və xanədanının başını qoyun başı kimi kəşmiş, qızlarını da əsir tutmuşdular?! Onlar Allahın Kitabından ayə oxuyaraq belə cavab verirlər:

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

“Allahdan gördüyü işlər barəsində sorğu-sual olunmaz; onlar isə (tutduqları əməllərə görə) sorğu-sual ediləcəklər.”¹

Biz isə deyirik:

*فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا
نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ
نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ*

“Sənə göndərilən bilikdən sonra buna dair sənənlə mübahisə edənlər olsa, onlara de ki: “Gəlin biz də oğlanlarımızı, siz də oğlanlarınızı; biz də qadınlarımızı, siz də qadınlarınızı; biz də özümüzü, siz də özünüzü (bura) çağırmaq! Sonra (Allaha) yalvarıb yalançılara Allahın lənət etməsini diləyək!”²

¹ “Ənbiya” surəsi, 23-cü ayə.

² “Ali-İmran” surəsi, 61-ci ayə.

ƏHLİ-SÜNNƏT VƏ YARIMÇIQ SALAVAT

Ötən fəsillərin birində qeyd etdik ki, bir ayə nazil olduqda, Həzrət Peyğəmbər (s) özü həmin ayəni təfsir edib, müsəlmanlara kamil salavat göndərməyin yolunu öyrətdi, onları yarımçıq salavat göndərməkdən çəkindirtdi və onun Allah dərgahında qəbul olmadığını bildirdi. Bununla belə, sünnülər yarımçıq salavat göndərməkdə israr edir və öz salavatlarında “Ali-Mühəmməd” (Mühəmməd (s)-in övladları) ifadəsini işlətmirlər. Əgər çarəsizlik üzündən onu desələr də, səhabələri də ona əlavə edirlər. Əgər onların qarşısında bir nəfər “Səlləllahu əleyhi və alihi” desə, dərhal həmin şəxsini şiə olduğunu bildirlər. Çünki Peyğəmbər (s)-ə kamil salavat göndərmək şiələrə məxsusdur.

Bu, danılmaz bir həqiqətdir, mən öz təhqiqlərimdə həmişə buna yəqin etmişəm və hər zaman bir yazıçının Mühəmməd (s) ifadəsindən sonra “Səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm” cümləsini kamil şəkildə yazdığını gördükdə, dərhal onun şiə, “Səlləllahu əleyhi və səlləm” formada yazıldığını gördükdə isə, onun sünnü olduğunu bilir və şiələrin həmişə Peyğəmbər (s)-in şərif sünnəsinə əməl etdiyini, sünnülərin isə həmişə ondan üz çevirdiyini və yarımçıq salavat göndərdiyini başa düşürəm. Onlar yalnız çıxılmaz vəziyyətdə qaldıqda, “alihi” ifadəsini artırır və Əhli-beytin səhabələrdən artıq məqam və fəzilətlərə malik olmadıqlarını bildirmək üçün, heç bir istisna etmədən “səhabələr” ifadəsini də əlavə edirlər.

Bunların hamısı Bəni Üməyyənin Əhli-beyt (ə) qarşısında tutduğu mövqelərinin və onlarla etdikləri düşmənçiliklərinin nəticəsidir ki, onlara salavat göndərmək əvəzinə lənət deyir və camaatı da bu işə məcbur edirdilər.

Lakin sünnülər müsəlmanların içərisində rüsvay olmasınlar deyə, bu məsələdə onlara itaət etmədilər, Əhli-beytə nalayiq sözlər deməkdən və lənət etməkdən əl çəkdilər, amma ürəklərində onlara qarşı olan kin-küdurəti və düşmənçiliyi davam etdirdilər. Hər bir vasitəyə əl ataraq onların nurunu söndürmək, səhabələrin yanında onların düşmənlərini uca tutmaq üçün əllərindən gələni əsirgəmədilər və onlar üçün həqiqətlə uyğun gəlməyən fəzilətlər və üstünlüklər düzəldilər. Səbəbi də bundan ibarətdir ki, sünnülər indiyə qədər Müaviyənin, eləcə də bir çox səhabələrin Əhli-beyt (ə)-a təqribən səksən il lənət göndərmələri haqqında heç bir söz demir, üstəlik onlar üçün Allahdan razılıq diləyirlər. Bir sözlə, səhabələrə irad tutan, onların cinayətlərinin üstünü açan hər bir müsəlmanı kafir hesab edib, onun ölümünə fətva verirlər.

Bəzi hədis düzəldənlər Peyğəmbərin səhabələrə öyrətdiyi kamil salavata əlavə sözlər artırmasına səy göstərmiş və bununla da Əhli-beytin məqam və fəzilətinin azalmasını güman etmişlər. Belə ki, rəvayət edərək demişlər ki, belə salavat göndərin: “Əllahummə səlli əla Muhəmmədin və əli Muhəmməd və əla əzvacihi və zurriyyəti!” (İlahi, Mühəmmədə, onun ailəsinə, zövcələrinə və övladlarına salavat göndər!). Halbuki təhqiq əhli salavata artırılan hissəni başa

düşüb, Aişəni Əhli-beytə əlavə etmək istədiklərindən agah olur.

Biz onlara deyirik: Əgər sizin sözlünüzü və bu rəvayətin düzgünlüyünü qəbul edib, möminlərin anaları sayılan Peyğəmbər (s)-in zövcələrinin də Əhli-beytdən olduğunu desək, bunun səhabələrə heç bir dəxli yoxdur. Mən bütün müsəlmanları bu barədə mübahisə və müsabiqəyə dəvət edir və onlardan istəyirəm ki, buna Qurandan və ya sünnədən hətta bir dəlil belə gətirsinlər. Lakin bu, qeyri-mümkün bir işdir.

Quran və sünnə səhabələrə və onlardan sonra qiyamət gününə qədər dünyaya gəlib yaşayan bütün insanlara Peyğəmbər və onun Əhli-beytinə salavat göndərməyə göstəriş verir. Bu, onların yüksək məqam və fəzilətə malik olmaları, eləcə də heç bir kəsin onlardan üstün olmaması üçün kifayətdir.

Əbu Bəkr, Ömər, Osman, səhabələr və dünyada yaşayan milyonlarla müsəlmanlar namaz qılanda, “Əllahummə səlli əla Muhəmməd və Ali-Muhəmməd” – cümləsini deməsələr, namazları batil sayılır. Bunu Şafeinin nəzmə çəkdiyi şərdə də görmək olar:

“Kəfakum min əzimiş-şəni ənnəkum,

Mən ləm yusəlli ələykum la səlātə ləhu.”

“Sizin məqam və mənzilətinizdə bu qədər bəsdir ki,

Hər kəs sizə salavat göndərməsə, onun namazı düzgün sayılmaz.”

Şafeini nəzmə çəkdiyi bu şərə görə şüəlikdə ittihamlandırıdılar. Çünki Bəni Üməyyənin və Bəni Abbasın siyasətləri bundan ibarət idi ki, hər kəs Mühəmməd və onun Əhli-beytinə salavat göndərsəydi,

yaxud onların fəzilətləri barəsində bir şer, yaxud bir hədis desəydi, onu şüarəlikdə ittihamlandırırdılar!

Bu barədə çoxlu danışmaq olar, lakin biz dediklərimizlə kifayətlənirik, əlavə məlumat əldə etmək istəyənlər bu haqda yazılan kitablara müraciət edə bilərlər.

Əhəmiyyət kəsb edən məsələ budur ki, bu fəsildə şüarələrin Peyğəmbər (s)-in sünnəsinin həqiqi ardıcılıqları, namazlarının kamil və düzgün olduğunu başa düşdük. Bunu hətta şüarələrin müxalifləri də qəbul edirlər. Sünnələr (öz alimlərinin dedikləri kimi) bu məsələ ilə əlaqədar Peyğəmbər sünnəsi ilə müxalifət edib namazlarını və salavatlarını yarımçıq yerinə yetirirlər.

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا

“Yoxsa onlar Allahın öz nemətindən bəxş etdiyi şeyə görə insanlara həsəd aparırlar? Halbuki Biz İbrahim övladına da kitab və hikmət vermiş və onlara böyük mülk bəxş etmişdik.”¹

PEYĞƏMBƏRİN İSMƏTİ VƏ ONUN ƏHLİ-SÜNNƏYƏ OLAN TƏSİRİ

Müsəlmanlaar “ismət” məsələsində eyni fikirdədirlər. Bu, müsəlmanların Peyğəmbər (s)-in hökmlərini qeydsiz-şərtsiz qəbul etməklərinin əsas amilidir. Çünki onların əqidələrinə əsasən, o Həzrət nə deyirsə, nəfsi istəklər üzündən deyil, vəhyə və İlahi ilhama əsaslanmışdır. Əgər Peyğəmbərin hökmləri və

¹ “Nisa”, surəsi, 54-cü ayə.

qəzavətləri öz şəxsi nəzərləri olub, Quran və vəhydən ibarət olmasaydı, heç kəs ona itaət etməzdi.

Əgər insanların hamısı bütün hökmlərin Allah tərəfindən olub, həmin hökmləri camaata çatdırmaq üçün Peyğəmbərin yalnız bir vasitə olduğunu qəbul etsəydilər, onda şüə hesab olunardılar. İmam Əli (ə) və bir çox səhabələrin əqidələri məhz bu olmuşdur. Çünki Peyğəmbərin sünnəsini olduğu kimi icra edib deyirdi: “Allahın hökmləri müqabilində ictihad edib nəzər vermək caiz deyildir.”

Amma əgər bu əqidədə olsalar ki, Peyğəmbər Qurani-Kərimin ayələrindən başqa, digər əmələndə və sözündə xəyata yol vermişdir, onda əhli-sünnətdən sayıldılar. Çünki onların nəzərinə görə, səhabələr Peyğəmbərin sözləri və hökmləri müqabilində ictihad edib, camaatın məsləhəti və həmin dövrün şəraiti ilə uyğun gələn hər bir məsələni onun yerinə qoya bilirlər. Hakim olan şəxs məsləhət gördüyü hər bir hökmü, Peyğəmbərin sünnəsi ilə müxalif olsa da belə, icra edə bilər.

Məlum olduğu kimi, (Əli (ə)-dan başqa) rəşidin xəlifələrinin məktəbləri həmişə Peyğəmbərin sünnəsi müqabilində qərar tutan ictihad əsasında qurulmuşdu. Hətta Quran ayələri müqabilində də ictihad edirdilər.

Onların nəzərləri risalə formasında yığılmış, sünnələr özləri ona əməl etdikləri kimi, digər müsəlmanların da ona əməl etmələrini lazım bilirlər.

Biz “Düz danışanlarla birgə” və “Zikr əhlindən soruşun” adlı kitablarımızda Əbu Bəkrin, Ömər və Osmanın ictihadları barəsində danışırıq və Allahın

köməyi ilə bu haqda ayrıca bir kitab yazıb çap etmək istəyirik.

Bildiyimiz kimi, sünnülər İslam şəriətinin iki əsas mənbəsinə – Quran və sünnəyə digər mənbələr də əlavə etmişlər. O cümlədən, Əbu Bəkr və Ömər in sünnəsi, səhabələrin ictihadı. Buna görə də bəzi səhabələr öz ictihadlarına və şəxsi nəzərlərinə istinad edib Həzrət Peyğəmbər (s)-i məsum bilmir, o Həzrətin nəzərlərini araşdırır və səhvini aradan qaldırırdılar!

Buradan aydın olur ki, sünnülər Peyğəmbər (s)-in məsum olmamasını dedikdə, məqsədləri o Həzrətlə müxalifət etməyin – istər bilərəkdən, istərsə də səhvən olduğunun – caiz olmasıdır. Buna dəlil gətirib deyirlər ki, günahsız olan və səhv etməsi bizə bəlli olan şəxsə, həm şəri, həm də əqli baxımdan itaət etmək vacib deyildir və düzgün olmayan nəzəri necə qəbul etmək olar?

Bunun müqabilində şiələr Peyğəmbərin ismətinə qeydsiz-şərtsiz qəbul edib, ona itaət etməyi vacib bilirlər. Çünki onların əqidələrinə görə, Peyğəmbər (s) heç vaxt səhvə, xəyata yol vermir və heç bir halda onunla müxalifət etmək olmaz. Hər kəs onunla müxalifət etsə, sanki Allah ilə müxalifət etmişdir. Qurani-Kərimin çoxlu ayələrində də buna işarə edilmişdir. Aşağıdakı ayələri misal göstərmək olar:

a)

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

“Peyğəmbər sizə nə (hökm) verirsə, onu götürün (qəbul edin); nəyi qadağan edirsə, ondan əl çəkin.”¹

¹ “Həşr” surəsi, 7-ci ayə.

b)

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

“Allah və Peyğəmbərə itaət edin.”¹

v)

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

“(Ya Peyğəmbər!) De: “Əgər siz Allahı sevirsinizsə, mənim ardınca gəlin ki, Allah da sizi sevsin.”²

Bu və digər ayələr Peyğəmbərin – məsum olduğu üçün – əmrinə tabe olub əksinə çıxmadığı müsəlmanlara vacib etmiş və buyurmuşdur ki, Peyğəmbər Allahın vəhyindən başqa bir şey demir.

Deməli, qəbul etmək lazımdır ki, Peyğəmbərin sünnəsinə əməl edənlər, onun məsum və günahsız, ona itaət etməyin vacib olduğuna inananlar məhz şüalərdir.

Qəti şəkildə deyə bilərik ki, sünnələr Peyğəmbərin sünnəsinə əməl etmir və ondan əl çəkmişlər. Çünki o Həzrətin səhv və xəta etdiyinə inanır və onunla müxalifət etməyi caiz bilirlər.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا
اِخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا
اِخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“İnsanlar tək bir ümmət idilər. Allaha müjdə verən və xəbərdarlıq edən (əzabla qorxudan) peyğəmbərlər göndərdi, insanların arasındakı ixtilafları ayırd etmək üçün o peyğəmbərlərlə

¹ “Ali-İmran” surəsi, 32-ci ayə.

² “Ali-İmran” surəsi, 31-ci ayə.

birlikdə haqq olan Kitab nazil etdi. Halbuki özlərinə aşkar dəlillər gəldikdən sonra aralarındakı kin və həsəd üzündən (dində) ixtilaf yaradanlar Kitab əhlindən başqası deyildir. Onların ixtilaf etdikləri həqiqətə Rəbbinin izni (iradəsi) ilə iman gətirənləri isə Allah doğru yola hadayət etdi. Allah istədiyini doğru yola hidayət edər.”¹

Müsəlmanlar arasında ixtilaf yaradanların, qərəzli insanların, Allahın və Peyğəmbərin düşmənlərinin düzəlttikləri töhmətlərin, pak Əhli-beytin ardıcılıklarının əqidələrini sorğu-sual altına salmaq məqsədilə uydurduqları şayiələrin heç bir xeyri yoxdur və çəkdikləri zəhmətlər faydasızdır. Çünki Allah-taala belə buyurur:

الرَّبِّدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُتُ فِي
الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

“Köpük heç bir şey olmadığı üçün aradan gedər. İnsanlara fayda verən bir şey isə yer üzündə qalar. Allah belə misallar çəkir!”²

Uca Allahdan istəyirik ki, bizi doğru yola hidayət, sevdii və bəyəndiyi şeylərdə müvəffəq etsin, Öz qəzəbini bizdən uzaqlaşdırıb yüksək kamallara çatdırsın. Bizim zəhmətlərimizi imam Zaman (ə)-ın zühur etməsi ilə sona çatdırsın və onun zühur etməsini tezləşdirsin!

Nəhayət, aləmlərin Rəbbi olan Allaha həmd və şükürlər edir, İslam Peyğəmbərinə və onun pak və

¹ “Bəqərə” surəsi, 213-cü ayə.

² “Rəd” surəsi, !7-i ayə.

məsüm Əhli-beytinə salam və salavat göndərməklə
söhbətimizi sona yetiririk!

Allahın rəhmətini və Peyğəmbərin şəfaətini
diləyən

Məhəmməd Ticani Səməvi